

IV/L2

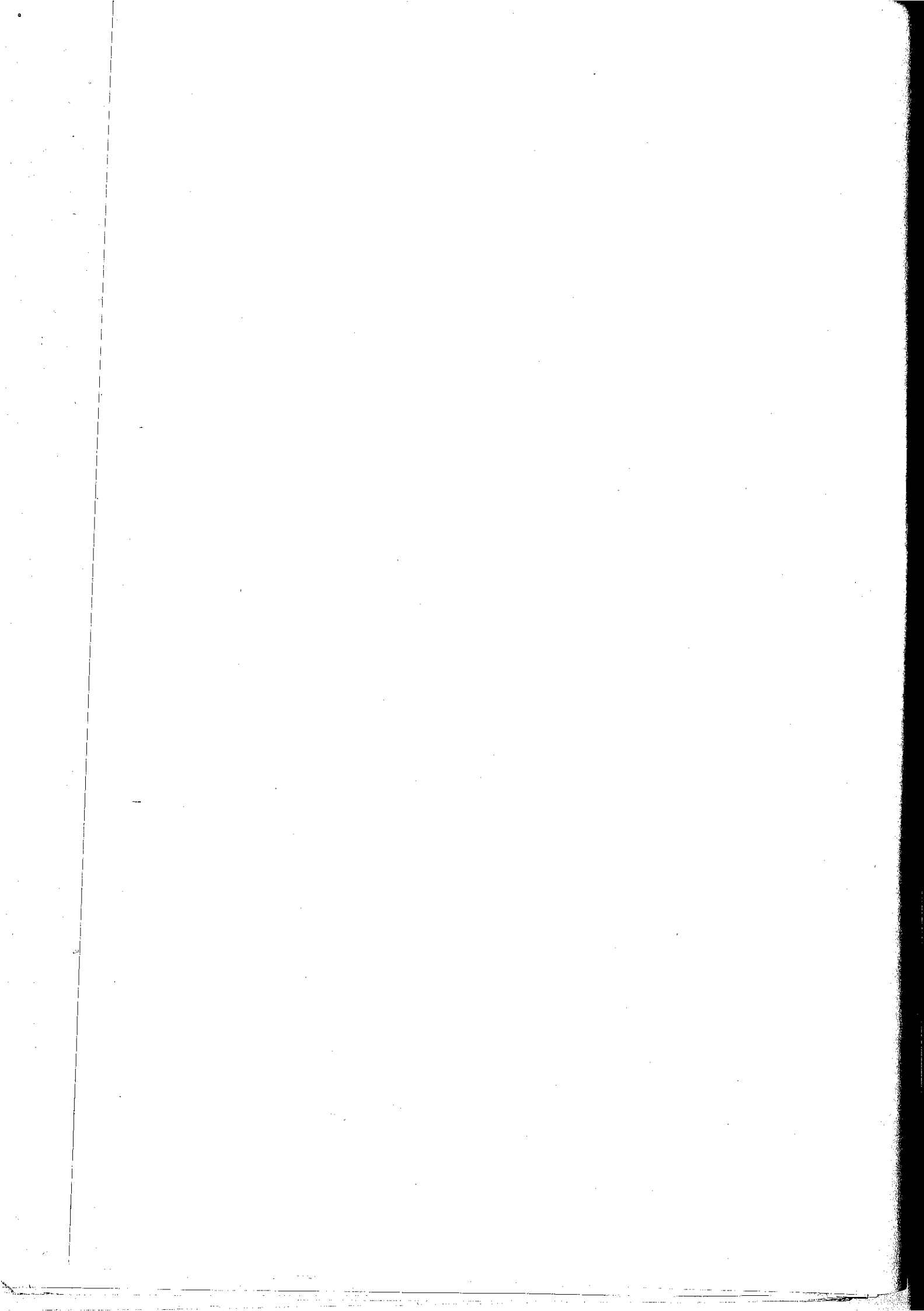
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΓΕΩΡΓΙΑΣ
ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΔΑΣΩΝ & ΦΥΣΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ

ΕΚΘΕΣΗ ΟΜΑΔΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Για την ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης και τη
διατύπωση προτάσεων
για τη βελτίωση του Συστήματος των Προστατευόμενων
Περιοχών

Αθήνα, Ιανουάριος 1998

1

**ΕΚΘΕΣΗ ΟΜΑΔΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΓΙΑ ΘΕΜΑΤΑ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ**

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η έκθεση αυτή συντάσσεται ύστερα από την αριθ. 84145/1205/27 Αυγούστου 1997 απόφαση του Υπουργού Γεωργίας κ. Στέφανου Τζουμάκα, μετά και από τις σχετικές πρωτοβουλίες του Γενικού Γραμματέα Δασών και Φυσικού Περιβάλλοντος κ. Ηλία Μπεριάτου, ο οποίος έχει και την πολιτική ευθύνη και την εποπτεία της ειδικής ομάδας εργασίας για την εκπόνηση της έκθεσης αυτής, η οποία αποτελείται από τα παρακάτω μέλη:

- Κασιούμης Κωνσταντίνος, Ερευνητής, ΕΘ.Ι.ΑΓ.Ε., Συντονιστής της ομάδας
- Παπαναστάσης Βασίλειος, Καθηγητής Α.Π.Θ.
- Γεράκης Πανταζής, Καθηγητής Α.Π.Θ.
- Λεγάκις Αναστάσιος, Καθηγητής Πανεπιστημίου Αθήνας
- Γκατζογιάννης Στυλιανός, Ερευνητής, ΕΘ.Ι.ΑΓ.Ε.
- Ντούρος Γεώργιος, Δασολόγος στη Γ.Γ.Δ. & Φ.Π.
- Πρωϊμάκης Ζαχαρίας, Δασολόγος στη Γ.Γ.Δ. & Φ.Π.
- Τσίππρας Κωνσταντίνος, Πολεοδόμος - Χωροτάκτης, Διδάκτορας Χωροταξίας

Το κείμενο που ακολουθεί διαρθρώνεται στις παρακάτω πέντε ενότητες, στις οποίες αναλύεται η φιλοσοφία και ο ρόλος των προστατευόμενων περιοχών, περιγράφεται το "σύστημα των προστατευόμενων περιοχών" στην Ελλάδα - με τις αδυναμίες και τα προβλήματά του - και διατυπώνονται συγκεκριμένες προτάσεις και προγράμματα δράσης για τη βελτίωση της υφιστάμενης κατάστασης και την καλύτερη αξιοποίηση των προστατευόμενων περιοχών στη χώρα μας (στην Ενότητα 2 περιέχεται και ο Πίνακας 1 "Προστατευόμενες Περιοχές της Ελλάδος"):

	Σελίδα
1 Η ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ	2
2 ΟΙ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΚΑΙ ΤΟ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΟ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	6
3 Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΚΑΙ Η ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΩΝ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ	13
4 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ ΤΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΤΩΝ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ	20
5 ΔΙΑΔΙΚΑΣΤΙΚΑ ΒΗΜΑΤΑ	31

Τα περιεχόμενα των παραπάνω ενοτήτων, αποτελούν το βασικό κείμενο της έκθεσης το οποίο υπογράφεται στο τέλος (σελίδα 31) από όλα τα μέλη της ομάδας εργασίας. Μαζί με την υπογραφή, διατυπώνεται επίσης η ατομική άποψη κάθε μέλους σχετικά με την πλήρη ή μη αποδοχή του βασικού κειμένου, σύμφωνα και με το έγγραφο αριθμ. 2738/30-12-1997 και τις σχετικές οδηγίες του κ. Γενικού Γραμματέα Δασών και Φυσικού Περιβάλλοντος.

Η έκθεση συνοδεύεται επίσης από τα παρακάτω έξι Παραρτήματα, εκ των οποίων τα πρώτα πέντε περιέχουν ορισμένες προσθήκες, συμπληρώσεις και ειδικές παρατηρήσεις μελών της ομάδας εργασίας, οι οποίες πιστεύεται ότι θα φανούν χρήσιμες σ' αυτούς που θα αναλάβουν την ευθύνη προώθησης συγκεκριμένων μέτρων για τη βελτίωση του συστήματος των προστατευόμενων περιοχών στη χώρα μας. Στο τελευταίο Παράρτημα

(Παράρτημα ΣΤ) περιλαμβάνονται οι απόψεις των μελών της ομάδας που έχουν υπογράψει με κάποιες επιφυλάξεις, το βασικό κείμενο της έκθεσης: *Επισημαίνεται εδώ*

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

	Σελίδα
A ΚΥΡΙΑΡΧΕΣ ΑΠΟΦΕΙΣ ΣΤΗΝ ΚΑΘΙΕΡΩΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ (Κ. Κασσιούμης)	33
B ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΑΕΙΦΟΡΙΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ (Κ. Κασσιούμης)	37
Γ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΟΧΥΡΩΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΥ ΤΟΥΣ ΡΟΛΟΥ (Α. Λεγάκις)	39
Δ ΜΕΣΑ ΚΑΤΑΞΙΩΣΗΣ ΤΟΥ ΡΟΛΟΥ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΩΝ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ (Στ. Γκατζογιάννης)	41
Ε ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΑΙΤΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΓΙΑ ΚΗΡΥΞΗ ΝΕΩΝ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ (Γ.Γ.Δ. & Φ.Π - Ζ. Πρωϊμάκης-)	45
ΣΤ ΑΤΟΜΙΚΕΣ ΑΠΟΦΕΙΣ ΜΕΛΩΝ ΤΗΣ ΟΜΑΔΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΤΟ ΒΑΣΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ	57

Είναι ένα μέρος της ομάδας εργασίας - οικ. και Τεχνολογίας - με σχετική ανασυράτωση που είναι επιβλητική ως Παράρτημα ΣΤ, δηλώνει ότι "διαφωνεί" και θέλει γενικώς χρήση από την του κειμένου και δεν υπογράφει την έκθεση.
Ο ευφρονισμός

1. Η ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ

Οι προστατευόμενες περιοχές (που χαρακτηρίζονται και κατανοούνται πολλές φορές και με την ειδικότερη κατηγορία τους «εθνικοί δρυμοί») είναι χερσαίες ή και υδάτινες εκτάσεις με ειδικά οικολογικά ή τοπιακά γνωρίσματα, που προστατεύονται νομοθετικά - με σκοπό τη διατήρησή τους για την παρούσα και τις μελλοντικές γενιές - και βρίσκονται κάτω από ειδικό καθεστώς διαχείρισης.

Η κατανόηση των προστατευόμενων περιοχών και κατ' επέκταση η διαχείρισή τους, δεν υπήρξε ενιαία, από την πρώτη καθιέρωση του θεσμού αυτού σε παγκόσμια κλίμακα (το 1872 με την κήρυξη του εθνικού πάρκου Yellowstone στις Η.Π.Α.), καθώς και από την πρώτη εφαρμογή του στη χώρα μας (το 1938 με την κήρυξη του εθνικού δρυμού Ολύμπου), μέχρι σήμερα.

Τρεις είναι οι κυρίαρχες απόψεις που διαμορφώνονται - με μια διαχρονική εξέλιξη - και επηρεάζουν τον καθορισμό της πολιτικής και τη διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών:

(Παράρτημα ΣΤ) περιλαμβάνονται οι απόψεις των μελών της ομάδας που έχουν υπογράψει με κάποιες επιφυλάξεις, το βασικό κείμενο της έκθεσης. *Επισημαίνεται εδώ*

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

	Σελίδα
A ΚΥΡΙΑΡΧΕΣ ΑΠΟΦΕΙΣ ΣΤΗΝ ΚΑΘΙΕΡΩΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ (Κ. Κασσιούμης)	33
B ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΑΕΙΦΟΡΙΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ (Κ. Κασσιούμης)	37
Γ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΟΧΥΡΩΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΥ ΤΟΥΣ ΡΟΛΟΥ (Α. Λεγάκις)	39
Δ ΜΕΣΑ ΚΑΤΑΞΙΩΣΗΣ ΤΟΥ ΡΟΛΟΥ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΩΝ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ (Στ. Γκατζογιάννης)	41
Ε ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΑΙΤΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΓΙΑ ΚΗΡΥΞΗ ΝΕΩΝ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ (Γ.Γ.Δ. & Φ.Π - Ζ. Πρωϊμάκης-)	45
ΣΤ ΑΤΟΜΙΚΕΣ ΑΠΟΦΕΙΣ ΜΕΛΩΝ ΤΗΣ ΟΜΑΔΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΤΟ ΒΑΣΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ	57

Είναι ένα μέρος της ομάδας εργασίας - ο κ. Κων. Τσιπρας - με σχετική αναφορά που είναι επισημαίνεται στο Παράρτημα ΣΤ, δηλώνει ότι σταθώνει κάθετα με τις χημικές απόψεις του κειμένου που δεν υπογράφει την έκθεση.

1. Η ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ

Οι προστατευόμενες περιοχές (που χαρακτηρίζονται και κατανοούνται πολλές φορές και με την ειδικότερη κατηγορία τους «εθνικοί δρυμοί») είναι χερσαίες ή και υδάτινες εκτάσεις με ειδικά οικολογικά ή τοπικά γνώρισμα, που προστατεύονται νομοθετικά - με σκοπό τη διατήρησή τους για την παρούσα και τις μελλοντικές γενιές - και βρίσκονται κάτω από ειδικό καθεστώς διαχείρισης.

Η κατανόηση των προστατευόμενων περιοχών και κατ' επέκταση η διαχείρισή τους, δεν υπήρξε ενιαία, από την πρώτη καθιέρωση του θεσμού αυτού σε παγκόσμια κλίμακα (το 1872 με την κήρυξη του εθνικού πάρκου Yellowstone στις Η.Π.Α.), καθώς και από την πρώτη εφαρμογή του στη χώρα μας (το 1938 με την κήρυξη του εθνικού δρυμού Ολύμπου), μέχρι σήμερα.

Τρεις είναι οι κυρίαρχες απόψεις που διαμορφώνονται - με μια διαχρονική εξέλιξη - και επηρεάζουν τον καθορισμό της πολιτικής και τη διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών:

- * Οι προστατευόμενες περιοχές ως απομονωμένες εκτάσεις «απόλυτης προστασίας» για τη σωτηρία τουλάχιστον των πολυτιμότερων στοιχείων του φυσικού περιβάλλοντος.
- * Οι προστατευόμενες περιοχές ως μέσο προστασίας του περιβάλλοντος με τη διατήρηση ορισμένων εκτάσεων εκτός παραγωγικής διαδικασίας, στα πλαίσια της γενικότερης «αιφορικής ανάπτυξης»
- * Οι προστατευόμενες περιοχές ως «πρότυπα» και σημαντικές εκτάσεις «ολοκληρωμένης αιφορικής διαχείρισης» για την εξυπηρέτηση σύγχρονων κοινωνικών, οικονομικών και πολιτιστικών αναγκών του ανθρώπου.

Οι τρεις αυτές αντιλήψεις - που δίνονται συνοπτικά παραπάνω -, αναλύονται διεξοδικά σε ειδική αναφορά με θέμα «Κυρίαρχες απόψεις στην καθιέρωση και διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών», που περιέχεται στο Παράρτημα Α της έκθεσης. Και οι τρεις απόψεις πάντως συνυπάρχουν και επηρεάζουν την κατανόηση και τη διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών στις διάφορες χώρες, αν και περιλαμβάνουν ουσιαστικές διαφορές μεταξύ τους.

Οι δύο πρώτες απόψεις αναφέρονται και κατανοούν τις προστατευόμενες περιοχές ως «αμυντικό μηχανισμό», προβάλλοντας κυρίως (ή μόνο) τον προστατευτικό τους ρόλο και την αναγκαιότητά «να σώσουμε ότι είναι δυνατό να σωθεί» ή της καθιέρωσή τους για να αμβλυνθούν πιέσεις για την προστασία του περιβάλλοντος ή να δικαιολογηθούν αποφάσεις «ανάπτυξης» του φυσικού περιβάλλοντος σε άλλες εκτάσεις. Οι απόψεις αυτές υιοθετούν γενικά μια «αρνητική» φιλοσοφία για τις προστατευόμενες περιοχές και για την ένταξή τους στις διαδικασίες ενός ευρύτερου αναπτυξιακού και χωροταξικού σχεδιασμού.

Η τελευταία άποψη αντίθετα, υποστηρίζει την «ενεργό διαχείριση» των προστατευόμενων περιοχών για την εξυπηρέτηση όλων των αξιών και των λειτουργιών που έχουν οι περιοχές αυτές στην εποχή μας. Χωρίς να παραγνωρίζεται ο πρωταρχικός τους ρόλος στη διατήρηση του φυσικού τους περιβάλλοντος, τονίζεται επίσης η ανάγκη της μη απομόνωσης των περιοχών αυτών, με την πεποίθηση ότι η προστασία αποτελεί συστατικό στοιχείο της ορθολογικής χρήσης του φυσικού περιβάλλοντος και ότι δεν είναι αδύνατη η συνύπαρξη της προστασίας και της χρήσης μιας προστατευόμενης περιοχής αρκεί να υπάρχει σωστός σχεδιασμός και αποτελεσματική ρύθμιση των διαφόρων δραστηριοτήτων. Η οργάνωση και λειτουργία των προστατευόμενων περιοχών, κατά την άποψη αυτή, πρέπει να βασίζεται στην «ολοκληρωμένη αιφορική διαχείρισή» τους, σύμφωνα με συγκεκριμένες τεχνικές και μεθόδους που έχουν αναπτυχθεί και εφαρμόζονται για το σκοπό αυτό. Η διαχείριση αυτή δεν αγνοεί ασφαλώς τις προηγούμενες απόψεις κατανόησης των προστατευόμενων περιοχών. Επιχειρεί όμως να τις ενσωματώσει στα πλαίσια μιας διαδικασίας η οποία είναι σίγουρα περισσότερο πολύπλοκη και απαιτητική, παρέχει όμως μεγάλες δυνατότητες ανάδειξης όλων των αξιών και των λειτουργιών που έχουν οι περιοχές αυτές και πλήρους αξιοποίησης των πλεονεκτημάτων από την ύπαρξή τους, χωρίς να υποβαθμίζεται ο βασικός σκοπός της καθιέρωσής τους.

Η κατανόηση και διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών, στο πλαίσιο των απόψεων που αναφέρονται παραπάνω, συνδέεται επίσης και με τις διαφορετικές κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες κάτω από τις οποίες εφαρμόζεται ο θεσμός αυτός, γεγονός που επιτείνει σε κάποιο βαθμό και τη σύγχυση που υπάρχει - και την απροθυμία - ουσιαστικής ενασχόλησης με τα θέματα αυτά των πολιτικών και αυτών που έχουν ευθύνη για τη χάραξη και εφαρμογή της γενικότερης χωροταξικής, οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής σε κάθε χώρα. Και αυτό είναι ιδιαίτερα αληθές κυρίως στις χώρες - όπως και η δική μας - όπου δεν υπάρχει μεγάλη παράδοση σε θέματα περιφερειακού και χωροταξικού σχεδιασμού καθώς και στη χάραξη και εφαρμογή σταθερής και μακροπρόθεσμης κοινωνικής και οικονομικής πολιτικής.

Η σύγχυση που υπάρχει και η δυσκολία κατανόησης των περιοχών αυτών και του σύγχρονου ρόλου τους, επιτείνεται επίσης και από τον όρο που έχει επικρατήσει για το χαρακτηρισμό τους. Χρησιμοποιώντας τον όρο «προστατευόμενες περιοχές» είναι σα να λέμε ότι μόνο οι εκτάσεις που έχουν αυτό το χαρακτηρισμό προστατεύονται και το υπόλοιπο περιβάλλον μένει χωρίς καμιά προστασία, και ακόμα ότι ο ρόλος τους είναι μόνο η "προστασία".

Αυτό δεν είναι ασφαλώς σωστό. Είναι γεγονός ότι το φυσικό μας περιβάλλον προστατεύεται σε μεγάλο βαθμό στο σύνολό του και μάλιστα πολύ περισσότερο στη χώρα μας, σε σχέση με άλλες χώρες. Αυτό είναι αναγκαίο άλλωστε και λόγω ειδικών συνθηκών (μορφολογία, κλίσεις, ραγδαίες βροχές) και των κινδύνων που υπάρχουν (διαβρώσεις κ.λ.π.), που επιβάλλουν την ανάγκη η διαχείριση του ορεινού χώρου (που αποτελεί κυρίως το φυσικό μας περιβάλλον) είναι κατά κανόνα εκτατική (επιλογικές υλοτομίες, ειδικές ρυθμιστικές διατάξεις, διαχειριστικές μελέτες κ.λ.π.). Αυτό βέβαια δεν σημαίνει ότι δεν υπάρχουν σοβαροί κίνδυνοι από επεμβάσεις και χρήσεις που γίνονται χωρίς ορθολογικό σχεδιασμό και ανάλυση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων, οι οποίες θα πρέπει ασφαλώς να ελέγχονται με προσοχή.

Μερικοί νομίζουν επίσης ότι ο θεσμός των προστατευόμενων περιοχών, είναι το μόνο «εργαλείο» για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, ενώ είναι γνωστό, ιδίως όσον αφορά τη χώρα μας, ότι υπάρχουν επίσης και άλλες αυστηρές διατάξεις - κυρίως στα πλαίσια της δασικής νομοθεσίας - αλλά και άλλων σχετικών νόμων - όπως χωροταξική, πολεοδομική, αγροτική νομοθεσία, αλιευτικός κώδικας κ.λ.π. - που παρέχουν σημαντικά «όπλα» για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος από βλαπτικές επεμβάσεις και χρήσεις, αρκεί να υπάρχει η βούληση και η στήριξη για την αποτελεσματική εφαρμογή τους.

Θα ήταν περισσότερο σωστό και πιο κοντά στην πραγματικότητα, αν οι προστατευόμενες περιοχές ονομάζονταν «περιοχές ειδικής προστασίας» (όπως χρησιμοποιείται ο όρος αυτός στις δύο σχετικές Οδηγίες της Ε.Ε.) ή και «περιοχές ειδικής διαχείρισης». Με την έννοια ακριβώς αυτή χρησιμοποιείται ο όρος «προστατευόμενες περιοχές» στην έκθεση αυτή, αφού δεν μπορούμε να αγνοήσουμε ότι ως όρος (protected areas) έχει επικρατήσει διεθνώς και χρησιμοποιείται από όλες σχεδόν τις χώρες.

Παρά τη σύγχυση που υπάρχει σε ορισμένες χώρες, είναι γεγονός ότι όλοι οι διεθνείς οργανισμοί που ασχολούνται με το φυσικό περιβάλλον (συμπεριλαμβανομένων και των αρμόδιων υπηρεσιών της Ε.Ε.), καθώς και οι επιστήμονες που αποτελούν ηγετικές φυσιογνωμίες στα θέματα αυτά, όπως επίσης και οι χώρες που έχουν επιτύχει ιδιαίτερα στην εφαρμογή του θεσμού των προστατευόμενων περιοχών στην πράξη, συμφωνούν ανεπιφύλακτα ότι όλες οι προσπάθειες για την κατοχύρωση και την αποτελεσματική αξιοποίηση του θεσμού αυτού στην εποχή μας, πρέπει να βασίζονται στην «ολοκληρωμένη αειφορική διαχείριση» των περιοχών αυτών. Σ' αυτή δηλαδή που αναφέρεται και λαμβάνει υπόψη όλες τις αξίες και τις λειτουργίες τους και αντιλαμβάνεται την προστασία των ιδιαίτερων αξιών τους ως συστατικό στοιχείο μιας ορθολογικής και «ενεργού» διαχείρισης τους. Και είναι γεγονός επίσης ότι όπου εφαρμόστηκε συστηματικά και με συνέπεια μια τέτοια ολοκληρωμένη αειφορική διαχείριση, έχει αποδειχθεί στην πράξη ότι οι περιοχές αυτές όχι μόνο δεν είναι αρνητικό στοιχείο σε μια περιοχή, αλλά αντίθετα αποτελούν ουσιαστικό πλεονέκτημα για τη βελτίωση των κοινωνικών και οικονομικών συνθηκών της.

Στη χώρα μας, όπου το φυσικό περιβάλλον είναι αναγκαίο να παίξει αποφασιστικό ρόλο στα πλαίσια της γενικότερης χωροταξικής και οικονομικής πολιτικής της χώρας - κυρίως λόγω του ορεινού της χαρακτήρα και της ανάγκης συγκράτησης του πληθυσμού στις περιοχές αυτές) - είναι απαραίτητο να κατανοηθεί σε μεγαλύτερο βαθμό η αποφασιστική

Η σύγχυση που υπάρχει και η δυσκολία κατανόησης των περιοχών αυτών και του σύγχρονου ρόλου τους, επιτείνεται επίσης και από τον όρο που έχει επικρατήσει για το χαρακτηρισμό τους. Χρησιμοποιώντας τον όρο «προστατευόμενες περιοχές» είναι σα να λέμε ότι μόνο οι εκτάσεις που έχουν αυτό το χαρακτηρισμό προστατεύονται και το υπόλοιπο περιβάλλον μένει χωρίς καμιά προστασία, και ακόμα ότι ο ρόλος τους είναι μόνο η «προστασία».

Αυτό δεν είναι ασφαλώς σωστό. Είναι γεγονός ότι το φυσικό μας περιβάλλον προστατεύεται σε μεγάλο βαθμό στο σύνολό του και μάλιστα πολύ περισσότερο στη χώρα μας, σε σχέση με άλλες χώρες. Αυτό είναι αναγκαίο άλλωστε και λόγω ειδικών συνθηκών (μορφολογία, κλίσεις, ραγδαίες βροχές) και των κινδύνων που υπάρχουν (διαβρώσεις κ.λ.π.), που επιβάλλουν την ανάγκη η διαχείριση του ορεινού χώρου (που αποτελεί κυρίως το φυσικό μας περιβάλλον) είναι κατά κανόνα εκτατική (επιλογικές υλοτομίες, ειδικές ρυθμιστικές διατάξεις, διαχειριστικές μελέτες κ.λ.π.). Αυτό βέβαια δεν σημαίνει ότι δεν υπάρχουν σοβαροί κίνδυνοι από επεμβάσεις και χρήσεις που γίνονται χωρίς ορθολογικό σχεδιασμό και ανάλυση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων, οι οποίες θα πρέπει ασφαλώς να ελέγχονται με προσοχή.

Μερικοί νομίζουν επίσης ότι ο θεσμός των προστατευόμενων περιοχών, είναι το μόνο «εργαλείο» για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, ενώ είναι γνωστό, ιδίως όσον αφορά τη χώρα μας, ότι υπάρχουν επίσης και άλλες αυστηρές διατάξεις - κυρίως στα πλαίσια της δασικής νομοθεσίας - αλλά και άλλων σχετικών νόμων - όπως χωροταξική, πολεοδομική, αγροτική νομοθεσία, αλιευτικός κώδικας κ.λ.π. - που παρέχουν σημαντικά «όπλα» για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος από βλαπτικές επεμβάσεις και χρήσεις, αρκεί να υπάρχει η βούληση και η στήριξη για την αποτελεσματική εφαρμογή τους.

Θα ήταν περισσότερο σωστό και πιο κοντά στην πραγματικότητα, αν οι προστατευόμενες περιοχές ονομάζονταν «περιοχές ειδικής προστασίας» (όπως χρησιμοποιείται ο όρος αυτός στις δύο σχετικές Οδηγίες της Ε.Ε.) ή και «περιοχές ειδικής διαχείρισης». Με την έννοια ακριβώς αυτή χρησιμοποιείται ο όρος «προστατευόμενες περιοχές» στην έκθεση αυτή, αφού δεν μπορούμε να αγνοήσουμε ότι ως όρος (protected areas) έχει επικρατήσει διεθνώς και χρησιμοποιείται από όλες σχεδόν τις χώρες.

Παρά τη σύγχυση που υπάρχει σε ορισμένες χώρες, είναι γεγονός ότι όλοι οι διεθνείς οργανισμοί που ασχολούνται με το φυσικό περιβάλλον (συμπεριλαμβανομένων και των αρμόδιων υπηρεσιών της Ε.Ε.), καθώς και οι επιστήμονες που αποτελούν ηγετικές φυσιογνωμίες στα θέματα αυτά, όπως επίσης και οι χώρες που έχουν επιτύχει ιδιαίτερα στην εφαρμογή του θεσμού των προστατευόμενων περιοχών στην πράξη, συμφωνούν ανεπιφύλακτα ότι όλες οι προσπάθειες για την κατοχύρωση και την αποτελεσματική αξιοποίηση του θεσμού αυτού στην εποχή μας, πρέπει να βασίζονται στην «ολοκληρωμένη αειφορική διαχείριση» των περιοχών αυτών. Σ' αυτή δηλαδή που αναφέρεται και λαμβάνει υπόψη όλες τις αξίες και τις λειτουργίες τους και αντιλαμβάνεται την προστασία των ιδιαίτερων αξιών τους ως συστατικό στοιχείο μιας ορθολογικής και «ενεργού» διαχείρισης τους. Και είναι γεγονός επίσης ότι όπου εφαρμόστηκε συστηματικά και με συνέπεια μια τέτοια ολοκληρωμένη αειφορική διαχείριση, έχει αποδειχθεί στην πράξη ότι οι περιοχές αυτές όχι μόνο δεν είναι αρνητικό στοιχείο σε μια περιοχή, αλλά αντίθετα αποτελούν ουσιαστικό πλεονέκτημα για τη βελτίωση των κοινωνικών και οικονομικών συνθηκών της.

Στη χώρα μας, όπου το φυσικό περιβάλλον είναι αναγκαίο να παίξει αποφασιστικό ρόλο στα πλαίσια της γενικότερης χωροταξικής και οικονομικής πολιτικής της χώρας - κυρίως λόγω του ορεινού της χαρακτήρα και της ανάγκης συγκράτησης του πληθυσμού στις περιοχές αυτές) - είναι απαραίτητο να κατανοηθεί σε μεγαλύτερο βαθμό η αποφασιστική

σημασία που έχουν οι προστατευόμενες περιοχές μας και η ανάγκη να αξιοποιηθούν όλες οι αξίες και οι λειτουργίες τους. Και είναι γεγονός ότι η χώρα μας υπολείπεται ακόμα κατά πολύ στο θέμα της διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών σύμφωνα με τα επιτυχή διεθνή πρότυπα. Είναι αναγκαίο για το σκοπό αυτό να αξιοποιήσουμε όσο γίνεται πιο αποτελεσματικά την πείρα, την πολιτική και τις μεθόδους που ανέπτυξαν οι διεθνείς οργανισμοί, οι επιστήμονες και οι πετυχημένες χώρες, στα θέματα των προστατευόμενων περιοχών και της σύγχρονης φιλοσοφίας διαχείρισής τους.

Η έκθεση αυτή αποσκοπεί να καταλήξει σε ορισμένα από τα μέτρα και τις πρωτοβουλίες που θα πρέπει να αναληφθούν κατά προτεραιότητα για να ανταποκριθούμε με επιτυχία στη μεγάλη πρόκληση για τη διαχείριση και κατάλληλη αξιοποίηση των προστατευόμενων περιοχών μας και διαμορφώνει σχετικές προτάσεις στην Ενότητα 4. Για την καλύτερη κατανόηση των προτάσεων αυτών και του συνολικού περιεχομένου της έκθεσης, κρίνουμε σκόπιμο να τονίσουμε στην ενότητα αυτή ορισμένα βασικά στοιχεία τα οποία θα πρέπει να έχουν υπόψη τους όλοι όσοι θα κληθούν να συμβάλλουν στο δύσκολο έργο της προώθησης και εφαρμογής συγκεκριμένων μέτρων στην πράξη.

Θα πρέπει να αντιληφθούμε πρώτα ότι βασικό στοιχείο για την πλήρη αξιοποίηση των προστατευόμενων περιοχών μας στη σύγχρονη πραγματικότητα, αποτελεί η κατανόηση του ρόλου τους, όπως αναλύθηκε παραπάνω, καθώς και των αξιών και λειτουργιών που εξυπηρετούν οι περιοχές αυτές στην εποχή μας, στις οποίες περιλαμβάνονται:

- ⇒ διαφύλαξη πολύτιμων οικολογικών αξιών και διατήρηση της ισορροπίας του φυσικού περιβάλλοντος, η οποία εξασφαλίζεται με τις ακόλουθες σημαντικές λειτουργίες τους:
 - συμβάλλουν στη διατήρηση αξιών της ελληνικής φύσης, όπως είναι η βιοποικιλότητα και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά (μορφολογικά και λειτουργικά) του φυσικού τοπίου της χώρας
 - εξασφαλίζουν συνθήκες φυσικής (κατά το δυνατόν ανεπηρέαστης από τον άνθρωπο) εξέλιξης των βιολογικών οργανισμών και των φυσικών διεργασιών και συμβάλλουν έτσι στην προαγωγή των κύκλων ζωής της φύσης και την οικολογική ισορροπία,
 - εξασφαλίζουν ευνοϊκές συνθήκες ελέγχου και αποτροπής αρνητικών επιπτώσεων ανθρώπινων δραστηριοτήτων στο φυσικό περιβάλλον,
 - λειτουργούν ως πρότυπα για την προστασία του ευρύτερου φυσικού περιβάλλοντος και
 - συνεισφέρουν στην εμπέδωση μιας διαφορετικής, απ' ό,τι μέχρι σήμερα, λογικής διαχείρισης των φυσικών πόρων της χώρας, που ανταποκρίνεται στις αρχές της πολλαπλής και αειφορικής χρήσης των φυσικών πόρων και της φυσικής κληρονομιάς.
- ⇒ εξυπηρέτηση επιστημονικών σκοπών, αφού αποτελούν τόπους επιστημονικής μελέτης και έρευνας του φυσικού περιβάλλοντος.
- ⇒ διαφύλαξη γενετικών αποθεμάτων για την ιατρική, την καλλιέργεια φυτών, την εκτροφή ζώων και για βιοχημικές βιομηχανίες.
- ⇒ Ικανοποίηση σημαντικών αναγκών του σύγχρονου ανθρώπου, στο πλαίσιο της δημιουργικής χρήσης του ελεύθερου χρόνου του, αφού προφέρουν ευκαιρίες για αναψυχή, σωματική άσκηση, έρευνα - μελέτη και πνευματική καλλιέργεια και αποτελούν πόλους έλξης επισκεπτών με ιδιαίτερα περιβαλλοντικά κ.ά. ενδιαφέροντα,
- ⇒ συμβολή στην ανάπτυξη του ορεινού τουρισμού, αφού αποτελούν πόλο έλξης ενός συνεχώς αυξανόμενου αριθμού επισκεπτών και δημιουργούν ευκαιρίες εισοδήματος και απασχόλησης, συμβάλλοντας μακροπρόθεσμα στην οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική αναβάθμιση του ορεινού πληθυσμού της χώρας,

Είναι απαραίτητο να κατανοηθεί επίσης ότι το πιο σημαντικό θέμα σε σχέση με τις προστατευόμενες περιοχές, αυτό που αποτελεί το κλειδί για την επιτυχία του θεσμού αυτού σε κάθε χώρα είναι το θέμα της «διαχείρισής» τους. Του προσδιορισμού δηλαδή και της υλοποίησης στην πράξη όλων των ενεργειών και των μέτρων που είναι απαραίτητα για την προστασία, οργάνωση και λειτουργία των προστατευόμενων περιοχών, ώστε να εξυπηρετήσουν τους σκοπούς της κηρύξεώς τους. Το θέμα αυτό δεν είναι ασφαλώς δυνατό να καλυφθεί πλήρως στην έκθεση αυτή και θα πρέπει να αναληφθούν σημαντικές πρωτοβουλίες για την κατάλληλη εκπαίδευση του προσωπικού που θα ασχοληθεί με τα θέματα αυτά, την έρευνα κλπ, με συγκεκριμένα προγράμματα για το σκοπό αυτό, όπως αναφέρεται επίσης και στις προτάσεις της έκθεσης στην Ενότητα 4. Ως μικρή συμβολή προς την κατεύθυνση αυτή, περιλαμβάνεται στο Παράρτημα Β ειδική αναφορά με θέμα "Βασικές αρχές ολοκληρωμένης αειφορικής διαχείρισης προστατευόμενων περιοχών".

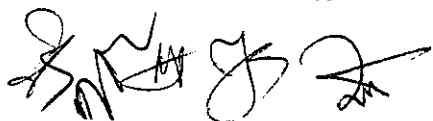
Στο πλαίσιο της ενεργού διαχείρισης και του σύγχρονου ρόλου των προστατευόμενων περιοχών στην εποχή μας, θα πρέπει τέλος να τονίσουμε ιδιαίτερα τη μεγάλη σημασία που θα πρέπει να δίνεται στην επιλογή των προστατευόμενων περιοχών (συμπεριλαμβανομένης και της επαναξιολόγησης των ήδη υφισταμένων) - ιδιαίτερα για την αποτελεσματική εκπλήρωση του προστατευτικού και επιστημονικού τους ρόλου - και την κατάταξή τους σε κατάλληλες κατηγορίες που θα εξασφαλίζουν την προστασία τους, την εξυπηρέτηση των σκοπών της κηρύξεώς τους και την αποτελεσματική διαχείρισή τους στην πράξη. Και το θέμα αυτό δε μπορεί ασφαλώς να εξεταστεί πλήρως στην έκθεση αυτή. Ορισμένες απόψεις για την καλύτερη κατανόησή του, περιέχονται στην ειδική αναφορά, στο Παράρτημα Γ, με θέμα "Κριτήρια επιλογής και διαχείρισης προστατευόμενων περιοχών για την κατοχύρωση του προστατευτικού και επιστημονικού τους ρόλου".

2, ΟΙ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΤΩΝ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΚΑΙ ΤΟ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΟ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Η χώρα μας δεν θα μπορούσε να μείνει αδιάφορη στις προσπάθειες που γίνονταν σε παγκόσμια κλίμακα για τη προστασία και διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος, με τη κήρυξη προστατευόμενων περιοχών. Είναι γνωστό άλλωστε ότι η Ελληνική φύση είναι προικισμένη με πλούσια αυτοφυή χλωρίδα και άγρια πανίδα σπάνιας ποικιλότητας σε είδη, με αντιπροσωπευτικούς βιοτόπους, με ιδιαίτερους φυσικούς, γεωμορφολογικούς και φυσιογραφικούς σχηματισμούς και με μοναδικά τοπία απaráμιλλης ομορφιάς και ιδιαίτερων φυσιογνωμικών στοιχείων. Είναι ευρύτατα αναγνωρισμένο άλλωστε και διεθνώς ότι η φυσική κληρονομιά της Ελλάδας είναι ιδιαίτερα αξιόλογη. Η τεράστια αυτή βιοποικιλότητα και η μοναδική αξία της Ελληνικής φύσης, δημιουργούν ασφαλώς πρόσθετες υποχρεώσεις για την προστασία, τη διατήρηση και την ορθολογική αξιοποίησή τους, προς όφελος της παρούσας και των μελλοντικών γενεών.

Η πρώτη προστατευόμενη περιοχή της χώρας μας κηρύχθηκε αρκετά νωρίς, σε σχέση με πολλές Ευρωπαϊκές χώρες (το 1938 στο μυθικό βουνό μας τον Ολυμπο). Το σύστημα των προστατευόμενων περιοχών όμως δεν είναι ακόμα εντελώς ξεκαθαρισμένο. Υπάρχουν περιοχές σημαντικές για την προστασία της φύσης που δεν καλύπτονται ακόμα από ειδική προστατευτική νομοθεσία. Άλλες περιοχές έχουν θεσμοθετηθεί ως προστατευόμενες χωρίς να έχει ληφθεί κανένα ειδικό μέτρο για την ιδιαίτερη προστασία και διαχείρισή τους. Υπάρχουν ακόμα περιοχές που περιέχουν σημαντικές οικολογικές αξίες και λαμβάνονται μέτρα για την προστασία τους παρά το ότι δεν έχουν ακόμα πλήρη νομική προστασία.

Γενικά μπορούμε να πούμε ότι υπάρχουν σήμερα οι ακόλουθες δέκα (10) κατηγορίες περιοχών οι οποίες αναγνωρίζονται ως προστατευόμενες στη χώρα μας, είτε με την κήρυξή τους με βάση την ισχύουσα εθνική νομοθεσία, είτε με τη δήλωσή τους στην Ευρωπαϊκή

Είναι απαραίτητο να κατανοηθεί επίσης ότι το πιο σημαντικό θέμα σε σχέση με τις προστατευόμενες περιοχές, αυτό που αποτελεί το κλειδί για την επιτυχία του θεσμού αυτού σε κάθε χώρα είναι το θέμα της «διαχείρισής» τους. Του προσδιορισμού δηλαδή και της υλοποίησης στην πράξη όλων των ενεργειών και των μέτρων που είναι απαραίτητα για την προστασία, οργάνωση και λειτουργία των προστατευόμενων περιοχών, ώστε να εξυπηρετήσουν τους σκοπούς της κηρύξεώς τους. Το θέμα αυτό δεν είναι ασφαλώς δυνατό να καλυφθεί πλήρως στην έκθεση αυτή και θα πρέπει να αναληφθούν σημαντικές πρωτοβουλίες για την κατάλληλη εκπαίδευση του προσωπικού που θα ασχοληθεί με τα θέματα αυτά, την έρευνα κλπ, με συγκεκριμένα προγράμματα για το σκοπό αυτό, όπως αναφέρεται επίσης και στις προτάσεις της έκθεσης στην Ενότητα 4. Ως μικρή συμβολή προς την κατεύθυνση αυτή, περιλαμβάνεται στο Παράρτημα Β ειδική αναφορά με θέμα "Βασικές αρχές ολοκληρωμένης αειφορικής διαχείρισης προστατευόμενων περιοχών".

Στο πλαίσιο της ενεργού διαχείρισης και του σύγχρονου ρόλου των προστατευόμενων περιοχών στην εποχή μας, θα πρέπει τέλος να τονίσουμε ιδιαίτερα τη μεγάλη σημασία που θα πρέπει να δίνεται στην επιλογή των προστατευόμενων περιοχών (συμπεριλαμβανομένης και της επαναξιολόγησης των ήδη υφισταμένων) - ιδιαίτερα για την αποτελεσματική εκπλήρωση του προστατευτικού και επιστημονικού τους ρόλου - και την κατάταξή τους σε κατάλληλες κατηγορίες που θα εξασφαλίζουν την προστασία τους, την εξυπηρέτηση των σκοπών της κηρύξεώς τους και την αποτελεσματική διαχείρισή τους στην πράξη. Και το θέμα αυτό δε μπορεί ασφαλώς να εξεταστεί πλήρως στην έκθεση αυτή. Ορισμένες απόψεις για την καλύτερη κατανόησή του, περιέχονται στην ειδική αναφορά, στο Παράρτημα Γ, με θέμα "Κριτήρια επιλογής και διαχείρισης προστατευόμενων περιοχών για την κατοχύρωση του προστατευτικού και επιστημονικού τους ρόλου".

2. ΟΙ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΤΩΝ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΚΑΙ ΤΟ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΟ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Η χώρα μας δεν θα μπορούσε να μείνει αδιάφορη στις προσπάθειες που γίνονταν σε παγκόσμια κλίμακα για τη προστασία και διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος, με τη κήρυξη προστατευόμενων περιοχών. Είναι γνωστό άλλωστε ότι η Ελληνική φύση είναι προικισμένη με πλούσια αυτοφυή χλωρίδα και άγρια πανίδα σπάνιας ποικιλότητας σε είδη, με αντιπροσωπευτικούς βιοτόπους, με ιδιαίτερους φυσικούς, γεωμορφολογικούς και φυσιογραφικούς σχηματισμούς και με μοναδικά τοπία απaráμιλλης ομορφιάς και ιδιαίτερων φυσιογνωμικών στοιχείων. Είναι ευρύτατα αναγνωρισμένο άλλωστε και διεθνώς ότι η φυσική κληρονομιά της Ελλάδας είναι ιδιαίτερα αξιόλογη. Η τεράστια αυτή βιοποικιλότητα και η μοναδική αξία της Ελληνικής φύσης, δημιουργούν ασφαλώς πρόσθετες υποχρεώσεις για την προστασία, τη διατήρηση και την ορθολογική αξιοποίησή τους, προς όφελος της παρούσας και των μελλοντικών γενεών.

Η πρώτη προστατευόμενη περιοχή της χώρας μας κηρύχθηκε αρκετά νωρίς, σε σχέση με πολλές Ευρωπαϊκές χώρες (το 1938 στο μυθικό βουνό μας τον Ολυμπο). Το σύστημα των προστατευόμενων περιοχών όμως δεν είναι ακόμα εντελώς ξεκαθαρισμένο. Υπάρχουν περιοχές σημαντικές για την προστασία της φύσης που δεν καλύπτονται ακόμα από ειδική προστατευτική νομοθεσία. Άλλες περιοχές έχουν θεσμοθετηθεί ως προστατευόμενες χωρίς να έχει ληφθεί κανένα ειδικό μέτρο για την ιδιαίτερη προστασία και διαχείρισή τους. Υπάρχουν ακόμα περιοχές που περιέχουν σημαντικές οικολογικές αξίες και λαμβάνονται μέτρα για την προστασία τους παρά το ότι δεν έχουν ακόμα πλήρη νομική προστασία.

Γενικά μπορούμε να πούμε ότι υπάρχουν σήμερα οι ακόλουθες δέκα (10) κατηγορίες περιοχών οι οποίες αναγνωρίζονται ως προστατευόμενες στη χώρα μας, είτε με την κήρυξή τους με βάση την ισχύουσα εθνική νομοθεσία, είτε με τη δήλωσή τους στην Ευρωπαϊκή

Ενωση στα πλαίσια σχετικών Οδηγιών που έχει θεσπίσει η Κοινότητα για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος στα κράτη - μέλη της, είτε με την κατοχύρωσή τους στα πλαίσια σχετικών Διεθνών Συμβάσεων και Συμφωνιών τις οποίες έχει επικυρώσει και η χώρα μας:

- I. Εθνικοί Δρυμοί
- II. Αισθητικά Δάση
- III. Διατηρητέα Μνημεία της Φύσης
- IV. Θηραματικά Αποθέματα
- V. Τοπία Φυσικού Κάλλους και Προστατευτικά Δάση
- VI. Θαλάσσια Πάρκα
- VII. Υγροβιότοποι Ραμσάρ Διεθνούς Σημασίας
- VIII. Περιοχές Παγκόσμιας Κληρονομιάς
- IX. Περιοχές Ειδικής Προστασίας (SPA) της Οδηγίας 79/409.EOK
- X. Περιοχές του Δικτύου "Φύση 2000" της Οδηγίας 92/43/EOK

Ενας συγκεντρωτικός κατάλογος όλων των περιοχών που εντάσσονται στις παραπάνω κατηγορίες, δίνεται στον "Πίνακα 1 των Προστατευόμενων Περιοχών της Ελλάδος", που ενσωματώνεται στην έκθεση, στην επόμενη σελίδα. Στη συνέχεια γίνεται συνοπτική αναφορά σ' όλες τις κατηγορίες προστατευόμενων περιοχών που περιλαμβάνονται στον Πίνακα 1, συμπεριλαμβανομένης και της αντίστοιχης νομοθεσίας που ισχύει για την κατοχύρωσή τους:

I. Εθνικοί Δρυμοί

Οι εθνικοί δρυμοί είναι η κυριότερη κατηγορία προστατευόμενων περιοχών. Κηρύσσονται και υφίστανται διαχείριση στα πλαίσια της δασικής νομοθεσίας (με βάση το Ν.Δ. 996/1971, που αποτελεί μέρος του Ν.Δ. 86/1969 «περί Δασικού Κώδικος»). Περιλαμβάνουν εκτάσεις κυρίως δασικού χαρακτήρα με ιδιαίτερο επιστημονικό και οικολογικό ενδιαφέρον που βρίσκονται κάτω από καθεστώς αυστηρής προστασίας. Έχουν κηρυχθεί 10 εθνικοί δρυμοί από το 1938 μέχρι το 1974 με συνολική έκταση περίπου 75.000 εκτάρια (χωρίς να περιλαμβάνεται η έκταση των περιφερειακών ζωνών των πέντε πρώτων εθνικών δρυμών). Οι σπουδαιότερες από αυτές είναι ο Ολυμπος, το Φαράγγι της Σαμαριάς στον νομό Χανίων, η περιοχή Πρεσπών στο νομό Φλώρινας και η περιοχή Βίκου - Αώου στον νομό Ιωαννίνων.

II. Αισθητικά Δάση

Μία άλλη κατηγορία που προβλέπεται επίσης από τη δασική νομοθεσία (το Ν.Δ. 996/1971) είναι τα Αισθητικά δάση, που καλύπτουν συνολική έκταση περίπου 33.000 εκτάρια. Είναι συνήθως τοπία με ιδιαίτερο αισθητικό και οικολογικό ενδιαφέρον και έχουν σκοπό, εκτός από την προστασία της φύσης, να δώσουν την ευκαιρία στο κοινό να γνωρίσει και να απολαύσει το φυσικό περιβάλλον με διάφορες δραστηριότητες αναψυχής. Έχουν κηρυχθεί μέχρι τώρα 19 αισθητικά δάση, ανάμεσα στα οποία περιλαμβάνονται το Φοινικόδασος Βάι στην Κρήτη, η Κοιλιάδα των Τεμπών, ο Πευκιάς Ξυλοκάστρου, τα Δάση της Οσσας, τα Στενά του Νέστου κ.ά.

III. Διατηρητέα Μνημεία της Φύσης

Η τρίτη κατηγορία που καλύπτεται επίσης από το Ν.Δ. 996/1971, αναφέρεται στα Διατηρητέα Μνημεία της Φύσης. Περιλαμβάνονται εδώ μεμονωμένα δέντρα ή συστάδες δένδρων με ιδιαίτερη βοτανική, οικολογική, αισθητική ή ιστορική και πολιτιστική σημασία, όπως είναι ο Πλάτανος δίπλα στο γεφύρι της Αρτας, ο Πλάτανος του Ιπποκράτη στην Κω,

I. ΕΘΝΙΚΟΙ ΔΡΥΜΟΙ			III. ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΑ ΜΝΗΜΕΙΑ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ			VII. ΥΓΡΟΒΙΟΤΟΠΟΙ ΡΑΜΣΑΡ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΣΗΜΑΣΙΑΣ		
α/α	Όνομασία	Κήρυξη Έκταση [1]	α/α	Όνομασία	Κήρυξη Έκταση	α/α	Όνομασία	Κήρυξη Έκταση
1.	Ολύμπου	1938 4000	1.	Δάσος Δενδρόκεδρων Κυνουρίας	1980 74	1.	Δέλτα ποταμού Εβρου	1974 10000
2.	Παρνασσού	1938 3600 [1]	2.	Δάσος δρυός και φραξού Μουριών Κιλκίς	1980 10	2.	Λίμνη Βιστωνίδα	1974 7000
3.	Πάρνηθος	1961 3850 [1]	3.	Παρθένο δάσος Κεντρικής Ροδόπης	1980 550	3.	Λίμνη Μιηρακού	1974 3000
4.	Αίγιου Κεφαλονιάς	1962 2900 [1]	4.	Δάσος Ταϊγλα - Χαινού - Ξανθής	1980 18	4.	Δέλτα ποταμού Νέστου	1974 10600
5.	Α. Ορ. Σαμοριάς Κρήτης	1962 4850 [1]	5.	Δάσος οξιές Πευκωτού Πέλας	1980 4	5.	Λίμνες Βόλβη και Λαγκαδά	1974 2400
6.	Οίτης	1966 7250	6.	Απολιθωμένο δάσος Λέσβου	1985 15000	6.	Λίμνη Κερκίνη	1974 9000
7.	Πίνδου	1966 6950	7.	Απειλούμενο Κρητικό Κεφαλανόθηρο	1985 1	7.	Δέλτα Αξιού - Λουδία - Αλιάκμονα	1974 11000
8.	Βίκου - Αίου	1973 12600	8.	Δάσος «Φραξιάς» Λεσνίου Αιτνίας	1985 46	8.	Κόλπος Αμβρακικού	1974 25000
9.	Πρεσπών	1974 24500	9.	Σφαγιώνας Λαλιάς Σερρών	1985 4	9.	Κόλπος Μεσολογγίου	1974 13900
10.	Σουλίου	1974 4000	10.	Υδροχαρές δάσος Ισπαιάς	1985 1	10.	Λίμνη Κότυχου	1974 3700
10	(73850 + 46000) = περίπου	110000 [2]	11.	Δάσος δενδρωδών πλατυφύλλων νήσου Σαπιάς	1985 24	10 + (1) [5]	(95600) = περίπου	96000
II. ΑΙΣΘΗΤΙΚΑ ΔΑΣΗ			IV. ΘΗΡΑΜΑΤΙΚΑ ΑΠΟΘΕΜΑΤΑ			VIII. ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΚΑΘΡΟΝΟΜΙΑΣ		
α/α	Όνομασία	Κήρυξη Έκταση	α/α	Όνομασία	Κήρυξη Έκταση	α/α	Όνομασία	Κήρυξη Έκταση
1.	Φοινικόδασος Βαί	1973 20	14.	Μικτό δάσος Γράμμου Καστοριάς	1985 130	1.	Μετέωρα	1992 375
2.	Δάσος Καισαριανής Υμηττού.	1974 640	14 + (36) [3] = 50	(16189) = περίπου	16500	2.	Αγιο Όρος [6]	1992 15000
3.	Κοιλίδα Τεμπών	1974 1762	IV. ΘΗΡΑΜΑΤΙΚΑ ΑΠΟΘΕΜΑΤΑ			2	(15375) = περίπου	15500
4.	Δάσος Καραϊσκάκη Καρδίτσας	1974 252	Όνομασία			IX. ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ (SPA) ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ 79/409/ΕΟΚ		
5.	Πευκιάς Ευλοκάστρου	1974 28	Κήρυξη Έκταση			Εχουν ενταχθεί 26 περιοχές που περιλαμβάνονται στους παραπάνω πίνακες (οι 1.1 - 1.9, II.1, 3, 10, 14 και 15, III. 3 και VI. 1 - VI. 10) και υπάρχουν 26 ακόμα νέες περιοχές που έχουν δηλωθεί ως SPA στην Κοινήτητα και προχωρούν οι διαδικασίες κατοχύρωσής τους σε εθνικό επίπεδο		
6.	Προστατευόμενη περιοχή Λεκανών Απορροής Πανίμιου Πατρών	1974 1850	1.	Δάσος Δαδιάς-Λευκίμης Σουφλίου	1986 7200	X. ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΤΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ «ΦΥΣΗ 2000» ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ 92/43/ΕΟΚ		
7.	Δάσος Ιωαννίνων	1976 86	2.	Νήσος Αντημλιός	1983 745	Εχουν εντοπιστεί 296 περιοχές για ένταξη στο δίκτυο, από τις οποίες οι 245 έχουν περιληφθεί στον εθνικό κατάλογο που έχει δηλωθεί στην Κοινήτητα. Η λειτουργία του δικτύου αναμένεται να ολοκληρωθεί το 2004		
8.	Δάσος Φαρσάλων	1977 35	3.	Νήσος Θοδωπού	1976 60			
9.	Δάσος Στέλης Ευβοίας	1977 674	4.	Δάσος μονής Αγάθωνα	1968 90			
10.	Δασικό Σύμπλεγμα Οσσας	1977 16900	5.	Νήσος Δία	1977 1250			
11.	Δάσος Μονοσταίου Κορινθίας	1977 520	6.	Νήσος Πιούρα	1979 1000			
12.	Δάσος Νικοπόλης Μύτικα Πρέβεζας	1977 66	7.	Νήσος Σαπιέντζα	1977 850			
13.	Δάση νήσου Σιάθου	1977 3000	7	(11195) = περίπου	11500			
14.	Στενά ποταμού Νέστου	1977 2380	V. ΤΟΠΙΑ ΦΥΣΙΚΟΥ ΚΑΛΟΥΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΤΙΚΑ ΔΑΣΗ					
15.	Αλάσος Καλαβρύτων	1977 1750	Σημαντικές κατηγορίες περιοχών με ειδικό καθεστώς προστασίας, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία, οι οποίες δεν έχουν οριοθετηθεί ακόμα ως προστατευόμενες περιοχές και δεν υπάρχουν στοιχεία για τον αριθμό, τα όρια και τη διαχειριστή τους					
16.	Δάσος Τιβορέας Φθιώτιδας	1979 200	VI. ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΠΑΡΚΑ					
17.	Δάσος Καβάλας - Αμυγδαλεώνος	1979 2216	Όνομασία					
18.	Δάσος Κάστρου Τρικάλων	1979 28	1.	Βορείων Σποράδων	1992 100000			
19.	Δάσος «Κομψή» Αλιμπού	1979 100	2.	Περιοχή ωτοκλασίας θαλάσσιας χελώνας Ζακύνθου	3500			
19	(32507) = περίπου	33000	1 + (1) [4]		103500			

ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΕΡΙΟΧΩΝ στα I+II+III+IV+V+VI+VII : 65. ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΕΚΤΑΣΗ : περίπου 400.000 Εκτάρια (Ha). Για τις υπόλοιπες κατηγορίες και περιοχές δεν μπορούν να δοθούν σχετικά στοιχεία

[1] Η έκταση αναφέρεται μόνο στον πυρήνα. Προβλέπεται με την κήρυξη και περιφερειακές ζώνες, οι οποίες δεν έχουν οριοθετηθεί ακόμα.

[2] Προστίθενται περίπου 46000 Εκτάρια για τις περιφερειακές ζώνες που δεν έχουν οριοθετηθεί.

[3] Πρόκειται για μεμονωμένα δένδρα ή συστάδες δένδρων, χωρίς συγκεκριμένη έκταση.

[4] Μόνο το Θαλάσσιο Πάρκο Βορείων Σποράδων έχει ανακηρυχθεί επίσημα.

[5] Η λίμνη Μικρή Πρέσπα δεν προστίθεται, γιατί συμπεριλαμβάνεται στους εθνικούς δρυμούς.

[6] Η έκταση υπολογίζεται χοντρικά γιατί δεν υπάρχουν σχετικά στοιχεία.

[7] Όλες οι εκτάσεις στον πίνακα δίνονται σε εκτάρια - Ha - (1 Ha = 10 στρέμματα).

I. ΕΘΝΙΚΟΙ ΔΡΥΜΟΙ		III. ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΑ ΜΝΗΜΕΙΑ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ		VII. ΥΠΟΒΙΟΤΟΠΟΙ ΡΑΜΣΑΡ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΣΗΜΑΣΙΑΣ				
α/α	Όνομασία	Κήρυξη	Εκταση	α/α	Όνομασία	Κήρυξη	Εκταση	
1.	Ολύμπου	1938	4000	[1]	1.	Δέλτα ποταμού Εβρου	1974	10000
2.	Πάρνασσου	1938	3600	[1]	2.	Λίμνη Βιστωνίδα	1974	7000
3.	Πάρνηθας	1961	3850	[1]	3.	Λίμνη Μιθραϊκού	1974	3000
4.	Αίου Κεφαλονιάς	1962	2900	[1]	4.	Δέλτα ποταμού Νέστου	1974	10600
5.	Α. Ορ. Σαρμαρίας Κρήτης	1962	4850	[1]	5.	Λίμνες Βολβή και Λαγκαδά	1974	2400
6.	Οίτης	1966	7250	[1]	6.	Λίμνη Κερκίνη	1974	9000
7.	Πίνδου	1966	6950	[1]	7.	Δέλτα Αζιού - Λουδία - Αλιάρικα	1974	11000
8.	Βίκου - Αίου	1973	12600	[1]	8.	Κόλπος Αμβρακικού	1974	25000
9.	Πρεσπών	1974	24500	[1]	9.	Κόλπος Μεσολογγίου	1974	13900
10.	Σουνίου	1974	4000	[1]	10.	Λίμνη Κοτυχίου	1974	3700
			(73850 + 46000) = περίπου	[2]	10 + (1) [5]	(95600) = περίπου	96000	
II. ΛΙΣΣΗΤΙΚΑ ΔΑΣΗ		IV. ΘΗΡΑΜΑΤΙΚΑ ΑΠΟΘΕΜΑΤΑ		VIII. ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ				
α/α	Όνομασία	Κήρυξη	Εκταση	α/α	Όνομασία	Κήρυξη	Εκταση	
1.	Φοινικόδασος Βαί	1973	20	1.	Μετέωρα	1992	375	
2.	Δάσος Καισαριανής Υμηττού.	1974	640	2.	Αγιο Όρος [6]	1992	15000	
3.	Κοιλίδα Τερπιών	1974	1762	2		(15375) = περίπου	15500	
4.	Δάσος Καραϊσκάκη Καρδίτσας	1974	252	IX. ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ (SPA) ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ 79/409/ΕΟΚ				
5.	Πευκιάς Ξυλοκάστρου	1974	28	1.	Εχουν ενταχθεί 26 περιοχές που περιλαμβάνονται στους παραπάνω πίνακες (αί 1.1 - 1.9, II. 1, 3, 10, 14 και 15, III. 3 και VI. 1 - VI. 10) και υπάρχουν 26 ακόμα νέες περιοχές που έχουν δηλωθεί ως SPA στην Κοινότητα και προχωρούν οι διαδικασίες κατοχύρωσής τους σε εθνικό επίπεδο			
6.	Προστατευόμενη περιοχή Λεκανών Αττικής Πανόριου Πατρών	1974	1850	2.	Εχουν ενταχιστεί 296 περιοχές για ένταξη στο δίκτυο, από τις οποίες οι 245 έχουν περιληφθεί στον εθνικό κατάλογο που έχει δηλωθεί στην Κοινότητα. Η λειτουργία του δικτύου αναμένεται να ολοκληρωθεί το 2004			
7.	Δάσος Ιωαννίνων	1976	86	X. ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΤΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ «ΦΥΣΗ 2000» ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ 92/43/ΕΟΚ				
8.	Δάσος Φαρσάλων	1977	35	1.	Εχουν ενταχιστεί 296 περιοχές για ένταξη στο δίκτυο, από τις οποίες οι 245 έχουν περιληφθεί στον εθνικό κατάλογο που έχει δηλωθεί στην Κοινότητα. Η λειτουργία του δικτύου αναμένεται να ολοκληρωθεί το 2004			
9.	Δάσος Στενής Εύβοιας	1977	674	XI. ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΤΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ «ΦΥΣΗ 2000» ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ 92/43/ΕΟΚ				
10.	Δασικό Σύμπλεγμα Οσσας	1977	16900	1.	Εχουν ενταχιστεί 296 περιοχές για ένταξη στο δίκτυο, από τις οποίες οι 245 έχουν περιληφθεί στον εθνικό κατάλογο που έχει δηλωθεί στην Κοινότητα. Η λειτουργία του δικτύου αναμένεται να ολοκληρωθεί το 2004			
11.	Δάσος Μογγαστού Κορινθίας	1977	520	XII. ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΤΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ «ΦΥΣΗ 2000» ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ 92/43/ΕΟΚ				
12.	Δάσος Νικοπόλης Μύτικα Πρέβεζας	1977	66	1.	Εχουν ενταχιστεί 296 περιοχές για ένταξη στο δίκτυο, από τις οποίες οι 245 έχουν περιληφθεί στον εθνικό κατάλογο που έχει δηλωθεί στην Κοινότητα. Η λειτουργία του δικτύου αναμένεται να ολοκληρωθεί το 2004			
13.	Δάση νήσου Σιάθου	1977	3000	XIII. ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΤΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ «ΦΥΣΗ 2000» ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ 92/43/ΕΟΚ				
14.	Στενά ποταμού Νέστου	1977	2380	1.	Εχουν ενταχιστεί 296 περιοχές για ένταξη στο δίκτυο, από τις οποίες οι 245 έχουν περιληφθεί στον εθνικό κατάλογο που έχει δηλωθεί στην Κοινότητα. Η λειτουργία του δικτύου αναμένεται να ολοκληρωθεί το 2004			
15.	Δάσος Καλαβρύτων	1977	1750	XIV. ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΤΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ «ΦΥΣΗ 2000» ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ 92/43/ΕΟΚ				
16.	Δάσος Τιβορέας Φθιώτιδας	1979	200	1.	Εχουν ενταχιστεί 296 περιοχές για ένταξη στο δίκτυο, από τις οποίες οι 245 έχουν περιληφθεί στον εθνικό κατάλογο που έχει δηλωθεί στην Κοινότητα. Η λειτουργία του δικτύου αναμένεται να ολοκληρωθεί το 2004			
17.	Δάσος Καβάλας - Αμυνδαλιώνων	1979	2216	XV. ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΤΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ «ΦΥΣΗ 2000» ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ 92/43/ΕΟΚ				
18.	Δάσος Κάστρου Τρικάλων	1979	28	1.	Εχουν ενταχιστεί 296 περιοχές για ένταξη στο δίκτυο, από τις οποίες οι 245 έχουν περιληφθεί στον εθνικό κατάλογο που έχει δηλωθεί στην Κοινότητα. Η λειτουργία του δικτύου αναμένεται να ολοκληρωθεί το 2004			
19.	Δάσος «Κουρί» Αλμυρού	1979	100	XVI. ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΤΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ «ΦΥΣΗ 2000» ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ 92/43/ΕΟΚ				
19		(32507) = περίπου	33000	1.	Εχουν ενταχιστεί 296 περιοχές για ένταξη στο δίκτυο, από τις οποίες οι 245 έχουν περιληφθεί στον εθνικό κατάλογο που έχει δηλωθεί στην Κοινότητα. Η λειτουργία του δικτύου αναμένεται να ολοκληρωθεί το 2004			
				2.	Περιοχή ιωστιακής θαλάσσιας χελώνας Ζακύνθου			
				1 + (1) [4]				
					103500			
SYNOΛΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΣΤΑΙ+III+IV+V+VI+VII : 65.		SYNOΛΙΚΗ ΕΚΤΑΣΗ : περίπου 400.000 Εκτάρια (Ha). Για τις υπόλοιπες κατηγορίες και περιοχές δεν υπάρχουν να δοθούν σχετικά στοιχεία						
[1] Η έκταση αναφέρεται μόνο στον πυρήνα. Προβλέπονται με την κήρυξη και περιφερειακές ζώνες, οι οποίες δεν έχουν οριοθετηθεί ακόμα.		[4] Μόνο το Θαλάσσιο Πάρκο Βορείων Σποράδων έχει ανακηρυχθεί επίσημα.						
[2] Προστίθενται περίπου 46000 Εκτάρια για τις περιφερειακές ζώνες που δεν έχουν οριοθετηθεί.		[5] Η Λίμνη Μικρή Πρέσπας δεν προστίθεται, γιατί συμπεριλαμβάνεται στους εθνικούς δρυμούς.						
[3] Πρόκειται για μεμονωμένα δένδρα ή συστάδες δένδρων, χωρίς συγκεκριμένη έκταση.		[6] Η έκταση υπολογίζεται χοντρικά γιατί δεν υπάρχουν σχετικά στοιχεία.						
		[7] Όλες οι εκτάσεις στον πίνακα δίνονται σε εκτάρια - Ha - (1 Ha = 10 στρέμματα).						

το τεράστιο Κυπαρίσσι στην Πρασιά Ευρυτανίας, ο Φτελιάς στην Αηδόνα Καλαμπάκας, ο Αειθαλής Πλάτανος Ηρακλείου κ.ά. Στην ίδια κατηγορία ανήκουν επίσης εκτάσεις με σπουδαίο οικολογικό, παλαιοντολογικό ή γεωμορφολογικό κ.λ.π. ενδιαφέρον, που καλύπτουν συνολική έκταση περίπου 16.500 εκταρίων και περιλαμβάνουν πολύ σημαντικές περιοχές, όπως το Παρθένο Δάσος Κεντρικής Ροδόπης, το Απολιθωμένο Δάσος Λέσβου, ο Φραξιάς στο Λεσίνι Αιτωλοακαρνανίας κ.ά. Η νήσος Πιπέρι των Βορείων Σποράδων, που είχε κηρυχθεί ως διατηρητέο μνημείο, καταργήθηκε με το Διάταγμα κηρύξεως του Θαλάσσιου Πάρκου Βορείων Σποράδων.

IV. Θηραματικά Αποθέματα

Στις προστατευόμενες περιοχές ανήκει επίσης μία άλλη κατηγορία εκτάσεων που προστατεύονται στα πλαίσια της νομοθεσίας περί θήρας. Είναι τα Θηραματικά Αποθέματα (ο όρος δεν υπάρχει στην εθνική νομοθεσία και χρησιμοποιείται για τον κοινό χαρακτηρισμό των επόμενων τριών κατηγοριών), που περιλαμβάνουν πάνω από 500 περιοχές που έχουν χαρακτηριστεί ως καταφύγια θηραμάτων, όπου το κυνήγι απαγορεύεται εντελώς, 21 περιοχές κηρυγμένες ως εκτροφεία θηραμάτων, ενώ υπάρχουν επίσης 7 περιοχές που χρησιμοποιούνται ως ελεγχόμενες κυνηγετικές περιοχές. Λίγες όμως από τις παραπάνω περιοχές είναι πράγματι ιδιαίτερα σημαντικές για την προστασία της φύσης και η νομοθεσία περί θήρας παίζει σημαντικό ρόλο στην προστασία τους. Οι περιοχές αυτές, καταλαμβάνουν έκταση περίπου 11.500 εκτάρια και ανάμεσά τους σημαντικούς βιότοπους της Ευρώπης για τη διατήρηση σπάνιων αρπακτικών πτηνών που κινδυνεύουν να εξαφανισθούν. Ιδιαίτερη αξία έχουν επίσης ορισμένα ακατοίκητα νησιά (Αντίμηλος, Θοδωρού κ.ά.) που περιέχουν τυπικά μεσογειακά οικοσυστήματα με αντιπροσωπευτικά είδη χλωρίδας και πανίδας.

V. Τοπία Φυσικού Κάλλους και Προστατευτικά Δάση

Υπάρχουν δύο ακόμα σημαντικές κατηγορίες περιοχών που έχουν ειδικό καθεστώς προστασίας, σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία, οι οποίες δεν έχουν όμως ουσιαστικά αξιοποιηθεί μέχρι σήμερα ως "προστατευόμενες περιοχές". Είναι τα "Τοπία Φυσικού Κάλλους" και τα "Προστατευτικά Δάση".

Τα Τοπία Φυσικού Κάλλους προβλέπονται από το νόμο «περί αρχαιοτήτων» (Ν. 5351/1932), μετά τη συμπλήρωση και επέκτασή του το 1950 (με το Ν. 1465/1950) και στα μνημεία της σύγχρονης εποχής. Εχουν κηρυχθεί με σχετικές αποφάσεις του Υπ. Πολιτισμού που έχουν δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, πάνω από 300 περιοχές (από το 1950 και μέχρι το 1980), χωρίς όμως να έχει γίνει κάποια οριοθέτησή τους, ή να ληφθούν μέτρα διαχείρισής τους στην πράξη.

Τα προστατευτικά δάση κηρύσσονται και διαχειρίζονται με βάση τα άρθρα 69,70, 71 και 72 του Ν.Δ. 86/1969 "Περί Δασικού Κώδικος". Με τις διατάξεις αυτές, παρέχεται η δυνατότητα χαρακτηρισμού και κατάλληλης διαχείρισης, σε "δάση και γαίαι εν γένει, καλλιεργήσιμοι ή μη των οποίων η διαχείριση υπόκειται εις ειδικούς περιορισμούς χάριν του δημοσίου συμφέροντος". Μέχρι σήμερα όμως δεν δόθηκε η πρότερη σημασία στις παραπάνω διατάξεις και δεν υπάρχουν στοιχεία για την αξιοποίηση του θεσμού αυτού στην πράξη.

VI. Θαλάσσια Πάρκα

Μετά την έκδοση του Ν. 1650/1986 (στον οποίο γίνεται ειδική αναφορά την επόμενη ενότητα), παρέχεται η δυνατότητα κήρυξης με την εθνική νομοθεσία και θαλασσίων πάρκων ως προστατευόμενων περιοχών. Το πρώτο θαλάσσιο πάρκο που κηρύχθηκε με το

νόμο αυτό, είναι το Θαλάσσιο Πάρκο Βορείων Σποράδων που αποτελεί ένα από τα τελευταία καταφύγια για τη διατήρηση της μεσογειακής φώκιας (*Monachus monachus*) και προστατεύει επίσης σημαντικούς βιότοπους για αγριοκάτσικα (στα Γιούρα) και για ορισμένα σπάνια αρπακτικά. Το θαλάσσιο πάρκο κηρύχθηκε με το Π.Δ. από 16 Μαΐου 1992 (ΦΕΚ 519Α), αλλά μέχρι σήμερα δεν έχουν έκδοθει οι αναγκαίες διοικητικές πράξεις όσον αφορά την υλοποίηση της διαχείρισής του στην πράξη. Στην ίδια κατηγορία περιλαμβάνεται και η Περιοχή Ωτοκίας της Θαλάσσιας Χελώνας *Caretta caretta* στη Ζάκυνθο, ο πιο σημαντικός βιότοπος στη Μεσόγειο για την προστασία του απειλούμενου αυτού είδους. Η περιοχή αυτή δεν έχει ανακηρυχθεί ακόμα ως περιοχή ειδικής προστασίας με ειδική νομοθεσία, αλλά η σημασία της για την προστασία της φύσης έχει ευρύτατα αναγνωριστεί και έχουν ληφθεί ειδικά μέτρα για τη διατήρηση των ιδιαίτερων αξιών της, στα πλαίσια της πολεοδομικής νομοθεσίας, του αλιευτικού κώδικα κλπ.

Οι προστατευόμενες περιοχές που αναλύθηκαν παραπάνω, καθώς και οι αντίστοιχες κατηγορίες στις οποίες εντάσσονται, καλύπτονται από την υφιστάμενη εθνική νομοθεσία για τα θέματα αυτά (εκτός από την περιοχή *Caretta caretta* στη Ζάκυνθο) και κατοχυρώνονται πλήρως όσον αφορά την εφαρμογή μέτρων προστασίας και ορθολογικής διαχείρισης για την εξυπηρέτηση των σκοπών της κηρύξεώς τους.

Εκτός από την εθνική νομοθεσία, υπάρχουν επίσης ειδικές υποχρεώσεις για την προστασία της φύσης και τις προστατευόμενες περιοχές, στα πλαίσια σχετικών Διεθνών Συμβάσεων και Συμφωνιών, τις οποίες έχει αποδεχθεί και η χώρα μας. Ορισμένες σημαντικές περιοχές μας, στις οποίες γίνεται αναφορά στη συνέχεια, κατοχυρώνονται ως προστατευόμενες με τις διεθνείς αυτές συμβάσεις.

VII. Υγροβιότοποι Ραμσάρ Διεθνούς Σημασίας

Μια σημαντική σύμβαση, όσον αφορά το σύστημα των προστατευόμενων περιοχών της χώρας μας, είναι η «Συμφωνία επί των Διεθνούς ενδιαφέροντος Υγροτόπων ίδια ως Υγροβιότοπων» γνωστή και ως Σύμβαση Ραμσάρ. Με την επικύρωση της Σύμβασης αυτής από τη χώρα μας το 1974, ένδεκα υγροβιότοποι θεωρήθηκαν ιδιαίτερα σημαντικοί για τη διατήρηση της πτηνοπανίδας και των φυσικών χαρακτηριστικών που περιέχουν και έχουν περιληφθεί στο σχετικό κατάλογο των προστατευόμενων περιοχών μας. Μέχρι σήμερα όμως ακόμα δεν έχουν θεσμοθετηθεί ως προστατευόμενες περιοχές με την ανακήρυξή τους στις κατηγορίες που προβλέπει η εθνική νομοθεσία (εκτός από τον εθνικό δρυμό Πρεσπών). Υπάρχουν πάντως ορισμένες κοινές υπουργικές αποφάσεις (ΚΥΑ), με τις οποίες θεσπίζονται «μέτρα προδιασφάλισης» για πολλές από τις περιοχές αυτές, στα πλαίσια του άρθρου 21 παρ. 6 του Ν. 1650/1986 «για την προστασία του περιβάλλοντος».

VIII. Περιοχές Παγκόσμιας Κληρονομιάς

Στο σύστημα των προστατευόμενων περιοχών της χώρας μας μπορούμε να περιλάβουμε δύο ακόμα σημαντικές περιοχές για την προστασία της φύσης, που κηρύχθηκαν ως μικτά αγαθά (φυσικά και πολιτιστικά) στα πλαίσια της Σύμβασης για την Παγκόσμια Πολιτιστική Κληρονομιά που λειτουργεί υπό την αιγίδα της UNESCO και κυρώθηκε από τη χώρα μας το 1981. Ειδική αναφορά θα πρέπει να γίνει και σε μια άλλη σημαντική Σύμβαση της UNESCO στην οποία συμμετέχουμε, το Πρόγραμμα "Ανθρωπος και Βίοςφαιρα" στα πλαίσια του οποίου δύο περιοχές μας - οι οποίες καλύπτονται ήδη και από την εθνική νομοθεσία, οι εθνικοί δρυμοί Ολύμπου και Σαμαριάς, - έχουν ενταχθεί στα «Αποθέματα της Βίοςφαιρας» (Biosphere Reserves).

Το θέμα των προστατευόμενων περιοχών στη χώρα μας, έχει αποκτήσει ένα ιδιαίτερο περιεχόμενο τα τελευταία χρόνια στο πλαίσιο των Οδηγιών έχει θεσπίσει η Ευρωπαϊκή

νόμο αυτό, είναι το Θαλάσσιο Πάρκο Βορείων Σποράδων που αποτελεί ένα από τα τελευταία καταφύγια για τη διατήρηση της μεσογειακής φώκιας (*Monachus monachus*) και προστατεύει επίσης σημαντικούς βιότοπους για αγριοκάτσικα (στα Γιούρα) και για ορισμένα σπάνια αρπακτικά. Το θαλάσσιο πάρκο κηρύχθηκε με το Π.Δ. από 16 Μαΐου 1992 (ΦΕΚ 519Α), αλλά μέχρι σήμερα δεν έχουν εκδοθεί οι αναγκαίες διοικητικές πράξεις όσον αφορά την υλοποίηση της διαχείρισής του στην πράξη. Στην ίδια κατηγορία περιλαμβάνεται και η Περιοχή Ωτοκίας της Θαλάσσιας Χελώνας *Caretta caretta* στη Ζάκυνθο, ο πιο σημαντικός βιότοπος στη Μεσόγειο για την προστασία του απειλούμενου αυτού είδους. Η περιοχή αυτή δεν έχει ανακηρυχθεί ακόμα ως περιοχή ειδικής προστασίας με ειδική νομοθεσία, αλλά η σημασία της για την προστασία της φύσης έχει ευρύτατα αναγνωριστεί και έχουν ληφθεί ειδικά μέτρα για τη διατήρηση των ιδιαίτερων αξιών της, στα πλαίσια της πολεοδομικής νομοθεσίας, του αλιευτικού κώδικα κλπ.

Οι προστατευόμενες περιοχές που αναλύθηκαν παραπάνω, καθώς και οι αντίστοιχες κατηγορίες στις οποίες εντάσσονται, καλύπτονται από την υφιστάμενη εθνική νομοθεσία για τα θέματα αυτά (εκτός από την περιοχή *Caretta caretta* στη Ζάκυνθο) και κατοχυρώνονται πλήρως όσον αφορά την εφαρμογή μέτρων προστασίας και ορθολογικής διαχείρισης για την εξυπηρέτηση των σκοπών της κηρύξεώς τους.

Εκτός από την εθνική νομοθεσία, υπάρχουν επίσης ειδικές υποχρεώσεις για την προστασία της φύσης και τις προστατευόμενες περιοχές, στα πλαίσια σχετικών Διεθνών Συμβάσεων και Συμφωνιών, τις οποίες έχει αποδεχθεί και η χώρα μας. Ορισμένες σημαντικές περιοχές μας, στις οποίες γίνεται αναφορά στη συνέχεια, κατοχυρώνονται ως προστατευόμενες με τις διεθνείς αυτές συμβάσεις.

VII. Υγροβιότοποι Ραμσάρ Διεθνούς Σημασίας

Μια σημαντική σύμβαση, όσον αφορά το σύστημα των προστατευόμενων περιοχών της χώρας μας, είναι η «Συμφωνία επί των Διεθνούς ενδιαφέροντος Υγροτόπων ιδία ως Υγροβιότοπων» γνωστή και ως Σύμβαση Ραμσάρ. Με την επικύρωση της Σύμβασης αυτής από τη χώρα μας το 1974, ένδεκα υγροβιότοποι θεωρήθηκαν ιδιαίτερα σημαντικοί για τη διατήρηση της πτηνοπανίδας και των φυσικών χαρακτηριστικών που περιέχουν και έχουν περιληφθεί στο σχετικό κατάλογο των προστατευόμενων περιοχών μας. Μέχρι σήμερα όμως ακόμα δεν έχουν θεσμοθετηθεί ως προστατευόμενες περιοχές με την ανακήρυξή τους στις κατηγορίες που προβλέπει η εθνική νομοθεσία (εκτός από τον εθνικό δρυμό Πρεσπών). Υπάρχουν πάντως ορισμένες κοινές υπουργικές αποφάσεις (ΚΥΑ), με τις οποίες θεσπίζονται «μέτρα προδιασφάλισης» για πολλές από τις περιοχές αυτές, στα πλαίσια του άρθρου 21 παρ. 6 του Ν. 1650/1986 «για την προστασία του περιβάλλοντος».

VIII. Περιοχές Παγκόσμιας Κληρονομιάς

Στο σύστημα των προστατευόμενων περιοχών της χώρας μας μπορούμε να περιλάβουμε δύο ακόμα σημαντικές περιοχές για την προστασία της φύσης, που κηρύχθηκαν ως μικτά αγαθά (φυσικά και πολιτιστικά) στα πλαίσια της Σύμβασης για την Παγκόσμια Πολιτιστική Κληρονομιά που λειτουργεί υπό την αιγίδα της UNESCO και κυρώθηκε από τη χώρα μας το 1981. Ειδική αναφορά θα πρέπει να γίνει και σε μια άλλη σημαντική Σύμβαση της UNESCO στην οποία συμμετέχουμε, το Πρόγραμμα "Ανθρωπος και Βιόσφαιρα" στα πλαίσια του οποίου δύο περιοχές μας - οι οποίες καλύπτονται ήδη και από την εθνική νομοθεσία, οι εθνικοί δρυμοί Ολύμπου και Σαμαριάς, - έχουν ενταχθεί στα «Αποθέματα της Βιόσφαιρας» (Biosphere Reserves).

Το θέμα των προστατευόμενων περιοχών στη χώρα μας, έχει αποκτήσει ένα ιδιαίτερο περιεχόμενο τα τελευταία χρόνια στο πλαίσιο των Οδηγιών έχει θεσπίσει η Ευρωπαϊκή

Ενωση για την προστασία της φύσης και τις προστατευόμενες περιοχές, τις οποίες είναι υποχρεωμένη να εφαρμόσει και η χώρα μας, ως πλήρες μέλος της Κοινότητας. Ιδιαίτερη αναφορά θα πρέπει να κάνουμε ως εκ τούτου στις περιοχές που προστατεύονται με βάση τις δύο Οδηγίες που έχει θεσπίσει η Κοινότητα για τα θέματα αυτά, την Οδηγία 79/409/ΕΟΚ "περί της διατήρησης των αγρίων πτηνών" και την Οδηγία 92/43/ΕΟΚ "για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων και της άγριας πανίδας και χλωρίδας".

IX. Περιοχές Ειδικής Προστασίας (SPA) της Οδηγίας 79/409.ΕΟΚ

Σημαντικές προσπάθειες έχουν καταβληθεί μέχρι τώρα για τη συμμόρφωση προς την Οδηγία 79/409/ΕΟΚ, την πρώτη σχετική Οδηγία της Ευρωπαϊκής Κοινότητας που αναφέρεται ειδικά στην προστασία των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της φύσης. Σύμφωνα δε με το άρθρο 4 της Οδηγίας αυτής, 26 πολύ σημαντικές περιοχές της χώρας μας, που καλύπτονται και από την εθνική νομοθεσία, (στις οποίες περιλαμβάνονται οι εθνικοί δρυμοί, οι υγρότοποι Ραμσάρ κλπ) δηλώθηκαν αρχικά (το 1986) ως «Περιοχές Ειδικής Προστασίας» (Special Protection Areas -SPA-) της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Πρόσφατα (το 1997) έχουν προταθεί 26 ακόμα νέες περιοχές ως SPA στην Κοινότητα και οι αρμόδιες υπηρεσίες της χώρας έχουν αναλάβει συγκεκριμένες πρωτοβουλίες για την κατοχύρωση του προστατευτικού τους καθεστώτος και με βάση την εθνική νομοθεσία.

X. Περιοχές του Δικτύου "Φύση 2000" της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ

Η Ευρωπαϊκή Ενωση δίνει ιδιαίτερη σημασία στην προστασία του φυσικού περιβάλλοντος τα τελευταία χρόνια και έχει θεσπίσει μία σημαντική Οδηγία για τα θέματα αυτά, την Οδηγία 92/43/ΕΟΚ της 21ης Μαΐου 1992 «για τη διατήρηση των οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και αυτοφυούς χλωρίδας». Η καινοτόμος αυτή οδηγία θέτει ως αρχή την προστασία ολόκληρων ζωνών και φυσικών οικοτόπων και στοχεύει στη δημιουργία ενός ευρωπαϊκού δικτύου ειδικά προστατευόμενων περιοχών με το όνομα "Φύση 2000" που θα περιλαμβάνει ορισμένους τύπους φυσικών και ημιφυσικών οικοτόπων (ενδιαιτημάτων), καθώς και τους οικοτόπους (ενδιαιτήματα) συγκεκριμένων ειδών χλωρίδας και πανίδας, όπως αναφέρονται στα αντίστοιχα παραρτήματα της οδηγίας και θα ενσωματώσει επίσης τις περιοχές SPA, Ραμσάρ κλπ κάθε χώρας.

Τα κράτη-μέλη θα πρέπει να συμβάλουν στη δημιουργία του δικτύου Φύση 2000 με την ένταξη σ' αυτό όλων των περιοχών που είναι σημαντικές για την προστασία - διατήρηση βιοτόπων και ειδών, ανάλογα με τα ιδιαίτερα γνωρίσματα του φυσικού περιβάλλοντος κάθε χώρας. Υποχρεώνονται επίσης να διαχειριστούν τις περιοχές αυτές για τη διατήρηση των ιδιαίτερων αξιών τους ή και να λάβουν μέτρα για την αναβάθμισή τους, και η Κοινότητα αναλαμβάνει να συμβάλει (με οικονομική ενίσχυση και παρακολούθηση) στην εφαρμογή των αναγκαίων μέτρων - ενεργειών για το σκοπό αυτό. Η Οδηγία ορίζει τα κριτήρια ένταξης βάση των οποίων ορίζονται οι περιοχές που είναι σημαντικές σε εθνικό επίπεδο, ενώ περαιτέρω διαδικασία ακολουθείται για την αναγνώριση περιοχών σημαντικών σε πανευρωπαϊκό επίπεδο.

Η χώρα μας, στο πλαίσιο των υποχρεώσεων της έναντι της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ έχει προχωρήσει ήδη - μετά από εκτεταμένη διερεύνηση σε πανελλήνια κλίμακα και την κινητοποίηση πλήθους ειδικών επιστημόνων κάτω από τον συντονισμό του Ελληνικού Κέντρου Βιοτόπων - Υγροτόπων (ΕΚΒΥ) και υπό την καθοδήγηση της Διεύθυνσης Περιβαλλοντικού Σχεδιασμού του ΥΠΕΧΩΔΕ και της Γενικής Γραμματείας Δασών και Φυσικού Περιβάλλοντος του Υπουργείου Γεωργίας - στον εντοπισμό 296 περιοχών για ένταξη στο δίκτυο Φύση 2000. Οι περιοχές αυτές καλύπτουν περίπου το 18% της ελληνικής επικράτειας και αποτελούν τον "επιστημονικό κατάλογο" των περιοχών του δικτύου Φύση 2000. Με βάση τον κατάλογο αυτό έχουν επιλεγεί από τις αρμόδιες υπηρεσίες της χώρας

245 περιοχές, οι οποίες καταλαμβάνουν έκταση περίπου 2.752.000 εκτάρια (Ha), (ποσοστό περίπου 15 %) που περιέχονται στον "εθνικό κατάλογο" ο οποίος έχει γνωστοποιηθεί και στην Κοινότητα. Η λειτουργία του Ευρωπαϊκού Συνεκτικού Δικτύου Προστατευόμενων Περιοχών "Φύση 2000" αναμένεται να ολοκληρωθεί το 2004.

Η Οδηγία 92/43/ΕΟΚ και οι αντίστοιχες προσπάθειες για την εφαρμογή της, πιστεύεται ότι είναι καθοριστικής σημασίας για το μέλλον του θεσμού των προστατευόμενων περιοχών στη χώρα μας. Ίσως η υλοποίηση με επιτυχία στην πράξη της Οδηγίας αυτής, που θα συνοδεύεται από κατάλληλη προσαρμογή, αναδιάρθρωση και κωδικοποίηση της εθνικής νομοθεσίας, να σημάνει επιτέλους μια νέα ελπιδοφόρα και αποδοτικότερη περίοδο για την προστασία της Ελληνικής Φύσης. Ιδιαίτερα αν η ανάγκη υλοποίησης με επιτυχία της Οδηγίας αυτής, οδηγήσει επίσης στον σαφή προσδιορισμό αρμοδίων φορέων, που θα αναλάβουν την ευθύνη να προωθήσουν και να παρακολουθήσουν την υλοποίηση των αναγκαίων προγραμμάτων προστασίας της φύσης, στην πράξη.

Θα πρέπει τέλος σχετικά με την εφαρμογή της Οδηγίας αυτής, να επισημάνουμε και τα ακόλουθα: Η Ελληνική Κυβέρνηση (Γενική Διεύθυνση Περιβάλλοντος του ΥΠΕΧΩΔΕ και Γεν. Γραμ. Δασών και Φυσικού Περιβάλλοντος), όπως είχε υποχρέωση από την Οδηγία 92/43/ΕΟΚ, έχει προτείνει προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να ενταχθούν στο Δίκτυο ΦΥΣΗ 2000 πολλές φυσικές περιοχές της Ελλάδος οι οποίες αντιπροσωπεύουν το 15% περίπου του εμβαδού της ελληνικής επικράτειας. Το γεγονός αυτό προκάλεσε ανησυχία σε μερικούς πολιτικούς και σε στελέχη κρατικών υπηρεσιών που ασχολούνται με την "ανάπτυξη". Η ανησυχία οφείλεται στο γεγονός ότι δήθεν η ένταξη τόσο μεγάλης έκτασης σε καθεστώς προστασίας θα ανασχέσει την οικονομική ανάπτυξη της χώρας δηλαδή ότι θα υπάρξουν φραγμοί στην όπως έως τώρα αναπτυσσόμενη ξενοδοχειακή, συγκοινωνιακή, εξορुकτική και μεταποιητική δραστηριότητα. Κατ' αρχήν η ανησυχία είναι υπερβολική διότι οι εκτάσεις του δικτύου ΦΥΣΗ 2000 είναι κυρίως δασικές, ορεινές και απρόσιτες. Επίσης, η οδηγία 92/43/ΕΟΚ όχι μόνο δεν συνιστά την απαγόρευση κάθε δραστηριότητας, αλλά και ενθαρρύνει την εξακολούθηση πολλών από αυτές όπως η γεωργία, η δασοπονία, η αλιεία, ο τουρισμός αρκεί να ασκούνται με αειφορικούς τρόπους. Οπωσδήποτε, θα υπάρξουν και περιπτώσεις που οι προστατευόμενες περιοχές θα αποτρέψουν την ίδρυση ή επέκταση ανορθολογικών επενδύσεων όπως π.χ. την κατασκευή ενός μεγάλου ξενοδοχείου σε μοναδικούς οικολογικής σπουδαιότητας αμμοθινικό οικοσύστημα. Μια τέτοια αποτροπή πρέπει λογικά να θεωρείται ευλογία και όχι κατάρα διότι η ανάπτυξη του τουρισμού σε βάρος (και όχι σε αρμονία) του φυσικού περιβάλλοντος θα οδηγήσει μέσα σε λίγα χρόνια σε μαρασμό του ίδιου τουρισμού.

Συνολικά στοιχεία προστατευόμενων περιοχών

Από την παρουσίαση των προστατευόμενων περιοχών στις προηγούμενες υποενότητες και στον Πίνακα 1, προκύπτει ότι δεν είναι εύκολο να προσδιορίσουμε με ακρίβεια τον αριθμό των προστατευόμενων περιοχών που υπάρχουν σήμερα στη χώρα μας, καθώς και τη συνολική έκτασή τους.

Αν θεωρήσουμε ότι όλες οι 245 περιοχές του δικτύου "Φύση 2000" που έχουν δηλωθεί στην Κοινότητα (στις οποίες περιλαμβάνονται και όλες οι περιοχές των υπόλοιπων κατηγοριών) κατοχυρώνονται ως προστατευόμενες περιοχές στη χώρα μας, τότε μπορούμε να πούμε ότι οι περιοχές αυτές καλύπτουν ένα ποσοστό περίπου 15% της επικράτειας. Θα πρέπει όμως να επισημάνουμε εδώ ότι η οριστικοποίηση του δικτύου θα γίνει το 2004 και ότι - το σπουδαιότερο - η πλήρης κατοχύρωση των προστατευόμενων περιοχών, γίνεται μόνο με τον καθορισμό μέτρων προστασίας και διαχείρισής τους στα πλαίσια της εθνικής νομοθεσίας, όπως αναλύεται παραπάνω.

245 περιοχές, οι οποίες καταλαμβάνουν έκταση περίπου 2.752.000 εκτάρια (Ha), (ποσοστό περίπου 15 %) που περιέχονται στον "εθνικό κατάλογο", ο οποίος έχει γνωστοποιηθεί και στην Κοινότητα. Η λειτουργία του Ευρωπαϊκού Συνεκτικού Δικτύου Προστατευόμενων Περιοχών "Φύση 2000" αναμένεται να ολοκληρωθεί το 2004.

Η Οδηγία 92/43/ΕΟΚ και οι αντίστοιχες προσπάθειες για την εφαρμογή της, πιστεύεται ότι είναι καθοριστικής σημασίας για το μέλλον του θεσμού των προστατευόμενων περιοχών στη χώρα μας. Ίσως η υλοποίηση με επιτυχία στην πράξη της Οδηγίας αυτής, που θα συνοδεύεται από κατάλληλη προσαρμογή, αναδιάρθρωση και κωδικοποίηση της εθνικής νομοθεσίας, να σημάνει επιτέλους μια νέα ελπιδοφόρα και αποδοτικότερη περίοδο για την προστασία της Ελληνικής Φύσης. Ιδιαίτερα αν η ανάγκη υλοποίησης με επιτυχία της Οδηγίας αυτής, οδηγήσει επίσης στον σαφή προσδιορισμό αρμοδίων φορέων, που θα αναλάβουν την ευθύνη να προωθήσουν και να παρακολουθήσουν την υλοποίηση των αναγκαίων προγραμμάτων προστασίας της φύσης, στην πράξη.

Θα πρέπει τέλος σχετικά με την εφαρμογή της Οδηγίας αυτής, να επισημάνουμε και τα ακόλουθα: Η Ελληνική Κυβέρνηση (Γενική Διεύθυνση Περιβάλλοντος του ΥΠΕΧΩΔΕ και Γεν. Γραμ. Δασών και Φυσικού Περιβάλλοντος), όπως είχε υποχρέωση από την Οδηγία 92/43/ΕΟΚ, έχει προτείνει προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να ενταχθούν στο Δίκτυο ΦΥΣΗ 2000 πολλές φυσικές περιοχές της Ελλάδος οι οποίες αντιπροσωπεύουν το 15% περίπου του εμβαδού της ελληνικής επικράτειας. Το γεγονός αυτό προκάλεσε ανησυχία σε μερικούς πολιτικούς και σε στελέχη κρατικών υπηρεσιών που ασχολούνται με την "ανάπτυξη". Η ανησυχία οφείλεται στο γεγονός ότι δήθεν η ένταξη τόσο μεγάλης έκτασης σε καθεστώς προστασίας θα ανασχέσει την οικονομική ανάπτυξη της χώρας δηλαδή ότι θα υπάρξουν φραγμοί στην όπως έως τώρα αναπτυσσόμενη ξενοδοχειακή, συγκοινωνιακή, εξορμητική και μεταποιητική δραστηριότητα. Κατ' αρχήν η ανησυχία είναι υπερβολική διότι οι εκτάσεις του δικτύου ΦΥΣΗ 2000 είναι κυρίως δασικές, ορεινές και απρόσιτες. Επίσης, η οδηγία 92/43/ΕΟΚ όχι μόνο δεν συνιστά την απαγόρευση κάθε δραστηριότητας, αλλά και ενθαρρύνει την εξακολούθηση πολλών από αυτές όπως η γεωργία, η δασοπονία, η αλιεία, ο τουρισμός αρκεί να ασκούνται με αειφορικούς τρόπους. Οπωσδήποτε, θα υπάρξουν και περιπτώσεις που οι προστατευόμενες περιοχές θα αποτρέψουν την ίδρυση ή επέκταση ανορθολογικών επενδύσεων όπως π.χ. την κατασκευή ενός μεγάλου ξενοδοχείου σε μοναδικούς οικολογικής σπουδαιότητας αμμοθινικό οικοσύστημα. Μια τέτοια αποτροπή πρέπει λογικά να θεωρείται ευλογία και όχι κατάρα διότι η ανάπτυξη του τουρισμού σε βάρος (και όχι σε αρμονία) του φυσικού περιβάλλοντος θα οδηγήσει μέσα σε λίγα χρόνια σε μαρασμό του ίδιου τουρισμού.

Συνολικά στοιχεία προστατευόμενων περιοχών

Από την παρουσίαση των προστατευόμενων περιοχών στις προηγούμενες υποενότητες και στον Πίνακα 1, προκύπτει ότι δεν είναι εύκολο να προσδιορίσουμε με ακρίβεια τον αριθμό των προστατευόμενων περιοχών που υπάρχουν σήμερα στη χώρα μας, καθώς και τη συνολική έκτασή τους.

Αν θεωρήσουμε ότι όλες οι 245 περιοχές του δικτύου "Φύση 2000" που έχουν δηλωθεί στην Κοινότητα (στις οποίες περιλαμβάνονται και όλες οι περιοχές των υπόλοιπων κατηγοριών) κατοχυρώνονται ως προστατευόμενες περιοχές στη χώρα μας, τότε μπορούμε να πούμε ότι οι περιοχές αυτές καλύπτουν ένα ποσοστό περίπου 15% της επικράτειας. Θα πρέπει όμως να επισημάνουμε εδώ ότι η οριστικοποίηση του δικτύου θα γίνει το 2004 και ότι - το σπουδαιότερο - η πλήρης κατοχύρωση των προστατευόμενων περιοχών, γίνεται μόνο με τον καθορισμό μέτρων προστασίας και διαχείρισής τους στα πλαίσια της εθνικής νομοθεσίας, όπως αναλύεται παραπάνω.

Οι περιοχές για τις οποίες κατοχυρώνεται πλήρως και μόνιμα η θέσπιση και εφαρμογή μέτρων προστασίας και διαχείρισης για τη διατήρηση των περιβαλλοντικών αξιών αυτή τη στιγμή, είναι μόνο αυτές που αναφέρονται στις κατηγορίες I - VI στον "Πίνακα των Προστατευόμενων Περιοχών της Ελλάδος", (εκτός από την περιοχή *Caretta - caretta*). Για ορισμένες ακόμα περιοχές και ιδίως του υγρότοπους Ραμσάρ και κάποιες "Περιοχές ειδικής προστασίας" έχουν θεσπιστεί "μέτρα προδιασφάλισης" σύμφωνα με το άρθρο 21 παράγρ. 6 του Ν. 1650/1986 και μπορεί να θεωρηθεί επίσης ότι κατοχυρώνεται η προστασία και διαχείρισή τους ως προστατευόμενων περιοχών από την εθνική νομοθεσία. Οι περιοχές αυτές των οποίων το προστατευτικό καθεστώς έχει ειδική κατοχύρωση με την εθνική νομοθεσία, καλύπτουν μια συνολική έκταση περίπου 400.000 εκταρίων (Ha). Η έκταση αυτή αντιπροσωπεύει ένα ποσοστό περίπου 3% του συνολικού εδάφους της χώρας και περίπου 39 εκτάρια ανά 1000 κατοίκους, ποσοστό που είναι ασφαλώς πολύ μικρό σε σχέση με τη σημαντικότητα και την ποικιλία του φυσικού περιβάλλοντος της χώρας.

Η προστασία της φύσης δεν είναι βέβαια θέμα που θα πρέπει να βασίζεται μόνο στο αριθμητικό ποσοστό των προστατευόμενων περιοχών και εξαρτάται ασφαλώς και από τα μέτρα και την πολιτική για την προστασία του συνόλου φυσικού περιβάλλοντος κάθε χώρας. Θα πρέπει όμως να επισημάνουμε ότι οι περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες στοχεύουν (ή έχουν φτάσει) στη δημιουργία ενός αντιπροσωπευτικού δικτύου προστατευόμενων περιοχών, που κατοχυρώνεται νομικά από την εθνική τους νομοθεσία, και καλύπτει τουλάχιστον το 10% του συνολικού τους εδάφους. Η νομική κατοχύρωση των προστατευόμενων περιοχών, με βάση την εθνική νομοθεσία, είναι πολύ σημαντική επίσης αν θέλουμε να εξασφαλίσουμε την αναγκαία υποδομή και διοικητική οργάνωση για την αποτελεσματική διαχείριση των περιοχών αυτών στην πράξη, η οποία δεν μπορεί ασφαλώς να επιτευχθεί παρά μόνο με την εθνική νομοθεσία.

3. Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΚΑΙ Η ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΩΝ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ

Στη χώρα μας δεν υπάρχει ένας και μόνο ειδικός φορέας που να ασχολείται αποκλειστικά με την προστασία της φύσης και τη ρύθμιση των σχετικών θεμάτων για το σκοπό αυτό, στα οποία περιλαμβάνεται και η προστασία - διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών.

Σύμφωνα με την υφιστάμενη νομοθεσία και διοικητική οργάνωση, δύο είναι οι φορείς σε κεντρικό επίπεδο που έχουν την αρμοδιότητα και την ευθύνη για το χειρισμό των θεμάτων του φυσικού περιβάλλοντος. Η Γενική Γραμματεία Δασών και Φυσικού Περιβάλλοντος (Δασική Υπηρεσία) του Υπουργείου Γεωργίας και Γενική Διεύθυνση Περιβάλλοντος - Διεύθυνση Περιβαλλοντικού Σχεδιασμού, του Υπουργείου Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων (Υ.Π.Ε.Χ.Ω.Δ.Ε.).

Γενική Γραμματεία Δασών και Φυσικού Περιβάλλοντος (Δασική Υπηρεσία)

Η Δασική Υπηρεσία έχει αναλάβει από παλιά την ευθύνη για την προστασία και διαχείριση των ιδιαίτερων γνωρισμάτων του φυσικού περιβάλλοντος της χώρας, στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων που είχε αναθέσει η πολιτεία στην υπηρεσία αυτή για την καθολική προστασία, εκμετάλλευση, εποπτεία κλπ. όλων των εκτάσεων στις οποίες αναφέρεται το φυσικό περιβάλλον (δάση, θαμνότοποι, λιβάδια, άγονες εκτάσεις κλπ.)

Με βάση τις πάγιες σχετικές διατάξεις, η Δασική Υπηρεσία εξακολουθεί να διατηρεί και σήμερα την αρμοδιότητα και ευθύνη χειρισμού στην πράξη των θεμάτων προστασίας και διατήρησης του φυσικού περιβάλλοντος και η ευθύνη αυτή, σύμφωνα με τη δασική

νομοθεσία, επεκτείνεται στο σύνολο των φυσικών χερσαίων οικοσυστημάτων, καθώς και στα υδάτινα οικοσυστήματα του ορεινού χώρου. Ειδικότερα η Δασική Υπηρεσία έχει τις ακόλουθες αρμοδιότητες και ευθύνες:

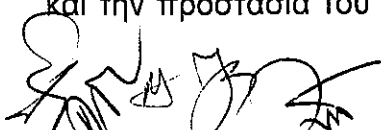
- Έχει αρμοδιότητα για επιλογή, κήρυξη, προστασία και διαχείριση
 - * των Εθνικών Δρυμών,
 - * των Αισθητικών Δασών
 - * των Διατηρητέων Μνημείων της Φύσης, σύμφωνα με το Ν.Δ. 996/1971,
 - * των «Προστατευτικών Δασών», με βάση τα άρθρα 69, 70, 71 και 72 του Ν.Δ. 86/1969 «Περί Δασικού κώδικος»,
 - * των καταφυγίων θηραμάτων, των εκτροφείων θηραμάτων και των ελεγχόμενων κυνηγετικών περιοχών και στην εφαρμογή γενικά της νομοθεσίας περί θήρας, στα πλαίσια των άρθρων 251-267 του Δασικού κώδικα, της αριθ. 414985/1985 Κοινής Υπουργικής Απόφασης κλπ.
- Έχει τη δικαιοδοσία για τη θέσπιση και εφαρμογή ρυθμίσεων (και απαγορεύσεων) που αφορούν στην διατήρηση και προστασία της αυτοφυούς χλωρίδας και άγριας πανίδας, καθώς στο χειρισμό θεμάτων σχετικά με έρευνες, συλλογές κλπ. ειδών της αυτοφυούς χλωρίδας και άγριας πανίδας (Π.Δ. 67/1981 και σχετικές διατάξεις του Δασικού Κώδικα).
- Έχει επίσης αρμοδιότητα στα θέματα αλιείας των ορεινών υδάτων (σύμφωνα με τον Αλιευτικό Κώδικα - Ν.Δ. 420/1970 ΦΕΚ 27Α).
- Έχει την ευθύνη και αρμοδιότητα διαχείρισης, προστασίας και ανάπτυξης του συνόλου των δασών και δασικών εκτάσεων, για τις οποίες επιπλέον διαθέτει και τον απαραίτητο διοικητικό μηχανισμό (Δασαρχεία - Δασικές εκμεταλλεύσεις).
- Η αρμοδιότητα της Δασικής Υπηρεσίας επεκτείνεται και στη δίωξη των παραβατών για όλα τα αδικήματα που αναφέρονται στην τήρηση των παραπάνω διατάξεων, στην άσκηση ανακριτικών καθηκόντων, στην επιβολή προστίμων, στη δήμευση κατασχεθέντων μέσων κλπ.

Είναι γεγονός επίσης ότι μέχρι τα μέσα της 10ετίας του '70 -πριν από την ψήφιση του Συντάγματος του 1975 -, τα οποιαδήποτε νομοθετικά μέτρα και η αντίστοιχη πολιτική για θέματα προστασίας και διατήρησης των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της Ελληνικής φύσης, καθορίζονται αποκλειστικά στα πλαίσια της δασικής νομοθεσίας.

Παρά την κατοχύρωση όμως της Δασικής Υπηρεσίας για τον χειρισμό των θεμάτων του φυσικού περιβάλλοντος, με τη σχετική νομοθεσία και την οργάνωσή της με ειδικά όργανα εφαρμογής, της νομοθεσίας σε κεντρικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, απέχουμε ακόμα κατά πολύ από το να μιλάμε για ουσιαστική πρόοδο για τα θέματα αυτά στη χώρα μας. Είναι γνωστό ότι υπάρχει καθυστέρηση της δασικής υπηρεσίας (που οφείλεται σε οργανωτικούς και άλλους λόγους - πολιτικής, νοοτροπίας κλπ. -) να προσαρμοστεί στις ανάγκες των καιρών μας, καθώς και ουσιαστική αδυναμία να ανταποκριθεί δυναμικά στις αρμοδιότητες και τις ευθύνες της για την αποτελεσματική προστασία και την ορθολογική διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος ιδιαίτερα των προστατευόμενων περιοχών, σύμφωνα με τις σύγχρονες ανάγκες και προοπτικές.

Υπουργείο Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων (Διεύθυνση Περιβαλλοντικού Σχεδιασμού).

Στα 1980 γίνεται προσπάθεια αναβάθμισης των θεμάτων του περιβάλλοντος και δημιουργείται ιδιαίτερο Υπουργείο, που ονομάζεται σήμερα Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων (ΥΠΕΧΩΔΕ). Στο νέο αυτό Υπουργείο ανατίθενται αρμοδιότητες "για τη χάραξη και έκφραση της γενικής πολιτικής σχετικά με τη χωροταξία και την προστασία του περιβάλλοντος, την κατάρτιση σχεδίων και προγραμμάτων για τον

νομοθεσία, επεκτείνεται στο σύνολο των φυσικών χερσαίων οικοσυστημάτων, καθώς και στα υδάτινα οικοσυστήματα του ορεινού χώρου. Ειδικότερα η Δασική Υπηρεσία έχει τις ακόλουθες αρμοδιότητες και ευθύνες:

- Έχει αρμοδιότητα για επιλογή, κήρυξη, προστασία και διαχείριση
 - * των Εθνικών Δρυμών,
 - * των Αισθητικών Δασών
 - * των Διατηρητέων Μνημείων της Φύσης, σύμφωνα με το Ν.Δ. 996/1971,
 - * των «Προστατευτικών Δασών», με βάση τα άρθρα 69, 70, 71 και 72 του Ν.Δ. 86/1969 «Περί Δασικού κώδικος»,
 - * των καταφυγίων θηραμάτων, των εκτροφείων θηραμάτων και των ελεγχόμενων κυνηγετικών περιοχών και στην εφαρμογή γενικά της νομοθεσίας περί θήρας, στα πλαίσια των άρθρων 251-267 του Δασικού κώδικα, της αριθ. 414985/1985 Κοινής Υπουργικής Απόφασης κλπ.
- Έχει τη δικαιοδοσία για τη θέσπιση και εφαρμογή ρυθμίσεων (και απαγορεύσεων) που αφορούν στην διατήρηση και προστασία της αυτοφυούς χλωρίδας και άγριας πανίδας, καθώς στο χειρισμό θεμάτων σχετικά με έρευνες, συλλογές κλπ. ειδών της αυτοφυούς χλωρίδας και άγριας πανίδας (Π.Δ. 67/1981 και σχετικές διατάξεις του Δασικού Κώδικα).
- Έχει επίσης αρμοδιότητα στα θέματα αλιείας των ορεινών υδάτων (σύμφωνα με τον Αλιευτικό Κώδικα - Ν.Δ. 420/1970 ΦΕΚ 27Α).
- Έχει την ευθύνη και αρμοδιότητα διαχείρισης, προστασίας και ανάπτυξης του συνόλου των δασών και δασικών εκτάσεων, για τις οποίες επιπλέον διαθέτει και τον απαραίτητο διοικητικό μηχανισμό (Δασαρχεία - Δασικές εκμεταλλεύσεις).
- Η αρμοδιότητα της Δασικής Υπηρεσίας επεκτείνεται και στη δίωξη των παραβατών για όλα τα αδικήματα που αναφέρονται στην τήρηση των παραπάνω διατάξεων, στην άσκηση ανακριτικών καθηκόντων, στην επιβολή προστίμων, στη δήμευση κατασχθέντων μέσων κλπ.

Είναι γεγονός επίσης ότι μέχρι τα μέσα της 10ετίας του '70 -πριν από την ψήφιση του Συντάγματος του 1975 -, τα οποιαδήποτε νομοθετικά μέτρα και η αντίστοιχη πολιτική για θέματα προστασίας και διατήρησης των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της Ελληνικής φύσης, καθορίζονται αποκλειστικά στα πλαίσια της δασικής νομοθεσίας.

Παρά την κατοχύρωση όμως της Δασικής Υπηρεσίας για τον χειρισμό των θεμάτων του φυσικού περιβάλλοντος, με τη σχετική νομοθεσία και την οργάνωσή της με ειδικά όργανα εφαρμογής, της νομοθεσίας σε κεντρικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, απέχουμε ακόμα κατά πολύ από το να μιλάμε για ουσιαστική πρόοδο για τα θέματα αυτά στη χώρα μας. Είναι γνωστό ότι υπάρχει καθυστέρηση της δασικής υπηρεσίας (που οφείλεται σε οργανωτικούς και άλλους λόγους - πολιτικής, νοοτροπίας κλπ. -) να προσαρμοστεί στις ανάγκες των καιρών μας, καθώς και ουσιαστική αδυναμία να ανταποκριθεί δυναμικά στις αρμοδιότητες και τις ευθύνες της για την αποτελεσματική προστασία και την ορθολογική διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος ιδιαίτερα των προστατευόμενων περιοχών, σύμφωνα με τις σύγχρονες ανάγκες και προοπτικές.

Υπουργείο Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων (Διεύθυνση Περιβαλλοντικού Σχεδιασμού).

Στα 1980 γίνεται προσπάθεια αναβάθμισης των θεμάτων του περιβάλλοντος και δημιουργείται ιδιαίτερο Υπουργείο, που ονομάζεται σήμερα Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων (ΥΠΕΧΩΔΕ). Στο νέο αυτό Υπουργείο ανατίθενται αρμοδιότητες "για τη χάραξη και έκφραση της γενικής πολιτικής σχετικά με τη χωροταξία και την προστασία του περιβάλλοντος, την κατάρτιση σχεδίων και προγραμμάτων για τον

έλεγχο της εφαρμογής και το συντονισμό των ειδικών προγραμμάτων προστασίας του περιβάλλοντος των επι μέρους φορέων, καθώς και για την κάλυψη θεμάτων περιβάλλοντος που δεν περιλαμβάνονται στις αρμοδιότητες άλλου φορέα" (Ιδρυτικός Νόμος ΥΠΕΧΩΔΕ 1032/1980, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 31 παρ. 1 του Ν. 1650/1986).

Είναι φανερό από τον ιδρυτικό του νόμο, ότι το ΥΠΕΧΩΔΕ έχει κυρίως συντονιστικές - επιτελικές αρμοδιότητες και την ευθύνη καθορισμού της γενικής πολιτικής, ενώ δεν έχει εξουσιοδότηση, ούτε τη δυνατότητα (ούτε διαθέτει άλλωστε τα απαραίτητα όργανα) και δεν μπορεί να ασκεί «εκτελεστικές αρμοδιότητες» (εφαρμογής μέτρων προστασίας - διαχείρισης στην πράξη), ιδιαίτερα για θέματα φυσικού περιβάλλοντος, τα οποία, όπως αναλύθηκε ήδη, ρυθμίζονται από υφιστάμενες πάγιες διατάξεις, που βασίζονται κυρίως στη δασική νομοθεσία.

Με την ίδρυση του ΥΠΕΧΩΔΕ ασφαλώς δεν θίγονται οι αρμοδιότητες άλλων φορέων στα θέματα του φυσικού περιβάλλοντος και των προστατευόμενων περιοχών. Στην πράξη όμως το ΥΠΕΧΩΔΕ έχει επεκτείνει τις δραστηριότητές του, ιδίως τα τελευταία χρόνια, και στην υλοποίηση της πολιτικής για το φυσικό περιβάλλον. Υπάρχουν πολλές πρωτοβουλίες του που αναφέρονται στην εφαρμογή μέτρων διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών στην πράξη, όπως δημιουργία φυλακίων και κέντρων πληροφόρησης, φύλακες, εκπόνηση διαφόρων μελετών και σχεδίων διαχείρισης, κλπ. Το ΥΠΕΧΩΔΕ έχει αναλάβει επίσης τα τελευταία χρόνια και πολλά από τα διεθνή θέματα που άπτονται της προστασίας του περιβάλλοντος (π.χ. διεθνείς συμβάσεις Ραμσάρ, Βαρκελώνης κλπ, Οδηγία 92/43/ΕΟΚ κ.ά.), αν και δεν είναι σαφές ότι αυτό κατοχυρώνεται στο πλαίσιο ειδικών εξουσιοδοτικών διατάξεων ή εκπνερασμένης κυβερνητικής πολιτικής.

Είναι γεγονός επίσης ότι οι πιστώσεις που διατίθενται τα τελευταία χρόνια για το φυσικό περιβάλλον και τους προστατευόμενους βιοτόπους, από την Ε. Ε. και άλλους διεθνείς φορείς, αλλά και από εθνικούς πόρους, χρησιμοποιούνται κυρίως για την προώθηση προγραμμάτων του ΥΠΕΧΩΔΕ για τα θέματα αυτά, χωρίς να υπάρχει πάντοτε συνεργασία και συνεννόηση με τους καθ' ύλη αρμόδιους φορείς, ιδίως όσον αφορά την ιεράρχηση και τις προτεραιότητες, καθώς και για τη χρηματοδότηση μέτρων και δραστηριοτήτων που αναφέρονται στη διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών στην πράξη.

Θα πρέπει τέλος να επισημάνουμε, όπως προκύπτει και από την ανάλυση της σχετικής νομοθεσίας που αναφέρεται στην οργάνωση του ΥΠΕΧΩΔΕ, ότι το Υπουργείο αυτό είναι οργανωμένο κυρίως για την κάλυψη των θεμάτων που αναφέρονται στην πολεοδομία, τους οικισμούς κλπ., καθώς και στα δημόσια έργα. Για τα θέματα του περιβάλλοντος, ιδιαίτερα του φυσικού περιβάλλοντος, δεν έχει δημιουργηθεί μέχρι τώρα η απαιτούμενη οργάνωση, ούτε σε κεντρικό ούτε σε περιφερειακό επίπεδο, παρά τις φιλότιμες προσπάθειες και προτάσεις του προσωπικού του. Θα πρέπει να αναφερθούν εδώ, για παράδειγμα, οι τελευταίες προσπάθειες της Διεύθυνσης Περιβαλλοντικού Σχεδιασμού για την οργάνωση και λειτουργία υποδομής προστασίας και ανάδειξης της φύσης σε οκτώ υδροτοπικές περιοχές, οι οποίες, σύμφωνα με τις προσδοκίες του ΥΠΕΧΩΔΕ, μπορούν να οδηγήσουν σε διαμόρφωση "τοπικών σχημάτων διαχείρισης". Θα πρέπει όμως να επισημάνουμε ότι και οι προσπάθειες αυτές έχουν αποσπασματικό χαρακτήρα και θα πρέπει να ενσωματωθούν σε μία γενικότερη πολιτική για τις προστατευόμενες περιοχές, όπως προτείνεται και στην έκθεση αυτή.

Η ψήφιση του Ν.1650/1986 και η πορεία εφαρμογής του

Ιδιαίτερη αναφορά σε σχέση με τις προστατευόμενες περιοχές θα πρέπει να γίνει στο Ν. 1650/1986 "για την προστασία του περιβάλλοντος", στον οποίο είχαν εναποτεθεί πολλές ελπίδες για τη βελτίωση του συστήματος των προστατευόμενων περιοχών και επηρέασε

σημαντικά τα θέματα αυτά από την έκδοσή του μέχρι σήμερα. Ο νόμος αυτός, εκδόθηκε με πρωτοβουλία του ΥΠΕΧΩΔΕ και περιέχει ειδικό Κεφάλαιο Δ για την «Προστασία της Φύσης και του Τοπίου», που εκσυγχρονίζει σε ορισμένα σημεία την υφιστάμενη νομοθεσία για τα θέματα αυτά (π.χ. όσον αφορά τις κατηγορίες των προστατευόμενων περιοχών, τη δυνατότητα ίδρυσης θαλασσίων πάρκων, τις οικονομικές ρυθμίσεις, τις διοικητικές κυρώσεις κλπ.). Όπως φάνηκε όμως στην πράξη, δημιουργεί ωστόσο κάποια σύγχυση σε πολλές περιπτώσεις. Και αυτό κυρίως επειδή δεν ξεκαθαρίζει με σαφήνεια τον τρόπο που εφαρμόζονται οι νέες ρυθμίσεις σε σχέση με τις υφιστάμενες ειδικές διατάξεις, οι οποίες και εξακολουθούν να ισχύουν.

Είναι γεγονός ότι η υφιστάμενη νομοθεσία και οι καθ' ύλην και κατά αντικείμενο αρμοδιότητες για το φυσικό περιβάλλον και τις προστατευόμενες περιοχές, όπως αναλύονται στις προηγούμενες υποενότητες, δεν έχουν ληφθεί σοβαρά υπόψη, ιδιαίτερα σε ορισμένες θεσμικές ρυθμίσεις ή κανονιστικές πράξεις και αντίστοιχες πρωτοβουλίες για το φυσικό περιβάλλον που προωθήθηκαν από το ΥΠΕΧΩΔΕ, μετά την έκδοση του Ν. 1650/1986 και βασίζονται στο νόμο αυτό. Οι ρυθμίσεις αυτές δημιουργούν πολλές φορές παράλληλες διαδικασίες, χωρίς να έχει εξασφαλιστεί τουλάχιστον ο συντονισμός και η συνεργασία των φορέων που εμπλέκονται.

Και θα πρέπει να πούμε επίσης ότι η πορεία εφαρμογής του Ν. 1650/1986 και των ειδικών ρυθμίσεων που εκδόθηκαν με βάση το νόμο αυτό, δεν υπήρξε απόλυτα επιτυχής μέχρι τώρα. Αυτό φαίνεται τόσο από την παραπάνω ανάλυση όσο και από την εφαρμογή του Ν. 1650/1986 σε πρακτικό επίπεδο. Μόνο μία περιοχή κηρύχθηκε ως προστατευόμενη με βάση το νόμο αυτό (το θαλάσσιο πάρκο των Βορείων Σποράδων), χωρίς να έχει καθοριστεί η διαδικασία και οι φορείς διαχείρισής της στην πράξη, που αποτελεί και την ουσία για την επιτυχία οποιασδήποτε προστατευόμενης περιοχής. Για την προστασία ορισμένων νέων περιοχών με ιδιαίτερη οικολογική αξία, αντί της κήρυξής τους ως προστατευόμενων στις κατηγορίες του άρθρου 18, χρησιμοποιήθηκε κυρίως η διαδικασία των «μέτρων προδιασφάλισης», σύμφωνα με την παρ. 6 του άρθρου 21 του Ν. 1650/86. Της έκδοσης δηλαδή κοινών υπουργικών αποφάσεων (ΚΥΑ), που ισχύουν για δύο χρόνια (με παράταση για ένα ακόμα έτος) και αποσκοπούν στη θέσπιση ορισμένων μέτρων για την αποφυγή υποβάθμισης των ιδιαίτερων αξιών των περιοχών αυτών, για τις οποίες (υποτίθεται) ότι έχει αρχίσει η διαδικασία χαρακτηρισμού τους ως «προστατευόμενων» σύμφωνα με το Ν. 1650/1986.

Παρόμοια προβλήματα δυσλειτουργίας και αναποτελεσματικότητας υπάρχουν και στο Π.Δ. από 16 Μαΐου 1992 (ΦΕΚ 519^Α) «Χαρακτηρισμός Χερσαίων και Θαλασσίων Περιοχών Βορείων Σποράδων ως Θαλασσίου Πάρκου», που είναι το πρώτο Διάταγμα για την ίδρυση «προστατευόμενης περιοχής» με βάση το Ν. 1650/1986. Στο Διάταγμα αυτό είναι επίσης φανερό η ατομία της διοίκησης να αντιμετωπίσει ριζικά το πιο σημαντικό θέμα σε σχέση με μια προστατευόμενη περιοχή. Το θέμα δηλαδή της υλοποίησης της διαχείρισης στην πράξη, της διαδικασίας εφαρμογής των προτεινόμενων απαγορεύσεων, περιορισμών, μέτρων κλπ., καθώς και τον προσδιορισμό των κατά περίπτωση αρμοδίων φορέων, που παραπέμπεται να ρυθμιστεί με νέο Π.Δ. ή άλλη σχετική πράξη. Τέτοιο Διάταγμα ή άλλη σχετική πράξη δεν έχει εκδοθεί μέχρι σήμερα.

Από την μέχρι τώρα πορεία εφαρμογής του Ν. 1650/1986, διαφαίνεται μια χαρακτηριστική φιλοσοφία που διαπνέει όχι μόνο τις σχετικές ρυθμίσεις και κανονιστικές πράξεις για την προστασία της φύσης που βασίζονται σ' αυτόν, αλλά και την πρακτική που ακολουθήθηκε, ιδιαίτερα από πλευράς του Υπουργείου ΠΕΧΩΔΕ, που έχει αναλάβει και την πρωτοβουλία για την προώθηση του Ν. 1650/1986. Διευκολύνεται η δυνατότητα μελέτης των σχετικών θεμάτων, ιδιαίτερα σε σχέση με προτεινόμενες προστατευόμενες περιοχές ή άλλους ευαίσθητους βιοτόπους, ορίζεται με σαφήνεια το «τι πρέπει να γίνει», αλλά υπάρχει μεγάλη

σημαντικά τα θέματα αυτά από την έκδοσή του μέχρι σήμερα. Ο νόμος αυτός, εκδόθηκε με πρωτοβουλία του ΥΠΕΧΩΔΕ και περιέχει ειδικό Κεφάλαιο Δ για την «Προστασία της Φύσης και του Τοπίου», που εκσυγχρονίζει σε ορισμένα σημεία την υφιστάμενη νομοθεσία για τα θέματα αυτά (π.χ. όσον αφορά τις κατηγορίες των προστατευόμενων περιοχών, τη δυνατότητα ίδρυσης θαλασσίων πάρκων, τις οικονομικές ρυθμίσεις, τις διοικητικές κυρώσεις κλπ.). Όπως φάνηκε όμως στην πράξη, δημιουργεί ωστόσο κάποια σύγχυση σε πολλές περιπτώσεις. Και αυτό κυρίως επειδή δεν ξεκαθαρίζει με σαφήνεια τον τρόπο που εφαρμόζονται οι νέες ρυθμίσεις σε σχέση με τις υφιστάμενες ειδικές διατάξεις, οι οποίες και εξακολουθούν να ισχύουν.

Είναι γεγονός ότι η υφιστάμενη νομοθεσία και οι καθ' ύλην και κατά αντικείμενο αρμοδιότητες για το φυσικό περιβάλλον και τις προστατευόμενες περιοχές, όπως αναλύονται στις προηγούμενες υποενότητες, δεν έχουν ληφθεί σοβαρά υπόψη, ιδιαίτερα σε ορισμένες θεσμικές ρυθμίσεις ή κανονιστικές πράξεις και αντίστοιχες πρωτοβουλίες για το φυσικό περιβάλλον που προωθήθηκαν από το ΥΠΕΧΩΔΕ, μετά την έκδοση του Ν. 1650/1986 και βασίζονται στο νόμο αυτό. Οι ρυθμίσεις αυτές δημιουργούν πολλές φορές παράλληλες διαδικασίες, χωρίς να έχει εξασφαλιστεί τουλάχιστον ο συντονισμός και η συνεργασία των φορέων που εμπλέκονται.

Και θα πρέπει να πούμε επίσης ότι η πορεία εφαρμογής του Ν. 1650/1986 και των ειδικών ρυθμίσεων που εκδόθηκαν με βάση το νόμο αυτό, δεν υπήρξε απόλυτα επιτυχής μέχρι τώρα. Αυτό φαίνεται τόσο από την παραπάνω ανάλυση όσο και από την εφαρμογή του Ν. 1650/1986 σε πρακτικό επίπεδο. Μόνο μία περιοχή κηρύχθηκε ως προστατευόμενη με βάση το νόμο αυτό (το θαλάσσιο πάρκο των Βορείων Σποράδων), χωρίς να έχει καθοριστεί η διαδικασία και οι φορείς διαχείρισής της στην πράξη, που αποτελεί και την ουσία για την επιτυχία οποιασδήποτε προστατευόμενης περιοχής. Για την προστασία ορισμένων νέων περιοχών με ιδιαίτερη οικολογική αξία, αντί της κήρυξής τους ως προστατευόμενων στις κατηγορίες του άρθρου 18, χρησιμοποιήθηκε κυρίως η διαδικασία των «μέτρων προδιασφάλισης», σύμφωνα με την παρ. 6 του άρθρου 21 του Ν. 1650/86. Της έκδοσης δηλαδή κοινών υπουργικών αποφάσεων (ΚΥΑ), που ισχύουν για δύο χρόνια (με παράταση για ένα ακόμα έτος) και αποσκοπούν στη θέσπιση ορισμένων μέτρων για την αποφυγή υποβάθμισης των ιδιαίτερων αξιών των περιοχών αυτών, για τις οποίες (υποτίθεται) ότι έχει αρχίσει η διαδικασία χαρακτηρισμού τους ως «προστατευόμενων» σύμφωνα με το Ν. 1650/1986.

Παρόμοια προβλήματα δυσλειτουργίας και αναποτελεσματικότητας υπάρχουν και στο Π.Δ. από 16 Μαΐου 1992 (ΦΕΚ 519^Α) «Χαρακτηρισμός Χερσαίων και Θαλασσίων Περιοχών Βορείων Σποράδων ως Θαλασσίου Πάρκου», που είναι το πρώτο Διάταγμα για την ίδρυση «προστατευόμενης περιοχής» με βάση το Ν. 1650/1986. Στο Διάταγμα αυτό είναι επίσης φανερό η ατομία της διοίκησης να αντιμετωπίσει ριζικά το πιο σημαντικό θέμα σε σχέση με μια προστατευόμενη περιοχή. Το θέμα δηλαδή της υλοποίησης της διαχείρισης στην πράξη, της διαδικασίας εφαρμογής των προτεινόμενων απαγορεύσεων, περιορισμών, μέτρων κλπ., καθώς και τον προσδιορισμό των κατά περίπτωση αρμοδίων φορέων, που παραπέμπεται να ρυθμιστεί με νέο Π.Δ. ή άλλη σχετική πράξη. Τέτοιο Διάταγμα ή άλλη σχετική πράξη δεν έχει εκδοθεί μέχρι σήμερα.

Από την μέχρι τώρα πορεία εφαρμογής του Ν. 1650/1986, διαφαίνεται μια χαρακτηριστική φιλοσοφία που διαπνέει όχι μόνο τις σχετικές ρυθμίσεις και κανονιστικές πράξεις για την προστασία της φύσης που βασίζονται σ' αυτόν, αλλά και την πρακτική που ακολουθήθηκε, ιδιαίτερα από πλευράς του Υπουργείου ΠΕΧΩΔΕ, που έχει αναλάβει και την πρωτοβουλία για την προώθηση του Ν. 1650/1986. Διευκολύνεται η δυνατότητα μελέτης των σχετικών θεμάτων, ιδιαίτερα σε σχέση με προτεινόμενες προστατευόμενες περιοχές ή άλλους ευαίσθητους βιοτόπους, ορίζεται με σαφήνεια το «τι πρέπει να γίνει», αλλά υπάρχει μεγάλη

ασάφεια και σύγχυση για το «ποιος θα κάνει αυτά που θα πρέπει να γίνουν» και «με ποιο τρόπο, ποια μέσα». Η νοοτροπία αυτή και η «ατομία» της διοίκησης να ρυθμίσει με σαφήνεια τα θέματα αυτά, είναι ίσως η «ρίζα του κακού» για την οργάνωση επιτέλους ενός ορθολογικού και αποτελεσματικού «συστήματος διαχείρισης» για την προστασία, διατήρηση και κατάλληλη ανάδειξη της πλούσιας και πολύτιμης φυσικής κληρονομιάς της Ελλάδας.

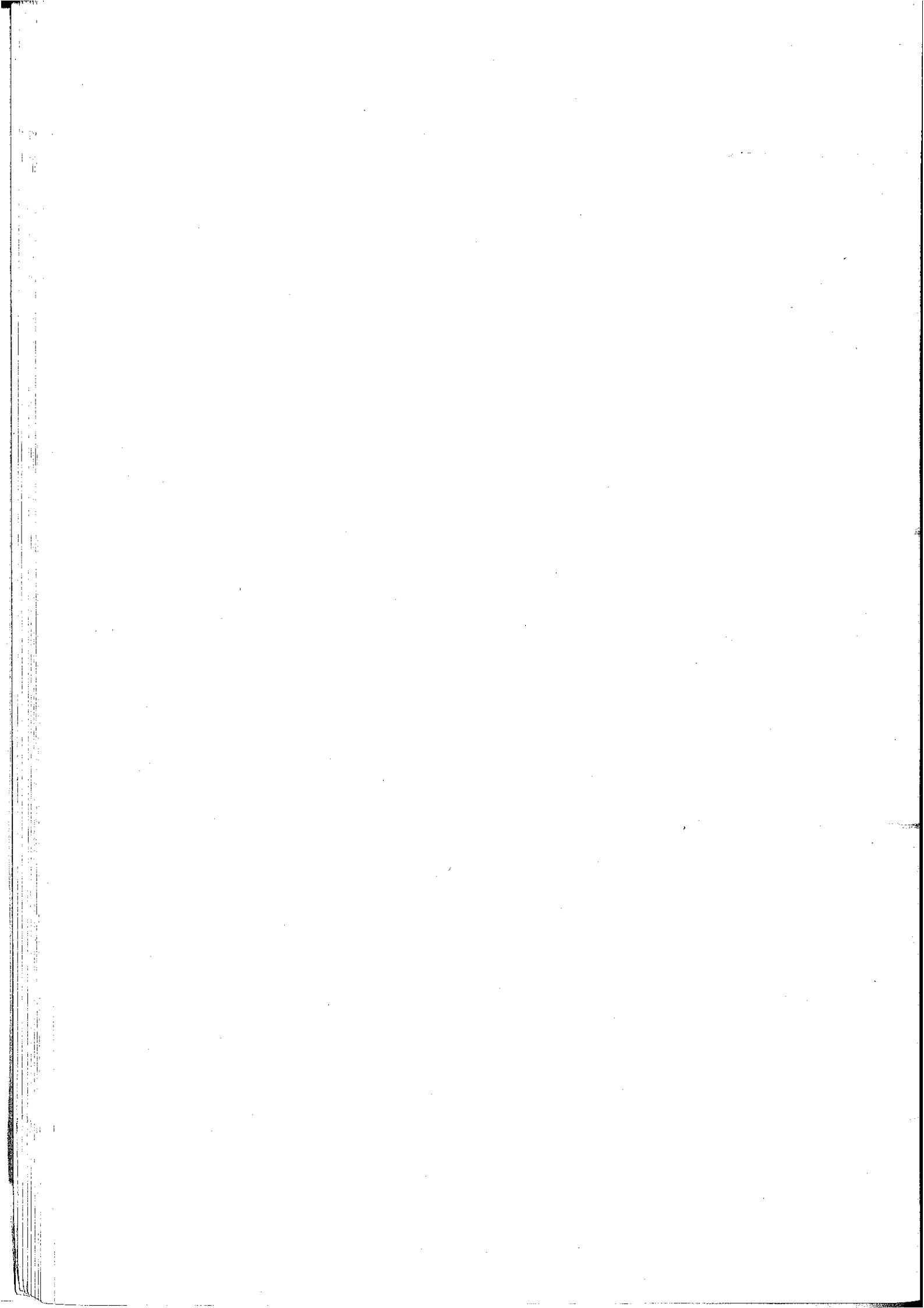
Η διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών στην πράξη

Σύμφωνα με την υφιστάμενη νομοθεσία και την παραπάνω ανάλυση ο μόνος φορέας που έχει σήμερα "εκτελεστικές" αρμοδιότητες για την προστασία και διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών στην πράξη, είναι η Δασική Υπηρεσία, η οποία είναι ασφαλώς υποχρεωμένη να λειτουργεί στο πλαίσιο της γενικής πολιτικής για τα θέματα αυτά, που καθορίζεται σε άλλο επίπεδο.

Η προστασία, οργάνωση και λειτουργία κάθε προστατευόμενης περιοχής σε τοπικό επίπεδο, ανήκει γενικά στις αρμόδιες περιφερειακές υπηρεσίες (Δασαρχεία ή Δ/νσεις Δασών χωρίς Δασαρχεία) στην περιφέρεια των οποίων βρίσκονται, σε συνεργασία και συντονισμό από το Τμήμα Δασικού Περιβάλλοντος, Εθνικών Δρυμών και Δασικής Αναψυχής στη Γενική Γραμματεία Δασών και Φυσικού Περιβάλλοντος. Θα πρέπει να επισημάνουμε εδώ, ότι παρά την κατοχύρωση της δασικής υπηρεσίας στη λήψη και εφαρμογή μέτρων προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος, η αρμοδιότητα αυτή αναφέρεται κυρίως στα χερσαία οικοσυστήματα (και τα ορεινά ύδατα) και υπάρχουν πολλά θέματα, ιδιαίτερα σε σχέση με ορισμένες κατηγορίες προστατευόμενων περιοχών (π.χ. υγρότοποι), που δεν μπορούν να καλυφθούν από τη δασική υπηρεσία. Τέτοια είναι για παράδειγμα η παράνομη αλιεία σε υγροτόπους, η παράνομη εκχέρωση καλαμώνων, παράνομη διάνοιξη γεωτρήσεων, η ρύπανση εδαφών και υγροτόπων κ.ά.

Γενικά θα πρέπει να πούμε ότι συστηματική διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών στην πράξη, σύμφωνα με τους σκοπούς της κηρύξεώς τους, είναι μάλλον ανύπαρκτη. Για τους εθνικούς δρυμούς και τις άλλες κατηγορίες που διαχειρίζεται η δασική υπηρεσία, προσωπικό που να ασχολείται αποκλειστικά με τις προστατευόμενες περιοχές δεν υπάρχει. Το αρμόδιο Δασαρχείο (ή Δ/νση Δασών) αναθέτει συνήθως σε ένα Δασολόγο τα θέματα ιδίως για τους εθνικούς δρυμούς, παράλληλα με τις υποχρεώσεις που έχει αναλάβει για τις δασικές εκτάσεις της ευρύτερης περιοχής για τις οποίες είναι επίσης υπεύθυνος. Το ίδιο γίνεται και με το υπόλοιπο δασικό προσωπικό (τεχνολόγοι δασοπονίας, δασοφύλακες, κλπ.). Εποπτεύουν τον δρυμό μαζί με τις υπόλοιπες εκτάσεις σε μια ευρύτερη περιοχή, σαν να ήταν και ο δρυμός μια άλλη δασική έκταση. Σπάνια δίνεται ιδιαίτερη σημασία στην ανάγκη προστασίας των οικοτόπων και των ειδών και στην ευθύνη για την ενημέρωση και εξυπηρέτηση των επισκεπτών (εξαιρέση αποτελεί ο εθνικός δρυμός Σαμαριάς).

Τα ολοκληρωμένα σχέδια διαχείρισης είναι μάλλον η εξαίρεση παρά ο κανόνας, αν και τον τελευταίο καιρό καταβλήθηκε μια σημαντική προσπάθεια και εκπονήθηκαν σχέδια διαχείρισης για όλους τους εθνικούς δρυμούς. Η αποτελεσματικότητα όμως των σχεδίων αυτών, μένει να τεκμηριωθεί από την επιτυχία υλοποίησής τους στην πράξη, η οποία φαίνεται ότι δεν είναι εξασφαλισμένη. Κατά τη διαδικασία εκπόνησής τους δεν κατέστη δυνατό να εξασφαλιστούν συμμετοχικές διαδικασίες, ιδίως σε τοπικό επίπεδο και να συγκεραστούν οι διάφορες απόψεις σε μία διαμόρφωση ενός σχεδίου δράσης που θα είναι κατά το δυνατό γενικά αποδεκτό. Καμία ουσιαστική προσπάθεια δεν έγινε εξ' άλλου για να βελτιωθούν οι υφιστάμενες οργανωτικές αδυναμίες όσον αφορά τις συνθήκες διοίκησης και διαχείρισης των δρυμών και φαίνεται ότι η υλοποίηση των σχεδίων μπορεί να προχωρήσει μόνο στα σημεία όπου δε χρειάζονται ουσιαστικές αλλαγές στις υφιστάμενες διοικητικές και οργανωτικές δομές.

Η έννοια του υπεύθυνου «διαχειριστή δρυμού» σε μεγάλο βαθμό είναι άγνωστη και παρά το ότι έχουν προσληφθεί κάποιοι φύλακες σε ορισμένους δρυμούς, κανένας από αυτούς, καθώς και από το υπόλοιπο προσωπικό, που ασχολείται έστω και ευκαιριακά με το δρυμό ή άλλη προστατευόμενη περιοχή, δεν έχει εκπαιδευτεί στη διαχείριση προστατευόμενων περιοχών.

Είναι γεγονός ότι πολύ λίγο έχει συνειδητοποιηθεί η σημασία και η αξία των εθνικών δρυμών και των άλλων κατηγοριών προστατευόμενων περιοχών, καθώς και η ανάγκη για την ιδιαίτερη μεταχείρισή τους. Βασικές πληροφορίες και μέτρα που έχουν από καιρό αντιμετωπιστεί με επιτυχία σε άλλες χώρες, ιδιαίτερα για την εξυπηρέτηση βασικών λειτουργιών, όπως είναι ο προστατευτικός και επιστημονικός ρόλος, παρουσιάζουν την εξής εικόνα στη χώρα μας:

- Η γνώση της πανίδας, της χλωρίδας και των τύπων ενδιαιτημάτων είτε απουσιάζει πλήρως ή είναι ελλιπής και ορισμένες φορές λανθασμένη. Επιπλέον δεν διευκολύνεται οικονομικά και πρακτικά η έρευνα μέσα στις Π.Π.
- Απουσιάζουν πληθυσμιακά στοιχεία και άλλα στοιχεία βιολογίας και οικολογίας των σημαντικών ειδών, στοιχεία δομής και λειτουργίας των ενδιαιτημάτων, αβιοτικά δεδομένα και κοινωνικοοικονομικά δεδομένα με ελάχιστες εξαιρέσεις.
- Δεν υπάρχει χωροθέτηση των ανθρωπίνων δραστηριοτήτων και εκτιμήσεις των απειλών τις οποίες επέχουν. Και όπου υπάρχει χωροθέτηση δεν επιβάλλεται.
- Δεν υπάρχουν μηχανισμοί συνεχούς παρακολούθησης των βιοτικών, αβιοτικών και κοινωνικοοικονομικών στοιχείων.
- Τα μέτρα τα οποία λαμβάνονται για την αποφυγή φυσικών καταστροφών και παρανομιών είναι αναποτελεσματικά κυρίως λόγω ελλείψεων συντονισμού, προγραμματισμού, χρηματοδότησης και ανθρώπινου δυναμικού.
- Η ενημέρωση των επισκεπτών στις περισσότερες περιπτώσεις απουσιάζει. Υπάρχουν ελάχιστα ενημερωτικά φυλλάδια, κέντρα πληροφόρησης, πινακίδες, χάρτες κ.ά. Στους περισσότερους Ε.Δ. δεν υπάρχουν καν ενδείξεις στις κύριες οδικές αρτηρίες για τα όρια του δρυμού.
- Οι Π.Π. δεν χρησιμοποιούνται οργανωμένα και μετά από σχεδιασμό ως χώροι περιβαλλοντικής εκπαίδευσης τόσο των νέων της περιοχής όσο και των υπολοίπων κατοίκων αλλά και μαθητών και φοιτητών από άλλες περιοχές της χώρας.

Θα πρέπει να πούμε γενικά ότι δεν υπάρχουν προστατευόμενες περιοχές μας που να έχουν γενικά αποδεκτούς σκοπούς διαχείρισης και κάποια ουσιαστική οργάνωση για την εξυπηρέτηση των σκοπών της κηρύξεώς τους. Η λήψη μέτρων για την προστασία των ειδών της αυτοφυούς χλωρίδας, της άγριας πανίδας και άλλων ιδιαίτερων χαρακτηριστικών του φυσικού μας περιβάλλοντος, γίνεται αποσπασματικά χωρίς να υπάρχει σαφώς διαμορφωμένη εθνική στρατηγική και μακροπρόθεσμη πολιτική. Ελάχιστα έχουν γίνει και για την περιβαλλοντική εκπαίδευση και ενημέρωση του κοινού, καθώς και για να δημιουργηθούν οι απαραίτητες διευκολύνσεις αναψυχής, εκπαίδευσης και έρευνας και μέχρι τώρα οι επισκέπτες τους είναι περιορισμένοι σε σχέση με τις δυνατότητές τους. Επίσης, δεν υπάρχει δικτύωση των προστατευόμενων περιοχών από άποψη συντονισμού των επισκέψεων εποχικά πράγμα που δεν διευκολύνει τις επισκέψεις στην Ελλάδα ειδικών κατηγοριών φυσιολατρών (π.χ. παρατηρητών πτηνών)

Οι εθνικοί δρυμοί απειλούνται από τον κίνδυνο της φωτιάς και υπάρχουν προβλήματα από το ανεξέλεγκτο κυνήγι και τη βοσκή. Οι πιέσεις για εξόρυξη ορυκτών, δασική εκμετάλλευση, κατασκευή δρόμων και υδροηλεκτρικών έργων, βιομηχανική και άναρχη "ανάπτυξη" μαζικού τουρισμού, προκαλούν επίσης σοβαρούς κινδύνους για ορισμένες από τις περιοχές αυτές. Οι υγρότοποι αντιμετωπίζουν προβλήματα από την αποστράγγιση,

κατασκευές φραγμάτων στα ποτάμια, καταπατήσεις, παράνομο κυνήγι και ψάρεμα, μόλυνση (γεωργική, αστική, βιομηχανική) και άλλα.

Στα πενήντα έξι (56) χρόνια από την ίδρυση των πρώτων προστατευόμενων φυσικών περιοχών το έτος 1938, δηλαδή των εθνικών δρυμών Ολύμπου και Παρνασσού μέχρι σήμερα, η διαχείριση των θεσμοθετημένων περιοχών ακολούθησε μια πορεία με πολλά σημεία ύφεσης και λίγα σημεία έξαρσης σε ότι αφορά την αποτελεσματικότητα των ληφθέντων και λαμβανομένων μέτρων για την επίτευξη όλων των σκοπών της κήρυξής τους. Αυτό οφείλεται, πέρα από το γεγονός ότι στις πλείστες των περιπτώσεων δεν ρωτήθηκαν οι τοπικοί πληθυσμοί, οι οποίοι αντιδρούν όταν εφαρμόζονται μόνο περιοριστικά γι' αυτούς μέτρα, κυρίως στις εγγενείς αδυναμίες της Δασικής Υπηρεσίας (όπως αναφέρεται και παραπάνω, καθώς και στην ενότητα 4), που έχουν σχέση βασικά με την οργάνωσή της, καθώς και με τη στελέχωσή της με το αναγκαίο προσωπικό που θα ασχολείται με το αντικείμενο των προστατευόμενων περιοχών και την κατάλληλη εκπαίδευσή τους. Θα πρέπει επίσης να σημειώσουμε ότι οι λόγοι για τους οποίους το ζήτημα των προστατευόμενων περιοχών της χώρας δεν προωθήθηκε όσο έπρεπε από τη Δασική Υπηρεσία, δεν έχουν σχέση με το Ν.1650/1986 διότι ισχύουν ακόμη οι σχετικές διατάξεις της δασικής νομοθεσίας, σύμφωνα και με σχετική γνωμοδότηση του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

Συνολική αξιολόγηση του συστήματος των προστατευόμενων περιοχών

Είναι γεγονός ότι παρά την ύπαρξη της νομοθεσίας και των αντίστοιχων φορέων που αναφέρονται παραπάνω, οι προσπάθειες της πολιτείας να προστατεύσει, να διαχειριστεί και να αξιοποιήσει την πλούσια και πολύτιμη φυσική μας κληρονομιά, δεν υπήρξαν αποτελεσματικές μέχρι σήμερα. Είναι αναμφισβήτητο ότι η προστασία της φύσης και ιδιαίτερα η διαχείριση προστατευόμενων περιοχών, υπολείπεται ακόμα κατά πολύ στη χώρα μας σε σχέση με τα επιτυχή διεθνή πρότυπα.

Το θεσμικό πλαίσιο, ιδίως όπως εφαρμόστηκε, και η οργάνωση των φορέων (όποτε αποτολμήθηκε) που ασχολούνται με τα θέματα αυτά, δεν έχουν αποδώσει τα αναμενόμενα αποτελέσματα.

Η παραπάνω ανάλυση δείχνει ότι υπάρχει τουλάχιστον σύγχυση (αν όχι και σύγκρουση) αρμοδιοτήτων για τις προστατευόμενες περιοχές η οποία είναι φανερό ότι αποτελεί ουσιαστικό εμπόδιο για οποιαδήποτε πρόοδο στα θέματα αυτά. Η σύγχυση ή έστω η πολυπλοκότητα αρμοδιοτήτων είναι κυρίως μεταξύ των Υπουργείων Γεωργίας και ΥΠΕΧΩΔΕ. Υπάρχουν όμως και περιπτώσεις στις οποίες οι αρμοδιότητες έχουν περισσότερα Υπουργεία π.χ. Πολιτισμού, Εθνικής Αμυνας, Βιομηχανίας, Εξωτερικών, Εσωτερικών, Εμπορικής Ναυτιλίας.

Ασφαλώς γίνονται σημαντικές προσπάθειες για τη διαχείριση της γης και των φυσικών πόρων από τις αρμόδιες υπηρεσίες. Είναι γεγονός όμως ότι η διαχείριση αυτή δεν είναι ολοκληρωμένη, συντονισμένη και επαρκώς υποστηριζόμενη οικονομικά και επιστημονικά, ούτε αειφορική σε ορισμένες περιπτώσεις. Για παράδειγμα οι γεωργικές υπηρεσίες ασκούν ενεργότατη διαχείριση των νερών των υδροτόπων αλλά χωρίς να λαμβάνουν υπόψη τις αρχές της αειφορίας.

Μέχρι σήμερα η πολιτεία δεν έχει καταπιαστεί σοβαρά και ουσιαστικά με τα θέματα του φυσικού περιβάλλοντος και των προστατευόμενων περιοχών. Και μάλιστα με την έννοια της ενεργού διαχείρισης για την εξυπηρέτηση όλων των αξιών και των λειτουργιών που έχουν ιδιαίτερα οι προστατευόμενες περιοχές στην εποχή μας. Είναι αναμφισβήτητο ότι στη χώρα μας δεν έχει κατανοηθεί μέχρι τώρα στον βαθμό που πρέπει η ανάγκη και οι

προοπτικές από την κατάλληλη αξιοποίηση της πολύτιμης φυσικής μας κληρονομιάς και δεν υπάρχει η απαραίτητη πολιτική βούληση και δέσμευση για τη λήψη και την εφαρμογή των αναγκαίων μέτρων για το σκοπό αυτό. Ιδιαίτερα ως προς την πολιτική βούληση αυτή είτε είναι απύσχα είτε εκφράζεται γενικά συνήθως υπέρ της μη αειφορικής οικονομικής ανάπτυξης

Η παράλειψη και η αδυναμία ουσιαστικής διαχείρισης και αξιοποίησης των προστατευόμενων περιοχών, θα ήταν ίσως δικαιολογημένη πριν από ορισμένα χρόνια, όταν η προστασία της φύσης απασχολούσε μόνο κάποιους ειδικούς και οι προστατευόμενες περιοχές ήταν απομονωμένες, ελάχιστα γνωστές με περιορισμένες πιέσεις και χωρίς πολλές δυνατότητες αξιοποίησής τους. Σήμερα όμως που εμφανίζονται νέες προοπτικές και υπάρχει έντονη κοινωνική απαίτηση για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και για την κατάλληλη οργάνωση και διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών, η πολιτεία δεν μπορεί να μείνει αδρανής.

Θα πρέπει να κατανοηθεί επίσης ότι ο θεσμός των προστατευόμενων περιοχών, έστω και αν εφαρμοσθεί σωστά και επιτύχει, δεν πρέπει να μας κάνει, ως κοινωνία, να εφησυχάζουμε. Το να φροντίζουμε επαρκώς μόνο για τις προστατευόμενες περιοχές και να αφήνουμε το υπόλοιπο φυσικό περιβάλλον έρμαιο στις ορέξεις της μη αειφορικής ανάπτυξης και των παρανόμων και νομιμοφανών καταπατητών και κερδοσκοπών δεν οδηγεί πουθενά. Το φυσικό περιβάλλον είναι ενιαίο και δεν μπορεί να νοηθεί ότι αποτελείται από "νησίδες". Για παράδειγμα ο ελληνικός πλούτος δεν σώζεται με το να προστατεύσουμε τους 11 υγροτόπους Ραμσάρ αφήνοντας τις λεκάνες απορροής τους στη μη αειφορική ανάπτυξη και διαχείριση. Ας σημειωθεί, για παράδειγμα, ότι η Σύμβαση Ραμσάρ επιτάσσει την προστασία όλων των υγροτόπων των συμβαλλομένων κρατών και όχι μόνο εκείνων που έχουν διεθνή σημασία. Το θέμα της συνολικής διαχείρισης του φυσικού περιβάλλοντος και των αναγκαίων μέτρων για το σκοπό αυτό, δεν είναι βέβαια δυνατό να καλυφθεί με την έκθεση αυτή η οποία επικεντρώνεται στη βελτίωση του συστήματος των προστατευόμενων περιοχών της χώρας και διαμορφώνει σχετικές προτάσεις για το σκοπό αυτό στην επόμενη ενότητα, οι οποίες προκύπτουν από την ανάλυση και τις διαπιστώσεις στις προηγούμενες ενότητες.

4. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ ΤΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΤΩΝ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ

Είναι γεγονός αναμφισβήτητο ότι θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη σημασία στις προστατευόμενες περιοχές μας. Οι εκτάσεις αυτές έχουν ιδιαίτερη σημασία για τη διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος της χώρας (της φυσικής μας κληρονομιάς) και αποκτούν ολοένα και μεγαλύτερη σπουδαιότητα στην εποχή μας. Και αυτό όχι μονάχα επειδή έχουν μεγάλη αξία για τη διατήρηση πολύτιμων φυσικών και βιολογικών στοιχείων και ιδιαίτερα σημαντική επιστημονική σημασία, που εκτιμάται όλο και πιο πολύ στην εποχή μας. Εξυπηρετούν ακόμα σπουδαίες ανάγκες υπαίθριας αναψυχής και περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, που αποζητεί με αυξημένη ένταση ο σημερινός άνθρωπος και αποτελούν ως εκ τούτου πόλο έλξης επισκεπτών από την Ελλάδα και το εξωτερικό. Η προστασία της φύσης στις προστατευόμενες περιοχές μας, είναι επίσης σήμερα ένας σπουδαίος τουριστικός πόρος με πολλαπλά και μεγάλα οφέλη για τον τόπο όπου βρίσκονται και το έθνος γενικότερα, ιδιαίτερα αν ληφθεί υπόψη ότι το κράτημα του πληθυσμού της υπαίθρου στις εστίες του αποτελεί θέμα εθνικής επιβίωσης.

Από την ανάλυση στις προηγούμενες ενότητες προκύπτει με σαφήνεια ότι δεν έχουν διαμορφωθεί ακόμα στη χώρα μας οι κατάλληλες συνθήκες, μηχανισμοί κ.λ.π. για την αξιοποίηση του θεσμού των προστατευόμενων περιοχών, ως προς την πλήρη εφαρμογή

του για την προστασία και διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος, όσο και ως προσφορά στους πολίτες κοινωνικών, οικονομικών και πολιτιστικών αγαθών. Οι αυτές καθιστούν το θεσμό και τις ίδιες τις προστατευόμενες περιοχές «μουσεία» χωρίς καμία ουσιαστική σύνδεσή τους με το «κοινωνικό γίνεσθαι».

Είναι φανερό ότι απαιτούνται άμεσα μέτρα για να μπορέσουμε τουλάχιστον πλησιάσουμε και τις άλλες Ευρωπαϊκές χώρες στο θέμα της ορθολογικής αξιοποίησης του θεσμού των προστατευόμενων περιοχών. Επιβάλλεται να κατανοηθεί σε μετριοπαθή βαθμό η ανάγκη για την ιδιαίτερη μεταχείριση των περιοχών αυτών και να εκφραστεί ο απαιτούμενος βαθμός η ανάγκη για συγκεκριμένες πολιτικές πρωτοβουλίες η αναγκαία πολιτική δέσμευση.

Θα πρέπει να πούμε εδώ ότι η επιλογή, η οργάνωση και η λειτουργία προστατευόμενων περιοχών, η καθιέρωση δηλαδή ενός αποτελεσματικού **“συστήματος προστατευόμενων περιοχών”** - protected areas system, όπως χαρακτηρίζεται διεθνώς - δεν είναι υπόθεση, όπως προκύπτει και από την ανάλυση στις προηγούμενες ενότητες της σπουδής αυτής. Η αξιοποίηση των προστατευόμενων περιοχών, στα πλαίσια της σύγχρονης φιλοσοφίας διαχείρισής τους και των απόψεων που αναλύονται στην έκθεση αυτή, είναι μια σοβαρή και απαιτητική προσπάθεια για να υπάρξουν επιτυχή αποτελέσματα. Η οργάνωση και λειτουργία των περιοχών αυτών για την ενεργό διαχείρισή τους, έχει να επιτύχει πολλά και συμβιβάζει πολύπλοκα οικολογικά, κοινωνικοοικονομικά και τεχνικά προβλήματα. Γίνονται ακόμα δυσκολότερα με την αύξηση των επισκεπτών και την πίεση για ανάπτυξη οργάνωση και αξιοποίησή τους. Οι χώρες (και οι μεμονωμένες περιοχές) που καταφέρνουν να εφαρμόσουν σωστά το θεσμό των προστατευόμενων περιοχών, αξιοποιήσουν τα πλεονεκτήματά του, έχουν δημιουργήσει συγκεκριμένη υποδομή οργάνωση - σε προσωπικό, μέσα, έρευνα κ.λπ - για την ιδιαίτερη μεταχείριση ολοκληρωμένη λειτουργία των προστατευόμενων περιοχών, που βασίζεται σε καθορισμένες αρχές και στόχους και υλοποιείται σύμφωνα με συγκεκριμένα προγράμματα στα πλαίσια του ευρύτερου χωροταξικού και περιφερειακού σχεδιασμού.

Είναι αναγκαίο να αναληφθούν και στη χώρα μας συγκεκριμένες πολιτικές πρωτοβουλίες και αντίστοιχες “δράσεις προτεραιότητας” για τη βελτίωση του “συστήματος προστατευόμενων περιοχών” μας. Οι πρωτοβουλίες αυτές προτείνεται να στοχεύουν σε δύο κατευθύνσεις:

- α) στην εξασφάλιση της αποτελεσματικής και ουσιαστικής προστασίας, οργάνωσης και λειτουργίας των ήδη υφιστάμενων προστατευόμενων περιοχών (που θα επεκταθεί στις νέες) για την εξυπηρέτηση των σκοπών της κηρύξεώς τους. Την προώθηση της «ενεργού αειφορικής διαχείρισής» τους, όπως αναλύεται στην ενότητα 1 του Παράρτημα Β.
- β) στην εξέταση δημιουργίας νέων περιοχών (συμπεριλαμβανομένης και της αξιολόγησης των ήδη υφιστάμενων), για την κάλυψη όλων των ιδιαίτερων αξιών της Ελληνικής φύσης και την πλήρη αξιοποίηση του θεσμού των προστατευόμενων περιοχών.

Η εξειδίκευση των επί μέρους μέτρων για την πρώτη από τις παραπάνω κατευθύνσεις οδηγεί σε δύο σημαντικά θέματα που θα πρέπει να εξεταστούν κατά προτεραιότητα σύμφωνα με τα οποία καθορίζονται και οι συγκεκριμένες προτάσεις που παρατίθενται στην συνέχεια:

- Βελτίωση της διοικητικής - οργανωτικής δομής και ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της πολιτείας (της κυβέρνησης) στο να εφαρμόσει στην πράξη σχέδια και προγράμματα για τις προστατευόμενες περιοχές
- Βελτίωση των συνθηκών προστασίας, οργάνωσης και λειτουργίας των προστατευόμενων περιοχών στην πράξη

Με βάση τα παραπάνω, οι προτάσεις της ομάδας εργασίας για τις προστατευόμενες περιοχές, κινούνται στους ακόλουθους τρεις άξονες, στους οποίους θα πρέπει να βασιστεί η οποιαδήποτε πολιτική για τις προστατευόμενες περιοχές:

- A. Γενικά μέτρα για τη βελτίωση του συστήματος των προστατευόμενων περιοχών
- B. Μέτρα ενίσχυσης της διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών στην πράξη
- Γ. Επανεξέταση υφισταμένων και κήρυξη νέων περιοχών

Σύμφωνα με τους άξονες αυτούς, εξειδικεύονται στη συνέχεια τα παρακάτω **δέκα πέντε (15)** ουσιαστικά και αναγκαία μέτρα τα οποία θα πρέπει άμεσα να μελετηθούν, να καθοριστούν σε προτεραιότητες και λεπτομέρειες και να υλοποιηθούν από την πολιτεία (την κυβέρνηση), με βάση και τη διαδικασία που καθορίζεται στην Ενότητα 5.

Μέτρα βελτίωσης του συστήματος των προστατευόμενων περιοχών

Εξετάζονται εννέα (9) μέτρα (αριθμός I - IX), τα οποία μπορούν να ξεκινήσουν παράλληλα, ή να δοθεί προτεραιότητα κυρίως στα μέτρα που αναφέρονται στη βελτίωση της διοικητικής υποδομής (μέτρα III και IV)

Μέτρο I. Στρατηγική για τις Προστατευόμενες Περιοχές

Είναι φανερό ότι μια πολιτική ολοκληρωμένης αντιμετώπισης των προβλημάτων των προστατευόμενων περιοχών - που είναι απαραίτητη για την επιτυχία οποιωνδήποτε πρωτοβουλιών για το σκοπό αυτό -, θα πρέπει να βασίζεται σε μια συγκεκριμένη, σαφώς διαρθρωμένη και διατυπωμένη "Στρατηγική για τις προστατευόμενες περιοχές" την οποία θα δεσμεύεται η πολιτεία να ακολουθήσει και να εφαρμόσει και η οποία θα λαμβάνεται υπόψη σε οποιαδήποτε διαδικασία αναπτυξιακού σχεδιασμού και οργάνωσης των παραγωγικών δραστηριοτήτων.

Μια τέτοια στρατηγική - που θα πρέπει να κατοχυρωθεί επίσημα από την πολιτεία, στο Κοινοβούλιο ή με άλλο αποτελεσματικό τρόπο - στηρίζεται στο γεγονός ότι η θεσμοθέτηση και κατάλληλη διαχείριση προστατευόμενων περιοχών αποτελεί επιτακτική κοινωνική απαίτηση. Καθορίζει, σύμφωνα με τα επιμέρους εθνικά προγράμματα και αναγκαιότητες, τις κατά περίπτωση προτεραιότητες, την έμφαση σε ορισμένες λειτουργίες και σκοπούς που εξυπηρετούν οι προστατευόμενες περιοχές, τα μέσα εφαρμογής τους, τους φορείς κ.λ.π. Αποτελεί τον αναγκαίο μηχανισμό - το εργαλείο - για τη λήψη και υλοποίηση των αποφάσεων που είναι απαραίτητες για τη βελτίωση του συστήματος των προστατευόμενων περιοχών στη χώρα μας. Παρέχει το πλαίσιο μέσα στο οποίο οι διάφοροι φορείς και τα προγράμματα που σχετίζονται με τις προστατευόμενες περιοχές θα μπορούν να αξιολογούνται και να εναρμονίζονται. Ακόμα οι αντίστοιχες πολιτικές και τα διάφορα σχέδια θα μπορούν να συσχετίζονται και να προσδιορίζονται οι προτεραιότητες για συγκεκριμένες δράσεις. Η στρατηγική αυτή είναι επίσης αναγκαία για να αποτελέσει τη βάση μιας συστηματικής επανεξέτασης της υφιστάμενης πολιτικής και προγραμμάτων, ώστε να βελτιώσει την αποτελεσματικότητά τους.

Δεν είναι βέβαια δυνατό στα πλαίσια της έκθεσης αυτής να αναλυθούν όλα τα θέματα τα οποία θα πρέπει να περιλάβει μια πλήρης στρατηγική για τις προστατευόμενες περιοχές, με την έννοια που αναλύθηκε παραπάνω και μάλιστα κάτω από την πίεση η έκθεση αυτή να ολοκληρωθεί όσο γίνεται πιο γρήγορα. Υπάρχουν όμως ορισμένες βασικές αρχές τις οποίες θα πρέπει να αναφέρουμε, στις οποίες είναι αναγκαίο να βασιστεί η προτεινόμενη στρατηγική. Οι αρχές αυτές είναι:

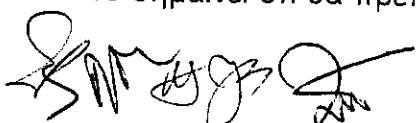
- α) Θα πρέπει να κατανοηθεί και να κατοχυρωθεί στην πράξη η επιταγή του άρθρου 24 του Συντάγματος που ορίζει ότι «η προστασία του φυσικού περιβάλλοντος αποτελεί υποχρέωση του κράτους», και να ληφθούν άμεσα από την πολιτεία, όλα τα απαραίτητα μέτρα για το σκοπό αυτό - με βάση και τις προτάσεις της έκθεσης αυτής. Αυτό δεν σημαίνει βέβαια ότι οι μη κρατικοί φορείς δεν έχουν λόγο στα θέματα των προστατευόμενων περιοχών. Αντίθετα θα πρέπει να κληθούν να αναλάβουν σημαντικές πρωτοβουλίες για τα θέματα αυτά, πάντοτε όμως κάτω από την εποπτεία και την καθοδήγηση του κράτους.
- β) Είναι αναγκαίο επίσης να κατανοηθεί εδώ, ότι οι προστατευόμενες περιοχές αποτελούν "εθνικό κεφάλαιο" (εθνικοί δρυμοί κλπ) και θα πρέπει ως εκ τούτου τόσο η γενική πολιτική και ο συντονισμός, όσο και η καθοδήγηση και παρακολούθηση των αρμοδίων φορέων διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών στην πράξη να καθορίζεται σε κεντρικό επίπεδο. Οποιαδήποτε προγράμματα αποκέντρωσης αρμοδιοτήτων, ιδιαίτερα σε σχέση με τη νέα δομή των περιφερειών κλπ, θα πρέπει να λάβουν σοβαρά υπόψη την αναγκαιότητα αυτή.
- γ) Πρώτη προϋπόθεση, για να επιτύχουν οι οποιοσδήποτε δράσεις είναι να αποδείξει η Πολιτεία (η κυβέρνηση) ότι έχει τη βούληση να προστατεύσει και να διαχειρισθεί αειφορικά και αποτελεσματικά τις προστατευόμενες περιοχές της χώρας. Να εξαγγείλει δηλαδή και να αρχίσει άμεσα τη λήψη των αναγκαίων μέτρων - με βάση και την παρούσα έκθεση - και μάλιστα να δεσμευτεί και να ενισχύσει οικονομικά τις προσπάθειες αυτές, από εθνικά κυρίως κονδύλια.

Μέτρο II. Σαφής οριοθέτηση και εφαρμογή αρμοδιοτήτων για τις προστατευόμενες περιοχές

Είναι γεγονός ότι καμιά πρόοδος δεν μπορεί να αναμένεται αν δεν επιλυθεί άμεσα και αποτελεσματικά η αδυναμία ουσιαστικής συνεννόησης που υπάρχει σήμερα μεταξύ των φορέων που ασχολούνται με τις προστατευόμενες περιοχές, όπως αναλύθηκε στις προηγούμενες ενότητες. Είναι ανάγκη να ξεκαθαριστούν οι αρμοδιότητες για θέματα πολιτικής και διαχείρισης προστατευόμενων περιοχών και να αμβλυνθεί η υφιστάμενη σύγχυση αρμοδιοτήτων και οι διαφορές μεταξύ διαφόρων υπηρεσιών και φορέων.

Σημαντική συμβολή για την επίλυση του θέματος αυτού, θα έχει ασφαλώς η "αναμόρφωση και κωδικοποίηση της νομοθεσίας για τις προστατευόμενες περιοχές" (μέτρο V), η οποία θα πρέπει να λάβει σοβαρά υπόψη και την αναγκαιότητα αυτή. Δεν αρκεί όμως αυτό. Είναι εξ' ίσου απαραίτητο να κατανοήσουν και οι εμπλεκόμενοι φορείς τις αρμοδιότητες αλλά και τις ευθύνες τους για τα θέματα αυτά. Είναι γεγονός άλλωστε ότι η σύγχυση αρμοδιοτήτων επιτείνεται κυρίως από το γεγονός ότι δεν έχει κατανοηθεί - ιδίως από τις αρμόδιες υπηρεσίες των δύο κύριων Υπουργείων που ασχολούνται με το φυσικό περιβάλλον - ότι είναι τελείως διαφορετικός ο προσανατολισμός των αρμοδιοτήτων, σύμφωνα με την υφιστάμενη νομοθεσία.

Το Υπουργείο Γεωργίας έχει βασικά αρμοδιότητες εφαρμογής στην πράξη της οποιασδήποτε πολιτικής και των μέτρων προστασίας και διαχείρισης του φυσικού περιβάλλοντος - με τις περιφερειακές του μονάδες που είναι οργανωμένες και έχουν την ευθύνη εφαρμογής της σχετικής νομοθεσίας για το σκοπό αυτό - και θα πρέπει να συνεργάζεται με το ΥΠΕΧΩΔΕ όταν πρόκειται για τον καθορισμό θεμάτων γενικής πολιτικής για το φυσικό περιβάλλον και τις προστατευόμενες περιοχές. Το ΥΠΕΧΩΔΕ είναι φανερό (από τον ιδρυτικό του νόμο) ότι έχει την επιτελική ευθύνη της γενικής πολιτικής, του συντονισμού και του ελέγχου των επί μέρους φορέων στην εφαρμογή της πολιτικής για το περιβάλλον. Δεν έχει όμως "εκτελεστικές" αρμοδιότητες εφαρμογής της πολιτικής, συμπεριλαμβανομένης και της διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών στην πράξη. Αυτό σημαίνει ότι θα πρέπει να συνεργάζεται με το Υπουργείο Γεωργίας και κυρίως με τη

Δασική Υπηρεσία - και άλλους φορείς - στον καθορισμό της πολιτικής, την εφαρμογή της οποίας (καθώς και των διαφόρων μέτρων υλοποίησής της από τους αρμόδιους φορείς) θα πρέπει να συντονίζει και να ελέγχει.

Είναι απαραίτητο επίσης να συνειδητοποιήσει η Δασική Υπηρεσία ότι ο ρόλος της δεν περιορίζεται στην εκμετάλλευση των δασών και στην προστασία τους από πυρκαγιές, καταπατήσεις κ.λ.π., όπου δείχνει κυρίως το ενδιαφέρον της για πολλά χρόνια, με αποτέλεσμα το προσωπικό της να χαρακτηρίζεται από πολλούς ως «ξυλάδες και πουρναροφύλακες» κάτι που δεν ανταποκρίνεται ασφαλώς στην πραγματικότητα. Έχει επίσης σημαντικές αρμοδιότητες και ευθύνες για τη διαχείριση και ανάδειξη του πολύτιμου φυσικού περιβάλλοντος της χώρας και εκεί θα πρέπει να στρέψει την προσοχή της κοιτάζοντας προς το μέλλον.

Από την άλλη πλευρά το ΥΠΕΧΩΔΕ θα πρέπει να αλλάξει νοοτροπία και να μην αναλαμβάνει θέματα διαχείρισης του φυσικού περιβάλλοντος στην πράξη. Οι αρμοδιότητες συντονισμού και ελέγχου των επιμέρους φορέων στα θέματα του περιβάλλοντος (σε συνδυασμό με την ευθύνη της γενικής πολιτικής για τα θέματα αυτά) όχι μονάχα είναι σημαντικές, αλλά έχουν επίσης αποφασιστική σημασία για την επιτυχία των θεμάτων αυτών και τη βελτίωση του συστήματος των προστατευόμενων περιοχών. Και είναι γεγονός ότι μέχρι σήμερα το ΥΠΕΧΩΔΕ με την αντίληψη «να κάνουμε ότι μπορούμε στα θέματα που φαίνεται ότι δεν γίνεται τίποτε» ανεξάρτητα αν αυτός είναι ο ρόλος του ή όχι, καθώς και με τη δραστηριοποίησή του και σε θέματα εφαρμογής της πολιτικής για το φυσικό περιβάλλον, έχει αμελήσει σε μεγάλο βαθμό την προώθηση των αρμοδιοτήτων και την οργάνωσή του για το συντονισμό και τον έλεγχο των αρμοδίων φορέων, από όπου εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό και η οποιαδήποτε πρόοδος για τα θέματα αυτά.

Μέτρο III. Ειδικός φορέας στην κεντρική διοίκηση.

Από την ανάλυση στις προηγούμενες ενότητες και ιδιαίτερα τις διαπιστώσεις της ενότητας 3, προκύπτει με σαφήνεια ότι ο φορέας αυτός θα πρέπει να έχει ως βασικό του έργο τη μέριμνα της διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών (προστασία, οργάνωση και λειτουργία) στην πράξη, για την εξυπηρέτηση των σκοπών της κηρύξεώς τους. Θα πρέπει δηλαδή να αναλάβει την ευθύνη για το πιο σημαντικό θέμα σε σχέση με τις προστατευόμενες περιοχές, αυτό για το οποίο υπάρχουν μεγάλες αδυναμίες σήμερα και είναι αναγκαίο να ληφθούν μέτρα επείγοντος χαρακτήρα για την ανάδειξη - επιτέλους - και την κατάλληλη αξιοποίηση του θεσμού των προστατευόμενων περιοχών στη χώρα μας. Ο φορέας αυτός θα έχει φυσικά - και πρέπει να έχει - λόγο και για θέματα γενικής πολιτικής για το φυσικό περιβάλλον και θα πρέπει να συμμετέχει στη διαμόρφωσή τους. Τα θέματα όμως αυτά καθορίζονται, όπως είναι φυσικό, σε άλλο επίπεδο και μπορούν να οργανωθούν καλύτερα από το ΥΠΕΧΩΔΕ που είναι ο φυσικός φορέας για τη μέριμνα προώθησής τους, παράλληλα με την αρμοδιότητα και το συντονισμό των επιμέρους φορέων.

Σύμφωνα με την υφιστάμενη νομοθεσία και διοικητική οργάνωση - όπως αναλύεται και στην έκθεση αυτή - και τις αρχές που καθορίζονται παραπάνω (στη «στρατηγική» για τις προστατευόμενες περιοχές - αρχή α -), καθώς και τις δυνατότητες που υπάρχουν, είναι φανερό ότι ο φορέας αυτός δεν μπορεί να ανήκει πουθενά αλλού, παρά μόνο στη Γενική Γραμματεία Δασών και Φυσικού Περιβάλλοντος του Υπουργείου Γεωργίας (Δασική Υπηρεσία). Η υπηρεσία αυτή είναι η πιο κατάλληλη για να στεγάσει ένα τέτοιο φορέα, αφού είναι η μόνη που έχει τη διάρθρωση και υποδομή καθώς και τις δυνατότητες (νομοθεσία, αρμόδια όργανα, τεχνογνωσία και σχετική εμπειρία κ.λ.π.) για την αποτελεσματική κάλυψη των θεμάτων αυτών, ιδίως σε περιφερειακό επίπεδο - εφ' όσον φυσικά προωθηθεί η αποτελεσματική οργάνωσή της και για το σκοπό αυτό.

Ο προτεινόμενος φορέας θα πρέπει να έχει ουσιαστική αυτότελή οντότητα σε διοικητικό επίπεδο και να παίρνει σημαντικές αποφάσεις (μπορεί να είναι σε επίπεδο Γενικής Γραμματείας ή Γενικής Διεύθυνσης (ή και Διεύθυνσης, εφ' όσον θα είναι επαρκώς και κατάλληλα στελεχωμένη - και με εξειδικευμένο προσωπικό -, θα ασχολείται αποκλειστικά και μόνο με τις προστατευόμενες περιοχές και θα έχει ουσιαστικές αρμοδιότητες και υπόσταση). Ακόμα ο φορέας που θα έχει την ευθύνη προστασίας, οργάνωσης και λειτουργίας των προστατευόμενων περιοχών της χώρας σε κεντρικό επίπεδο - ο οποίος θα εποπτεύει και τις μονάδες του IV -, θα πρέπει να έχει επίσης ουσιαστική αρμοδιότητα (ή συναρμοδιότητα) καθορισμού της πολιτικής για τα θέματα αυτά (στα πλαίσια της γενικής πολιτικής για το φυσικό περιβάλλον που καθορίζεται σε άλλο επίπεδο), εκπροσώπησης της χώρας στην Ε.Ε. και άλλους διεθνείς οργανισμούς, καθώς και συγκεκριμένο προϋπολογισμό για να μπορεί να ανταποκριθεί με επιτυχία στο σημαντικό έργο που θα πρέπει να φέρει σε πέρας.

Με βάση τις παραπάνω απόψεις, θα πρέπει να μελετηθεί ειδικότερα το θέμα του φορέα, στο πλαίσιο των διαδικασιών που αναφέρονται στην ενότητα 5, λαμβάνοντας υπόψη και τις παρακάτω βασικές αρχές, που αποτελούν ουσιαστικές προϋποθέσεις για την επιτυχία του προτεινόμενου φορέα στην πράξη:

- Κατοχύρωση των αρμοδιοτήτων της δασικής υπηρεσίας όσον αφορά την προστασία και διαχείριση των ιδιαίτερων αξιών του φυσικού περιβάλλοντος για όλες τις προστατευόμενες περιοχές, συμπεριλαμβανομένων και αυτών που δεν έχουν δασικό χαρακτήρα (υγροβιότοποι, θαλάσσια πάρκα), καθώς και για τη δυνατότητα ρύθμισης - σε συνεργασία με τις καθ' ύλην αρμόδιες υπηρεσίες - βασικών θεμάτων που είναι σημαντικά για την εξυπηρέτηση των σκοπών των προστατευόμενων περιοχών και ανήκουν στις αρμοδιότητες άλλων φορέων.
- Καλύτερη κατανομή των κονδυλίων για το φυσικό περιβάλλον (από πόρους της Ε.Ε. και εθνικά κονδύλια) ώστε να υπάρχει συγκεκριμένος ετήσιος προϋπολογισμός, ικανός τόσο για τη λειτουργία του φορέα, όσο και για την προστασία, οργάνωση και λειτουργία των προστατευόμενων περιοχών στην πράξη.
- Εξασφάλιση της διεπιστημονικής στελέχωσης τόσο του κεντρικού φορέα όσο και των αντίστοιχων μονάδων που θα είναι υπεύθυνες για τις προστατευόμενες περιοχές σε τοπικό επίπεδο, ώστε να καλύπτουν αποτελεσματικά όλες τις ειδικότητες που είναι αναγκαίες για την προστασία, οργάνωση και λειτουργία κάθε προστατευόμενης περιοχής (γεωτεχνικοί, βιολόγοι, αρχιτέκτονες, υπεύθυνοι επικοινωνίας κ.λ.π.)

Μέτρο IV. Ειδικές μονάδες (υπηρεσίες) σε τοπικό επίπεδο, για τους εθνικούς δρυμούς και άλλες σημαντικές προστατευόμενες περιοχές.

Οι μονάδες αυτές θα αναλάβουν το σπουδαιότερο έργο που είναι η προστασία, οργάνωση και λειτουργία των προστατευόμενων περιοχών στην πράξη, και θα πρέπει κατά τη δημιουργία και την οργάνωσή τους να ληφθούν υπόψη αντίστοιχες αρχές όπως και για τον κεντρικό φορέα.

Έχοντας υπόψη τη "Στρατηγική για τις προστατευόμενες περιοχές" - και ιδιαίτερα την αρχή β -, θα πρέπει να επισημάνουμε ότι οι μονάδες αυτές - που αφορούν τις πιο σημαντικές προστατευόμενες περιοχές - θα πρέπει να υπάγονται απ' ευθείας στο φορέα που αναφέρεται παραπάνω, στο μέτρο III. Για άλλες προστατευόμενες περιοχές, καθώς και για γενικότερα θέματα προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος, είναι δυνατόν ασφαλώς - και θα πρέπει - να δημιουργηθούν αντίστοιχοι φορείς σε περιφερειακό ή νομαρχιακό επίπεδο. Εκείνο που θα πρέπει επίσης να τονίσουμε εδώ, είναι η ανάγκη στις μονάδες αυτές να κατοχυρώνεται και η συμμετοχή μη κρατικών φορέων (NGO's), επιστημονικών φορέων και της τοπικής κοινωνίας στη διαμόρφωση και εφαρμογή στην πράξη των αποφάσεων και των

μέτρων προστασίας, οργάνωσης και λειτουργίας της προστατευόμενης περιοχής για την εξυπηρέτηση των σκοπών της κηρύξεως της (και των στόχων που εξειδικεύονται στο διαχειριστικό σχέδιο), υπό την εποπτεία και τον έλεγχο της αρμόδιας υπηρεσίας.

Μέτρο V. Αναμόρφωση και κωδικοποίηση της νομοθεσίας για τις προστατευόμενες περιοχές

Η αναμόρφωση αυτή θα πρέπει :

- να συνθέτει και να κωδικοποιεί την υφιστάμενη μέχρι σήμερα νομοθεσία, ιδίως σε σχέση με το Δασικό Κώδικα και το Ν. 1650/86.
- να αποβλέπει στην ενσωμάτωση και προσαρμογή στην κοινοτική νομοθεσία
- να προβλέπει την εξασφάλιση συμμετοχικών διαδικασιών.
- να θεσμοθετεί και να κατοχυρώνει τις προτεινόμενες στην έκθεση θεσμικές αλλαγές και διοικητικές ρυθμίσεις,

Μέτρο VI. Δημιουργία ειδικού σώματος επιμελητών - φροντιστών (wardens) για τις προστατευόμενες περιοχές στη δημόσια διοίκηση

Θα πρέπει να εξεταστεί εδώ και η ανάγκη κατάλληλης αξιοποίησης των αποφοίτων από τα δημόσια Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης (IEK) στην ειδικότητα "Επιμελητής - Ξεναγός Εθνικών Δρυμών και Χώρων Αναψυχής"

Μέτρο VII. Ειδικά προγράμματα εκπαίδευσης και επιμόρφωσης του προσωπικού των προστατευόμενων περιοχών.

Μέτρο VIII. Ειδικό πρόγραμμα ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης του κοινού, σε συνεργασία με περιβαλλοντικές οργανώσεις και άλλους φορείς.

Μέτρο IX. Ενίσχυση της έρευνας, για θέματα φυσικού περιβάλλοντος και προστατευόμενων περιοχών

Είναι αναγκαίο να αποκτήσουν οντότητα και υπόσταση ειδικά Τμήματα Διατήρησης της Φύσης σε ερευνητικά ιδρύματα της χώρας, στελεχωμένα με διεπιστημονικό προσωπικό για τα θέματα αυτά, και να υπάρξει αντίστοιχος προσανατολισμός στην εκπαίδευση, ιδίως την τριτοβάθμια εκπαίδευση. Απαιτείται επίσης ειδική οικονομική ενίσχυση των ελληνικών επιστημονικών ιδρυμάτων που ασχολούνται με την έρευνα, κατάρτιση και ενημέρωση του κοινού επί θεμάτων διατήρησης της φύσης και αειφορικής ανάπτυξης των ανανεώσιμων φυσικών πόρων. Η ενίσχυση αυτή πρέπει να είναι αυστηρώς ανταποδοτική, δηλαδή να έχει τη μορφή ειδικών έργων και όχι τη μορφή "άνευ όρων" επιδότησης. Επίσης κάθε έργο που θα ανατίθεται πρέπει να αναλαμβάνεται από περισσότερα του ενός ιδρύματα ώστε να προωθείται η διεπιστημονική συνεργασία..

Μέτρα ενίσχυσης της διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών στην πράξη

Τα μέτρα I - IX, αναφέρονται κυρίως στη βελτίωση συνολικά του συστήματος των προστατευόμενων περιοχών. Η ανακήρυξη όμως μιας περιοχής ως προστατευόμενης, σημαίνει ότι επιδιώκεται η εξυπηρέτηση συγκεκριμένων σκοπών με την ίδρυσή της, οποιαδήποτε και αν είναι η χρήση της και οι επεμβάσεις του ανθρώπου σ' αυτή. Οι υπεύθυνοι για τις περιοχές αυτές, έχουν να αντιμετωπίσουν ποικίλα προβλήματα για τη διατήρησή τους και την εξυπηρέτηση των σκοπών της κηρύξεώς τους και να πάρουν διάφορες αποφάσεις για τον σκοπό αυτό. Και όπως τονίστηκε ήδη, υπάρχουν πολλοί και

πολύπλοκοι παράγοντες που θα πρέπει να εξετάζονται στη διαδικασία λήψης των οποιωνδήποτε αποφάσεων για τις προστατευόμενες περιοχές. Θα πρέπει για το σκοπό αυτό να αναληφθούν σημαντικές πρωτοβουλίες και στο επίπεδο της κάθε συγκεκριμένης προστατευόμενης περιοχής και τα προτεινόμενα μέτρα προς την κατεύθυνση αυτή αναφέρονται στα παρακάτω :

Μέτρο X. *Άμεσος διορισμός μετά από σωστή επιλογή ενός «διευθυντή» σε κάθε μία από τις σημαντικές προστατευόμενες περιοχές (μέχρι να υλοποιηθεί το Μέτρο IV.) για να αναλάβει τις αναγκαίες πρωτοβουλίες*

Μέτρο XI. *Εκπόνηση σύγχρονων σχεδίων διαχείρισης για όλες τις προστατευόμενες περιοχές.*

Τα σχέδια διαχείρισης δεν πρέπει να αντιμετωπιστούν ως "μελέτες" που γίνονται σε κάποιο γραφείο, αλλά ως συνολικές και πάγιες διαδικασίες σχεδιασμού της διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών, οι οποίες εξασφαλίζουν επαρκή γνώση και παρακολούθηση των περιοχών αυτών και κατοχύρωση συμμετοχικών διαδικασιών και γενικά αποδεκτών μέτρων και ενεργειών υλοποίησης στην πράξη των στόχων διαχείρισης κάθε προστατευόμενης περιοχής. Μέσα από το σχέδιο διαχείρισης, θα αναλύονται και θα κατοχυρώνονται τα μέτρα, οι ενέργειες και οι αντίστοιχες διαδικασίες για την "ολοκληρωμένη αειφορική διαχείριση" (όπως αναλύεται και στην έκθεση αυτή) και τη διατήρηση όλων των αξιών και λειτουργιών που έχουν οι προστατευόμενες περιοχές στη σύγχρονη εποχή μας, όπως αναλύονται και στην ενότητα 1 της έκθεσης αυτής. Εμφαση θα πρέπει να υπάρχει στην κατοχύρωση των ελάχιστων απαιτήσεων για την εξασφάλιση στην πράξη του προστατευτικού και επιστημονικού ρόλου, που αποτελεί πάντοτε το πρωταρχικό μέλημα για την υπόσταση και την επιτυχία του θεσμού των προστατευόμενων περιοχών, σύμφωνα και με τα όσα αναφέρονται και στο Παράρτημα Γ της έκθεσης αυτής.

Μέτρο XII. *Εκπόνηση κανονισμών διαχείρισης και λειτουργίας*

Οι κανονισμοί αυτοί είναι ένα σημαντικό εργαλείο για την υλοποίηση της διαχείρισης στην πράξη, και θα πρέπει να γίνουν στα πλαίσια των ολοκληρωμένων διαχειριστικών σχεδίων που αναφέρονται στο ΙΧ..

Μέτρο XIII. *Μεσοπρόθεσμο πρόγραμμα στελέχωσης των προστατευόμενων περιοχών σε τοπικό επίπεδο με το αναγκαίο προσωπικό (επιστημονικό, τεχνικό, φύλακες)*

Επανεξέταση υφισταμένων και κήρυξη νέων προστατευόμενων περιοχών

Η ολοκληρωμένη διαμόρφωση του συστήματος των προστατευόμενων περιοχών στη χώρα μας δεν μπορεί ασφαλώς να εξασφαλιστεί αν δεν εξεταστούν επίσης με προσοχή και ο τρίτος από τους βασικούς άξονες πολιτικής που καθορίστηκαν στην αρχή της ενότητας, και ιδίως το θέμα των νέων προστατευόμενων περιοχών, με βάση και τις ακόλουθες προτάσεις:

Μέτρο XIV. *Επανεξέταση υφισταμένων προστατευόμενων περιοχών*

Η ανάλυση στην ενότητα 2, δείχνει ότι υπάρχει σήμερα κάποια ασάφεια όσον αφορά το «σύστημα των προστατευόμενων περιοχών» στη χώρα μας, ιδιαίτερα όσον αφορά τις κατηγορίες και τις περιοχές που εντάσσονται σ' αυτό. Για ορισμένες κατηγορίες του Πίνακα

1 (Ενότητα 2) δεν υπάρχει πλήρης κατοχύρωση των περιοχών που περιλαμβάνονται σ' αυτές, όσον αφορά το καθεστώς τους ως «προστατευόμενων περιοχών» (Θηραματικά Αποθέματα, Τοπία Φυσικού Κάλλους, Προστατευτικά Δάση). Σε άλλες περιπτώσεις η ένταξη μιας περιοχής σε κάποια κατηγορία δεν έγινε μετά από πλήρη αξιολόγησή της. Πολλοί υποστηρίζουν, για παράδειγμα, ότι οι εθνικοί δρυμοί Σουνίου ή Παρνασσού δεν πρέπει να είναι δρυμοί ενώ αντίθετα το Παρθένο Δάσος Ροδόπης είναι μάλλον δρυμός και όχι μνημείο.

Δεν θα πρέπει να αγνοήσουμε εξ' άλλου ότι υπάρχει γενικά μια σύγχυση με τις «κατηγορίες» των προστατευόμενων περιοχών στη χώρα μας, η οποία επιτείνεται επίσης και από το γεγονός ότι έχουμε δύο νόμους (βασική νομοθεσία) που ισχύουν παράλληλα (το ΝΔ 996/1971 και το Κεφάλαιο Δ του Ν. 1650/86) που προβλέπουν διαφορετικές κατηγορίες προστατευόμενων περιοχών. Το θέμα αυτό θα πρέπει ασφαλώς να διευθετηθεί σύμφωνα με το Μέτρο V "Αναμόρφωση και κωδικοποίηση της νομοθεσίας για τις προστατευόμενες περιοχές".

Οι παραπάνω αδυναμίες επιβάλλουν την επανεξέταση τόσο των κατηγοριών, όσο και κυρίως όλων των προστατευόμενων περιοχών που έχουν σήμερα κάποιο προστατευτικό καθεστώς και περιλαμβάνονται στον Πίνακα 1. Η επανεξέταση αυτή, ασφαλώς δεν σημαίνει σε καμιά περίπτωση ότι μπορεί να οδηγήσει σε κατάργηση ή μη αποδοχή ορισμένων περιοχών ως προστατευόμενων, ιδιαίτερα στις «καταξιωμένες» κατηγορίες (εθνικοί δρυμοί, αισθητικά δάση, μνημεία της φύσης, υγροβιότοποι).

Υπάρχουν όμως ασφαλώς δυνατότητες μεταχαρακτηρισμού ορισμένων περιοχών από τη μια κατηγορία στην άλλη - όπως προβλέπεται και από τη σχετική νομοθεσία (το ΝΔ 996/1971). Όσον αφορά άλλες κατηγορίες, συμπεριλαμβανομένων και των περιοχών που έχουν δηλωθεί στα πλαίσια των Οδηγιών της Ε.Ε. ως SPA ή περιοχές του Δικτύου Φύση 2000, είναι ασφαλώς αναγκαία μια επανεξέτασή τους, ιδιαίτερα όσον αφορά την ένταξή τους στις κατηγορίες που προβλέπονται από την εθνική νομοθεσία - για όσες κριθεί αναγκαίο - για την καλύτερη κατοχύρωσή τους ή την αποτελεσματικότερη διαχείρισή τους (η οποία δεν μπορεί ασφαλώς να γίνει παρά μόνο στα πλαίσια της εθνικής νομοθεσίας). Κατά την επανεξέταση που προτείνεται δεν πρέπει να περιοριστούμε μόνο στις περιοχές που περιλαμβάνονται στον Πίνακα 1, ή μόνο στο Δίκτυο Φύση 2000. Θα πρέπει να εξεταστούν επίσης περιπτώσεις περιοχών ή στοιχείων που έχουν πιθανόν μεγάλη αξία ή σημασία σε εθνικό επίπεδο και δεν έχουν αξιολογηθεί μέχρι τώρα με τους σχετικούς καταλόγους (Φύση 2000 κλπ) που έχουν γίνει (όπως είναι ορισμένα φυσικά τοπία, σπήλαια, γεωλογικοί σχηματισμοί κλπ)

Η επανεξέταση αυτή, και η ένταξη όλων των περιοχών σε αντίστοιχες κατηγορίες, θα λάβει ασφαλώς υπόψη και θα συνδυαστεί με το Μέτρο V για την αναμόρφωση και κωδικοποίηση της νομοθεσίας, στα πλαίσια της οποίας θα πρέπει να οριστικοποιηθούν και οι "κατηγορίες" που θα κατοχυρώνονται ως "προστατευόμενες" στη χώρα μας. Στα πλαίσια της επανεξέτασης αυτής των υφισταμένων προστατευόμενων περιοχών, είναι αναγκαίο να επαναξιολογηθούν επίσης και τα όριά τους καθώς και το σύστημα της «ζώνωσης» ή ζωνοποίησής τους, σε συνδυασμό και με το Μέτρο XI, που αναφέρεται στην εκπόνηση Σχεδίων Διαχείρισης, για όλες τις προστατευόμενες περιοχές μας.

Μέτρο XV. Κήρυξη νέων περιοχών, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία

Από τον Πίνακα 1 "Προστατευόμενες Περιοχές της Ελλάδος", (Ενότητα 2), φαίνεται ότι στη χώρα μας έχουν περάσει 23 χρόνια από την κήρυξη του τελευταίου εθνικού δρυμού και πάνω από 10 χρόνια από την κήρυξη της τελευταίας προστατευόμενης περιοχής (αν εξαιρέσουμε το Θαλάσσιο Πάρκο των Βορείων Σποράδων, για το οποίο δεν έχει καθοριστεί

άλλωστε ακόμα η διαδικασία διαχείρισής του στην πράξη, που αποτελεί και την ουσία της κήρυξης του ως προστατευόμενης περιοχής). Και αυτό δείχνει ασφαλώς ότι η πολιτεία δεν έχει καταπιαστεί σοβαρά, για πολλά χρόνια, με το θέμα των προστατευόμενων περιοχών, χωρίς να σημαίνει βέβαια ότι το συμπέρασμα θα ήταν διαφορετικό αν είχαν κηρυχθεί κάποιες περιοχές, αλλά μόνο "στα χαρτιά", όπως συμβαίνει δυστυχώς με τις περισσότερες (αν όχι όλες) προστατευόμενες περιοχές μας.

Είναι γεγονός επίσης ότι υπάρχουν πολλά αιτήματα και προτάσεις κήρυξης νέων προστατευόμενων περιοχών από διάφορους φορείς και ομάδες πολιτών, πολλές φορές χωρίς να υπάρχει σαφής αξιολόγηση και κατανόηση της ανάγκης θεσμοθέτησής τους. Στο Παράρτημα ΣΤ περιλαμβάνεται σχετικός κατάλογος που ετοιμάστηκε από το αρμόδιο Τμήμα Δασικού Περιβάλλοντος, Εθνικών Δρυμών και Δασικής Αναψυχής της Γ.Γ.Δ. & Φ.Π. Οι προτεινόμενες ανακηρύξεις αναφέρονται κυρίως στις "καταξιωμένες" μέχρι σήμερα κατηγορίες των Εθνικών Δρυμών, των Αισθητικών Δασών και των Διατηρητέων Μνημείων της Φύσης, που καλύπτονται από τη δασική νομοθεσία. Είναι γεγονός άλλωστε ότι δεν έχουν κατοχυρωθεί ακόμα πλήρως οι κατηγορίες που προβλέπονται από το Ν 1650/1986, ενώ οι υπόλοιπες κατηγορίες του σχετικού Πίνακα, δεν έχουν κατανοηθεί ακόμα επαρκώς, ίσως και από αυτούς που ασχολούνται με τα θέματα αυτά, και οπωσδήποτε δεν είναι σαφώς κατοχυρωμένες σε εθνικό επίπεδο ως "προστατευόμενες περιοχές".

Η ανάλυση στις προηγούμενες ενότητες, έδειξε ότι υπάρχουν σήμερα πολλές εκκρεμότητες γενικά στο σύστημα των προστατευόμενων περιοχών στη χώρα μας, που επηρεάζουν ασφαλώς και την κήρυξη νέων περιοχών. Στις εκκρεμότητες αυτές περιλαμβάνονται ιδίως η νομοθεσία, η επανεξέταση των ήδη υφισταμένων, η ολοκλήρωση του Δικτύου Φύση 2000 και η διευκρίνιση του ρόλου που θα παίξει σε εθνικό επίπεδο, και κυρίως η ανάγκη εξασφάλισης και παγίωσης συνθηκών αποτελεσματικής διαχείρισης γενικότερα των προστατευόμενων περιοχών.

Είναι ανάγκη να τονίσουμε εδώ ότι δεν πρέπει να υπάρχει βιασύνη στην επιλογή και ανακήρυξη νέων προστατευόμενων περιοχών στη χώρα μας. Το θέμα αυτό δεν μπορεί να αντιμετωπισθεί απλά με γνώμονα τις προτάσεις και τις πιέσεις διάφορων φορέων, χωρίς να υπάρχει κάποια επιστημονική αξιολόγηση και τεκμηρίωση, τόσο για τις επιμέρους περιοχές που προτείνονται όσο και για την ανάγκη και τις προτεραιότητες γενικά κήρυξης νέων περιοχών. Δεν είναι δυνατό ένα τόσο σοβαρό ζήτημα να εξετασθεί αποσπασματικά. Θα πρέπει να ενταχθεί στο συνολικό πλαίσιο βελτίωσης του συστήματος των προστατευόμενων περιοχών στη χώρα μας, σε σχέση κυρίως με την ανάγκη εξάλειψης των σημαντικών αδυναμιών που υπάρχουν για τη λειτουργία στην πράξη (και όχι στα χαρτιά) των προστατευόμενων περιοχών μας, καθώς και την επανεξέταση των ήδη υφισταμένων.

Είναι επίσης αναγκαίο να διευκρινιστεί τι ακριβώς επιδιώκεται με τις προτάσεις ανακήρυξης νέων περιοχών. Αν ο σκοπός είναι απλά η κατοχύρωση κάποιου προστατευτικού καθεστώτος, ιδιαίτερα από τυχόν απειλές, θα πρέπει να κατανοήσουμε ότι υπάρχουν ασφαλώς και άλλα "εργαλεία" στην εθνική νομοθεσία για την προστασία οποιασδήποτε περιοχής από πιθανούς κινδύνους. Τέτοια "εργαλεία" εφαρμόζονται από τους καθ' ύλη και κατά αντικείμενο αρμόδιους φορείς και έχουν αποδειχθεί σε πολλές περιπτώσεις ιδιαίτερα αποτελεσματικά, αρκεί να υπάρχει η πολιτική στήριξη για την εφαρμογή τους. Είναι γεγονός άλλωστε ότι οι προτεινόμενες προς κήρυξη περιοχές του Παραρτήματος Δ, έχουν εξετασθεί επίσης και πολλές από αυτές περιέχονται, ή αποτελούν τμήματα περιοχών που περιέχονται, στον κατάλογο του Κοινοτικού δικτύου Φύση 2000. Σύμφωνα δε με τελευταία σχετική γνωμοδότηση του Συμβουλίου της Επικρατείας, θεωρούνται ήδη προστατευόμενες.

Είναι φανερό ότι η αποσπασματική ανακήρυξη νέων περιοχών - από μόνη της - δεν θα συμβάλει ουσιαστικά στη βελτίωση του συστήματος των προστατευόμενων περιοχών στη χώρα μας, ούτε αποτελεί πανάκεια για την αποτροπή πιθανών κινδύνων που ίσως απειλούν κάποιες περιοχές.

Η συνολική ανάλυση του θέματος των προστατευόμενων περιοχών που επιχειρήθηκε στην έκθεση αυτή, οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η κήρυξη νέων προστατευόμενων περιοχών, κυρίως στις "καταξιωμένες" κατηγορίες - και ιδίως στην παρούσα φάση - θα μπορούσε να εξετασθεί μόνο υπό την προϋπόθεση ότι αυτό αποτελεί τον απαραίτητο μηχανισμό για τη βελτίωση της διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών, και αναβάθμισης του συνολικού συστήματος. Αυτό σημαίνει ότι με την ανακήρυξη μιας νέας περιοχής, θα πρέπει να δεσμευτεί επίσης η πολιτεία (με το Διάταγμα κήρυξής της) για την δημιουργία και κατάλληλη στελέχωση του φορέα διαχείρισής της (με προσωπικό επιστημονικό, τεχνικό και φυλακτικό και τα μέσα για την εκπλήρωση της αποστολής του), καθώς και για την κατοχύρωση του όσον αφορά τη δικαιοδοσία λήψης και εφαρμογής των αναγκαίων μέτρων.

Με την έννοια αυτή, η ανακήρυξη νέων προστατευόμενων περιοχών (στις καταξιωμένες κατηγορίες) στη φάση αυτή, είναι περισσότερο μια πολιτική πράξη, η οποία μπορεί ως εκ τούτου να βασιστεί όχι μόνο σε επιστημονικά κριτήρια (ως απαραίτητη προϋπόθεση) αλλά και σε γεωγραφικά, κοινωνικά και άλλα πολιτικά κριτήρια. Μια τέτοια πολιτικά σκόπιμη ή αναγκαία απόφαση, θα μπορούσε να εφαρμοστεί κατ' αρχήν σε δύο περιοχές (από αυτές που περιέχονται στον κατάλογο του Παραρτήματος ΣΤ), σε περιφέρειες της χώρας που δεν καλύπτονται επαρκώς από "καταξιωμένες" προστατευόμενες περιοχές, όπως είναι η Πελοπόννησος και η Θράκη.

Ως κατάλληλες περιοχές για την εφαρμογή μιας τέτοιας πολιτικής - με βάση τη σχετική εμπειρία -, θεωρούνται η περιοχή του Χελμού, μαζί με το Φαράγγι του Βουραϊκού και τα ύδατα της Στυγός στην Πελοπόννησο και το Δάσος Δαδιάς, Λευκίμης, Σουφλίου στη Θράκη (η οποία περιλαμβάνεται και στα Θηραματικά Αποθέματα του Πίνακα 1, αλλά δεν είναι ασφαλώς πλήρως κατοχυρωμένο το καθεστώς της ως προστατευόμενης περιοχής). Οι διαθέσιμες πληροφορίες δείχνουν ότι οι περιοχές αυτές, θα μπορούσαν να οργανωθούν αποτελεσματικά - όπως προτείνεται στην προηγούμενη παράγραφο -, να αποτελέσουν "πρότυπα" όσον αφορά την υποδομή για την ουσιαστική διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών για την εξυπηρέτηση των σκοπών της κηρύξεώς τους, και να εξασφαλίσουν μεγαλύτερη επιτυχία στην εφαρμογή ενός τέτοιου προγράμματος.

Θα πρέπει να κατανοηθεί εδώ, ότι η παραπάνω πρόταση δεν υποκαθιστά ασφαλώς σε καμιά περίπτωση την ανάγκη επιστημονικής αξιολόγησης και τεκμηρίωσης, για τις προτεραιότητες εφαρμογής των διαφόρων μέτρων που προτείνονται στην ενότητα αυτή - συμπεριλαμβανομένης και της κήρυξης νέων περιοχών -. Η αξιολόγηση αυτή δεν μπορεί ασφαλώς να γίνει στο πλαίσιο της έκθεσης αυτής και απαιτείται ειδικό πρόγραμμα για το σκοπό αυτό. Η τελευταία πρόταση εντάσσεται στα μέτρα που θα μπορούσαν να συμβάλλουν στη βελτίωση του συστήματος των προστατευόμενων περιοχών, χωρίς να παραγνωρίζεται η αναγκαιότητα όλων παραπάνω μέτρων, ορισμένα από τα οποία - και ιδίως τα μέτρα III και IV - θα πρέπει ασφαλώς να προχωρήσουν κατά απόλυτη προτεραιότητα..

Σε οποιαδήποτε περίπτωση η προώθηση σχετικών διαδικασιών θα μπορούσε να γίνει μόνο μετά από την εκπόνηση ειδικής περιβαλλοντικής μελέτης και την εξασφάλιση πλήρους αποδοχής και συμμετοχής του τοπικού στοιχείου στις σχετικές διαδικασίες. Ειδικότερα για την περιοχή της Δαδιάς, θα πρέπει να αναφέρουμε ότι υπάρχει ήδη ειδική περιβαλλοντική μελέτη (με πρωτοβουλία του ΥΠΕΧΩΔΕ) και κατά συνέπεια η Γ.Γ.Δ. & Φ.Π. πρέπει να επιληφθεί του θέματος άμεσα, γιατί η περιοχή ισχύει ως προστατευόμενη, έστω

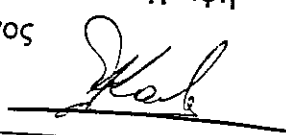

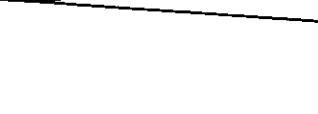
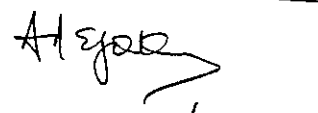
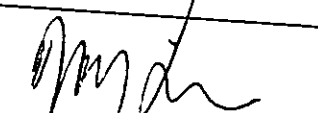
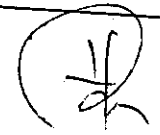

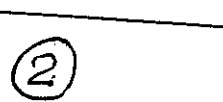
Χ. Μ. ΛΑΔΑ

και αν δεν έχει ειδική θεσμοθέτηση, γεγονός που επηρεάζει σημαντικά τη διαχείριση συμπλέγματος δασών Δαδιάς -Λευκίμης -Σουφλίου και επηρεάζεται απ' αυτό.

5. ΔΙΑΔΙΚΑΣΤΙΚΑ ΒΗΜΑΤΑ

Ο προσδιορισμός, η ιεράρχηση και η προώθηση των αναγκαίων νομοθετικών διοικητικών πρωτοβουλιών (διαδικαστικά βήματα) για τη βελτίωση του συστήματος προστατευόμενων στη χώρα μας - με βάση τις προτάσεις που καθορίζονται στην αυτή - είναι το πιο κρίσιμο θέμα για την οποιαδήποτε πρόοδο στα θέματα αυτά. Η εργασία πιστεύει ότι τα διαδικαστικά αυτά βήματα είναι αναγκαία να προσδιοριστούν αναλυθούν σε λεπτομέρειες και να υλοποιηθούν με μέριμνα και πρωτοβουλία της Γραμματείας Δασών και Φυσικού Περιβάλλοντος, με τη συνεργασία του ΥΠΕΧΘΑ. Η εξειδίκευσή τους θα γίνει σε υπηρεσιακό επίπεδο και οι σχετικές διαδικασίες θα προετοιμαστούν από τους αρμόδιους υπηρεσιακούς παράγοντες (υπό την καθοδήγηση πολιτικής ηγεσίας) ή στα πλαίσια σχετικών ενδοϋπηρεσιακών επιτροπών. Εξαιρετικά συνεργάτες ή εμπειρογνώμονες μπορούν ασφαλώς να προσφέρουν στη διαδικασία εφ' όσον αυτό θεωρηθεί σκόπιμο ή αναγκαίο σε υπηρεσιακό επίπεδο.

Η ΟΜΑΔΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

	Υπογραφή	Σχόλια -Παρατηρήσεις
Κασιούμης Κων-νος Συντονιστής		Συμφωνώ πλήρως με το βασικό κείμενο και τη προαγωγή της έκδοσης
Παπαναστάσης Βασίλειος		Συμφωνώ με το βασικό κείμενο και τις προτάσεις της έκδοσης
Γεράκης Παναζής ①		Συμφωνώ με το βασικό κείμενο και τις προτάσεις της έκδοσης
Λεγάκης Αναστασίου		Συμφωνώ πλήρως με το βασικό κείμενο και τις προτάσεις της έκδοσης
Γκατζογιάννης Στυλιανός		Συμφωνώ με το βασικό κείμενο και τις προτάσεις της έκδοσης
Ντούρος Γεώργιος		Συμφωνώ με το βασικό κείμενο και τις προτάσεις της έκδοσης
Πρωιμάκης Ζαχαρίας		Συμφωνώ πλήρως με το βασικό κείμενο και τις προτάσεις της έκδοσης
Τσίππρας Κωνσταντίνος ②		Συμφωνώ με το βασικό κείμενο και τις προτάσεις της έκδοσης

① Ο κ. Γεράκης "συμφωνεί πλήρως με το βασικό κείμενο και τις προτάσεις της έκδοσης" και η υπογραφή του δεν εμφανίζεται λόγω βίας, όπως φαίνεται στο συνημμένο στη βελ. δα 31α σημείων.

② Ο κ. Τσίππρας δεν υπογράφει την έκδοση, συμφωνώντας με τα αναφορικά στο Παράρτημα ΣΤ (βελ. δα 62)

ΜΟΥΣΕΙΟ ΓΟΥΛΑΝΔΡΗ ΦΥΣΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΒΙΟΤΟΠΩΝ - ΥΓΡΟΤΟΠΩΝ

14^ο ΧΙΛΙΟΜΕΤΡΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ-ΜΙΧΑΝΙΩΝΑΣ / 57001 ΘΕΣΣΟΝΗ / ΤΗΛ. 473.320, 475.604 / FAX: 473.795

ΕΞΑΙΡΕΤΙΚΑ ΕΠΕΙΓΟΝ

Τ Η Λ Ε Α Ν Τ Ι Γ Ρ Α Φ Ο

ΠΡΟΣ: (α) Γραφείο κ. Η. Μπεριάτου
 (β) κ. Κ. Κασιούμη

ΑΠΟ: Π.Α. Γεράκης

ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΗ:

ΘΕΜΑ: Υπογραφή σε έκθεση

ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟΥ: 3415

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ: 6.2.98

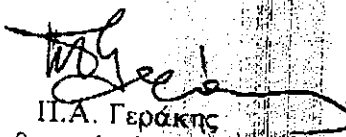
ΣΧΕΤΙΚΟ:

ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ (περιλαμβάνεται η παρούσα): 1

Μ Η Ν Υ Μ Α

Λυπούμαι διότι κατά την επίσκεψη στη Θεσσαλονίκη του κ. Κ. Κασιούμη απουσίαζα και δεν έγινε δυνατή η τοποθέτηση της υπογραφής μου στη σελίδα 31 της έκθεσης "Προστατευόμενες Περιοχές". Θέτω υπόψη σας ότι συμφωνώ πλήρως με το βασικό κείμενο και τις προτάσεις της έκθεσης.

Με τιμή

 Π.Α. Γεράκης
 Καθηγητής Οικολογίας

ΕΚΘΕΣΗ ΟΜΑΔΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΓΙΑ ΘΕΜΑΤΑ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

- Α. ΚΥΡΙΑΡΧΕΣ ΑΠΟΦΕΙΣ ΣΤΗΝ ΚΑΘΙΕΡΩΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ (Κ.Κασιούμης)
- Β. ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΑΕΙΦΟΡΙΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ (Κ.Κασιούμης)
- Γ. ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΟΧΥΡΩΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΥ ΤΟΥΣ ΡΟΛΟΥ (Α. Λεγάκις)
- Δ. ΝΕΣΑ ΚΑΤΑΞΙΩΣΗΣ ΤΟΥ ΡΟΛΟΥ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΩΝ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ (Στ. Γκατζογιάννης)
- Ε. ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΑΙΤΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΓΙΑ ΚΗΡΥΞΗ ΝΕΩΝ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ (Γ.Γ.Δ. & Φ.Π - Ζ. Πρωϊμάκης-)
- ΣΤ. ΑΤΟΜΙΚΕΣ ΑΠΟΦΕΙΣ ΜΕΛΩΝ ΤΗΣ ΟΜΑΔΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣΣΤΟ ΒΑΣΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α.**ΚΥΡΙΑΡΧΕΣ ΑΠΟΦΕΙΣ ΣΤΗΝ ΚΑΘΙΕΡΩΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ
ΤΩΝ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ**

Δρ. Κ. Κασιούμης
Ερευνητής ΕΘ.Ι.ΑΓ.Ε.

Είναι γνωστό ότι η καθιέρωση «προστατευόμενων περιοχών», ήταν αποτέλεσμα της συνειδητοποίησης, ιδίως στην περίοδο πριν από ενάμισι περίπου αιώνες, της συνεχιζόμενης υποβάθμισης του φυσικού περιβάλλοντος και του τοπίου και της διατάραξης της οικολογικής ισορροπίας, καθώς και του κινδύνου να εξαφανισθούν από τον πλανήτη πολλά είδη φυτών και ζώων και μοναδικά τοπία. Ήταν μια συνειδητή προσπάθεια της ανθρωπότητας να εξασφαλίσει τη διατήρηση των ζώντων οργανισμών και των ιδιαίτερων αξιών της φύσης.

Υιοθετώντας τις απαισιόδοξες εκτιμήσεις των ειδικών, προσωπικότητες της εποχής εκείνης πιέζουν τις κυβερνήσεις να θέσουν κάτω από την προστασία τους «φυσικές» περιοχές της Γης που έχουν ιδιαίτερη αξία από την άποψη της διατήρησης πολύτιμων, μοναδικών ή σπάνιων γνωρισμάτων. Πιστεύεται δηλαδή - άποψη που υιοθετείται από ορισμένους και στις μέρες μας - ότι η διατήρηση αυτή μοναδικών ή σπάνιων στοιχείων, με την αυστηρή προστασία όλων των εκτάσεων όπου υπάρχουν τέτοια στοιχεία, αποτελεί τη μοναδική ελπίδα για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος. Και είναι ακριβώς η διατήρηση αυτή των ιδιαίτερων γνωρισμάτων του φυσικού περιβάλλοντος - που θεωρείται ότι είναι αποφασιστικής σημασίας για τη σωτηρία του - η οποία επιβάλλει επίσης την κυρίαρχη αντίληψη που διαμορφώνεται όσον αφορά το ρόλο και τους σκοπούς διαχείρισης των εθνικών δρυμών και των προστατευόμενων γενικά περιοχών. Την άποψη δηλαδή ότι οι προστατευόμενες περιοχές είναι εκτάσεις όπου η φύση πρέπει να αφήνεται ανεπηρέαστη στη φυσική εξέλιξή της, με την απαγόρευση κάθε ανθρώπινης χρήσης ή δραστηριότητας.

Η κυρίαρχη αντίληψη της «απόλυτης προστασίας»

Οι περιοχές που κηρύσσονται ως προστατευόμενες κατά την άποψη αυτή, πρέπει να τίθενται κάτω από καθεστώς απόλυτης προστασίας, αποκλείοντας τελείως κάθε ανθρώπινη χρήση ή επέμβαση σ' αυτές. Είναι γνωστό το παράδειγμα του Εθνικού Δρυμού Σαμαριάς στη χώρα μας, όπου, όταν έγινε η ανακήρυξή του το 1962, οι κάτοικοι του ομώνυμου χωριού μέσα στο Δρυμό αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν τα σπίτια τους και τα χωράφια τους, τα οποία απαλλοτρίωσε το κράτος. Κάτω από την πίεση αυτή «να σώσουμε ότι είναι δυνατό να σωθεί» και την αντίληψη των προστατευόμενων περιοχών «ως αμυντικού μηχανισμού» στην ανάπτυξη - η οποία θεωρείται πηγή δεινών ακόμα και όταν γίνεται με ορθολογικό σχεδιασμό - είναι γνωστό επίσης ότι στις περισσότερες περιπτώσεις η δημιουργία των εθνικών πάρκων ή άλλων κατηγοριών προστατευόμενων περιοχών, γίνεται τυχαία, υποκινούμενη κυρίως από κάποιες «ομάδες πίεσης» από άτομα με ειδικά ενδιαφέροντα ή ευαισθησίες, χωρίς να λαμβάνονται υπόψη οι γενικότερες ανάγκες της ευρύτερης περιφέρειας και να υπάρχει κάποια επιστημονική ή άλλη ανάλυση για τις προτεραιότητες και τις γενικότερες συνθήκες που επιβάλλουν την κήρυξη μιας περιοχής ως προστατευόμενης.

Η κήρυξη δηλαδή προστατευόμενων περιοχών στις περισσότερες περιπτώσεις σύμφωνα με την αντίληψη αυτή, είναι ανεξάρτητη από την κοινωνική και οικονομική πραγματικότητα της ευρύτερης περιφέρειας, και τις γενικότερες συνθήκες κάθε χώρας.

Οι προστατευόμενες περιοχές στο πλαίσιο της αειφορικής ανάπτυξης

Με τη συνεχιζόμενη υποβάθμιση της φύσης και του τοπίου και τη συνειδητοποίηση του κινδύνου αυτού από ολοένα και μεγαλύτερα στρώματα του πληθυσμού, αλλά και με τις αλλαγές που συντελούνται στον πολιτισμό και τη ζωή του ανθρώπου, ιδιαίτερα στα χρόνια μετά το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο, κατανοείται βαθμιαία ότι η προστασία και διατήρηση της φύσης και των ιδιαίτερων γνωρισμάτων του φυσικού περιβάλλοντος δεν επιτυγχάνεται με την απομόνωση κάποιων εκτάσεων και τον αποκλεισμό τους από κάθε χρήση και διαχείριση.

Αναγνωρίζεται δηλαδή ευρύτερα ότι η βασική αρχή που πρέπει να διέπει τις προστατευόμενες περιοχές, είναι η αμφίδρομη αρχή της προστασίας - χρήσης. Δεν μπορούμε να προστατεύσουμε μια περιοχή αν δεν τη χρησιμοποιούμε για κάτι και δεν μπορούμε να την χρησιμοποιήσουμε αν δεν την προστατεύουμε. Συνεπώς ο αποτελεσματικότερος τρόπος προστασίας, είναι η διαχείριση σύμφωνα με την αρχή της αειφορίας.

Συνειδητοποιείται σταδιακά ότι και οι προστατευόμενες περιοχές πρέπει να ενταχθούν στην γενικότερη φιλοσοφία «αειφορικής» χρήσης των φυσικών πόρων, όπου καλούνται να παίξουν έναν ιδιαίτερα καθοριστικό ρόλο. Ο ρόλος αυτός δεν περιορίζεται μόνο στη μοναδική αξία και τη συμβολή τους στη διατήρηση των ιδιαίτερων αξιών του φυσικού περιβάλλοντος. Η διατήρηση αυτή - που παραμένει ο πρωταρχικός σκοπός των προστατευόμενων περιοχών - δεν είναι ασυμβίβαστη με την επιστημονική και ορθολογική χρήση και διαχείριση των περιοχών αυτών για την εξυπηρέτηση συγκεκριμένων ανθρώπινων αναγκών, που σχετίζονται στις περισσότερες περιπτώσεις με τη φιλοσοφία διατήρησης των ιδιαίτερων γνωρισμάτων. Κατανοείται δηλαδή η αλληλεξάρτηση της προστασίας και της χρήσης, καθώς και η μεγάλη σημασία που έχουν οι προστατευόμενες περιοχές - όπου εφαρμόζεται ολοκληρωμένη επιστημονική διαχείριση - να αποτελέσουν τα αντιπροσωπευτικά δείγματα στην προσπάθεια διατήρησης του συνόλου φυσικού περιβάλλοντος, στο πλαίσιο της αειφορικής ανάπτυξης.

Παρά τη πληρέστερη κατανόηση των ευρύτερων σκοπών που εξυπηρετούν οι προστατευόμενες περιοχές στο πλαίσιο της αειφορικής χρήσης των φυσικών πόρων, θα πρέπει να πούμε ότι στις περισσότερες περιπτώσεις ακόμα και στη φάση αυτή, η κατανόησή τους περιορίζεται μόνο στη συμβολή τους στην προστασία του φυσικού περιβάλλοντος. Η αντίληψή τους στο ευρύ κοινό, αλλά και στους πολιτικούς και στους υπεύθυνους για τη χάραξη πολιτικής είναι μάλλον «αρνητική» όσον αφορά την ένταξή τους στις διαδικασίες ενός ευρύτερου αναπτυξιακού και χωροταξικού σχεδιασμού. Αποδέχονται την ανάγκη αποτελεσματικής διαχείρισής τους περισσότερο στα πλαίσια των πιέσεων και των αναγκών για την προστασία του περιβάλλοντος, παρά των θετικών στοιχείων μιας δημιουργικής πολιτικής.

Οι σύγχρονες αντιλήψεις για τις προστατευόμενες περιοχές

Με την αύξηση του πληθυσμού σε παγκόσμια κλίμακα και τη συγκέντρωσή του στις πόλεις και τη μεταβολή των οικονομικών και κοινωνικών συνθηκών διαβίωσης, οι προστατευόμενες περιοχές αποκτούν ευρύτερες κοινωνικές, πολιτιστικές αλλά και οικονομικές αξίες.

Με την κατοχύρωση του θεσμού σε παγκόσμια κλίμακα, παράλληλα με τις αλλαγές που συντελούνται στον πολιτισμό και τη ζωή του ανθρώπου, συνειδητοποιείται σε μεγάλο βαθμό, ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια, ότι οι προστατευόμενες περιοχές, εκτός από τη διατήρηση των οικοσυστημάτων και των ειδών που είναι σπάνια, πολύτιμα ή κινδυνεύουν

να εξαφανισθούν, έχουν πολλές ακόμα σημαντικές αξίες. Αποτελούν πολύτιμα εργαστήρια για επιστημονική μελέτη και έρευνα (ο φυσικός κόσμος δεν έχει ακόμα πλήρως διερευνηθεί), έχουν ειδική περιβαλλοντική σημασία (διατήρηση περιβαλλοντικής ισορροπίας ευρύτερων περιοχών) και παρέχουν στον άνθρωπο ειδικά οφέλη (διαφύλαξη γενετικού αποθέματος για την ιατρική, την καλλιέργεια φυτών και εκτροφή ζώων και για βιοχημικές βιομηχανίες), κ.λ.π. Οι προστατευόμενες περιοχές αποκτούν επίσης, ιδίως στην εποχή μας, μια ιδιαίτερα αποφασιστική σημασία, που τείνει να αποτελέσει τον βασικό σκοπό ύπαρξης και διαχείρισής τους σε πολλές περιπτώσεις και δεν μπορεί να αγνοηθεί. Συνειδητοποιούνται δηλαδή σε παγκόσμια κλίμακα ως πολύτιμα στοιχεία που είναι ιδιαίτερα σημαντικά για την αναβάθμιση της σχέσης ανθρώπου - φύσης, που έχει διαταραχθεί, ιδιαίτερα στην περίοδο που διανύουμε. Κατανοείται ευρύτερα ότι οι προστατευόμενες περιοχές ικανοποιούν σε μεγάλο βαθμό την ανάγκη του ανθρώπου για επικοινωνία με τη φύση και προσφέρουν μοναδικές ευκαιρίες υπαίθριας αναψυχής και περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, αξίες που αποζητά όλο και περισσότερο ο σημερινός άνθρωπος.

Στα πλαίσια της σύγχρονης αυτής αντίληψης των προστατευόμενων περιοχών και των διευρυμένων σκοπών τους, θα πρέπει να επισημανθεί ιδιαίτερα, ιδίως όσον αφορά την κατανόηση των περιοχών αυτών και των αναγκών διαχείρισής τους, ο ρόλος τους στην προσέλκυση και την εξυπηρέτηση επισκεπτών. Είναι γεγονός ότι οι εθνικοί δρυμοί και οι προστατευόμενες, γενικά, περιοχές αποτελούν πόλο έλξης ενός συνεχώς αυξανόμενου αριθμού επισκεπτών, που συμμετέχει σε διάφορες μορφές φυσιολατρικού ή περιηγητικού τουρισμού συμβάλλοντας ως εκ τούτου όχι μόνο στη βελτίωση της ποιότητας της ζωής, αλλά και στην παροχή ευκαιριών αναζωογόνησης και ανάπτυξης της περιφέρειας στην οποία βρίσκονται οι περιοχές αυτές.

Έχει δε επίσης αποδειχθεί σε πολλές περιπτώσεις ότι ο τουρισμός στις προστατευόμενες περιοχές αποτελεί, σε πολλές χώρες, σπουδαίο στοιχείο και τον αναγκαίο μηχανισμό και για την προστασία της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς. Η ευκαιρία που παρέχεται στους επισκέπτες να δουν, να πλησιάσουν από κοντά και να έχουν άμεση εμπειρία της φύσης και των ιδιαίτερων αξιών της, επηρεάζει θετικά πολλούς ανθρώπους ώστε να καταστούν υποστηρικτές των ιδεών για την προστασία και διατήρηση της φυσικής κληρονομιάς.

Η σύγχρονη αυτή λειτουργία των προστατευόμενων περιοχών - ως πόλος έλξης επισκεπτών - συμβάλει και στην κατανόηση του γεγονότος ότι η ύπαρξη ενός εθνικού δρυμού (ή άλλης προστατευόμενης περιοχής) σε μια περιοχή δεν είναι εκ των προτέρων αρνητικό στοιχείο και εμπόδιο στην «ανάπτυξη» της περιοχής και τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των τοπικών πληθυσμών. Η εκτενέστερη μελέτη και κατανόηση των περιοχών αυτών έδειξε ότι πολλά από τα ιδιαίτερα φυσικά, οικολογικά και τοπιακά χαρακτηριστικά τους εξελίχθηκαν και συνυπάρχουν μαζί με τον άνθρωπο και τις δραστηριότητές του στην περιοχή και η διαχρονική αυτή συνύπαρξη ανθρώπου - φύσης, αποτελεί στις περισσότερες περιπτώσεις μία από τις ιδιαίτερες αξίες τους. Αυτό είναι ιδιαίτερα σοβαρό για τη χώρα μας, όπου υπάρχει στενή σχέση μεταξύ φυσικού περιβάλλοντος και ανθρώπινων δραστηριοτήτων και οποιαδήποτε περιοχή μας έχει τη σφραγίδα του ανθρώπου και του πολιτισμού του, ακόμα και όταν χαρακτηρίζεται ως φυσική.

Θα πρέπει όμως να τονίσουμε εδώ ότι εκείνο που προσελκύει στους επισκέπτες στις προστατευόμενες περιοχές είναι ακριβώς το φυσικό περιβάλλον και το τοπίο και η σημασία τους ως μοναδικών οικοσυστημάτων με μεγάλο οικολογικό ενδιαφέρον. Είναι απαραίτητο να κατανοηθεί ότι η διαχείρισή τους για την εξυπηρέτηση των επισκεπτών, θα πρέπει να λαμβάνει πρωταρχικά υπόψη το βασικό κριτήριο της ύπαρξης και της υπόστασής τους,

που είναι η προστασία και η κατάλληλη ανάδειξη μοναδικών χαρακτηριστικών, στα πλαίσια διατήρησης του φυσικού περιβάλλοντος.

Είναι γεγονός όμως ότι οι εθνικοί δρυμοί και άλλες προστατευόμενες περιοχές, αν και περιέχουν μεγάλες εκτάσεις που είναι ευαίσθητες και πρέπει να προστατεύονται αυστηρά από ανθρώπινες επεμβάσεις, δεν είναι στο σύνολό τους περιοχές «απόλυτης προστασίας» της φύσης. Πολλά από τα σπουδαία φυσικά, οικολογικά ή αισθητικά γνωρίσματά τους συνυπάρχουν με διάφορες ανθρώπινες δραστηριότητες. Μια προσεκτική ανάλυση των αξιών τους, μπορεί να δείξει τις ενέργειες ή τα μέτρα που είναι απαραίτητα για την προστασία και διατήρησή τους, χωρίς να εμποδίζεται παράλληλα η επιδίωξη διαφόρων κατάλληλων δραστηριοτήτων στον ίδιο ή τον ευρύτερο χώρο τους.

Η σύγχρονη φιλοσοφία διαχείρισης, άλλωστε, δέχεται ότι δεν είναι αδύνατη η συνύπαρξη διαφόρων δραστηριοτήτων - που φαίνονταν στο παρελθόν ασυμβίβαστες - μέσα σε μια προστατευόμενη περιοχή, αρκεί να υπάρχει σωστός σχεδιασμός και αποτελεσματική ρύθμιση των διαφόρων δραστηριοτήτων. Αυτό σημαίνει ότι οι περιοχές αυτές θα πρέπει να αξιοποιούνται επίσης, με ορθολογική και επιστημονικά ελεγχόμενη διαχείριση και για την κατάλληλη ανάδειξη όλων των λειτουργιών και αξιών τους, στις οποίες αναφερθήκαμε παραπάνω, καθώς και για την κατανόησή τους ως «υποδειγμάτων» ορθολογικής διαχείρισης, του όλου φυσικού περιβάλλοντος, για την ικανοποίηση κοινωνικών, πολιτιστικών αλλά και οικονομικών αναγκών του ανθρώπου. Και θα πρέπει αυτή να είναι η κυρίαρχη αντίληψη στην ίδια τη φιλοσοφία των προστατευόμενων περιοχών στο πλαίσιο επίσης του ευρύτερου περιφερειακού - αναπτυξιακού και χωροταξικού σχεδιασμού μιας χώρας.

Κ. Κασιούμης
Ιανουάριος 1998

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β.**ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΑΕΙΦΟΡΙΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ**

Δρ. Κ. Κασσιούμης
Ερευνητής ΕΘ.Ι.ΑΓ.Ε.

Η έννοια και οι σκοποί των προστατευόμενων περιοχών προσδιορίζουν το πλαίσιο αλλά και τα προβλήματα διαχείρισής τους στην πράξη. Είναι γεγονός ότι η διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος και των ιδιαίτερων αξιών, καθώς και τα οποιαδήποτε πλεονεκτήματα από την ύπαρξη μιας προστατευόμενης περιοχής δεν εξασφαλίζονται, ούτε αναδεικνύονται ή αξιοποιούνται αυτόματα απλώς και μόνο με τη θεσμοθέτησή της και τη θέσπιση κάποιων απαγορεύσεων, περιορισμών κ.λ.π. στη χρήση των φυσικών πόρων. Απαιτείται, αντίθετα, η ουσιαστική οργάνωση και λειτουργία του εθνικού δρυμού, ή «ενεργός διαχείρισή» του, που προσδιορίζεται από ένα καθορισμένο πλαίσιο ενεργειών, με συγκεκριμένους στόχους και μέτρα υλοποίησής τους στην πράξη και βασίζεται στις σύγχρονες αρχές διαχείρισης που εφαρμόζονται σήμερα στις προστατευόμενες περιοχές.

Η εφαρμογή ολοκληρωμένης αειφορικής διαχείρισης που αποτελεί προϋπόθεση για την ανάδειξη του σύγχρονου ρόλου τους, πρέπει να βασίζεται σε συγκεκριμένες αρχές που έχουν κατοχυρωθεί από τη διεθνή πείρα και είναι απαραίτητο να εξετάζονται σε κάθε προστατευόμενη περιοχή για την επιτυχία της στην πράξη (χωρίς αυτό να σημαίνει βέβαια ότι το θέμα αυτό εξαντλείται με τον καθορισμό ορισμένων βασικών αρχών). Στις βασικές αυτές αρχές περιλαμβάνονται ιδίως τα ακόλουθα:

- Προσεκτικός προσδιορισμός των "στόχων διαχείρισης" κάθε προστατευόμενης περιοχής, μετά από εκτεταμένη μελέτη, έρευνα και αξιολόγηση των φυσικών και βιολογικών γνωρισμάτων, καθώς και των οικονομικών και κοινωνικών συνθηκών της ίδιας της προστατευόμενης περιοχής και της ευρύτερης περιφέρειας στην οποία βρίσκεται. Στο πλαίσιο αυτό, οι στόχοι διαχείρισης πρέπει να εξετάζουν τις παρακάτω ανάγκες τις οποίες θα πρέπει να εξυπηρετεί κάθε προστατευόμενη περιοχή:
 - Προστασία και διατήρηση των ιδιαίτερων αξιών της περιοχής, η οποία πρέπει να βασίζεται τόσο στην επιστημονική ανάλυση και παρακολούθηση των περιοχών αυτών και των ιδιαίτερων αξιών τους, όσο και στη σαφή γνώση και κατανόηση των μεθόδων, των διαδικασιών και των πρακτικών διαχείρισής τους.
 - Εξυπηρέτηση των επισκεπτών και ρύθμιση των δραστηριοτήτων τους, με την επιλογή και την οργάνωση εκείνων των δραστηριοτήτων που εξυπηρετούν κυρίως τη γνωριμία και την απόλαυση του περιβάλλοντος των προστατευόμενων περιοχών και την ευχάριστη παραμονή του ανθρώπου στο ύπαιθρο, χωρίς να υποβαθμίζονται οι αξίες και η υπόστασή τους.
 - Λειτουργική ένταξη της προστατευόμενης περιοχής στην ευρύτερη περιφέρεια, ώστε να αποτελεί θετικό στοιχείο στις τοπικές κοινωνίες και οικονομικές συνθήκες.
- Εκπόνηση ολοκληρωμένων «Σχεδίων Διαχείρισης» που αποτελούν το βασικό εργαλείο και το κλειδί για την επιτυχία κάθε προστατευόμενης περιοχής στην πράξη και την εξασφάλιση των οποιωνδήποτε πλεονεκτημάτων από την ύπαρξή τους. Το Σχέδιο Διαχείρισης κατευθύνει όλα τα μέτρα και τις ενέργειες για την αποτελεσματική προστασία και την ουσιαστική οργάνωση και λειτουργία μιας προστατευόμενης περιοχής. Αποτελεί το σημείο αναφοράς για τον διαχειριστή της, ώστε να κάνει την αποτελεσματικότερη χρήση του προσωπικού, των μέσων και των διαφόρων εφοδίων που έχει στη διάθεσή του (ή θα πρέπει να απαιτήσει) για να επιτύχει τους καθορισμένους σκοπούς της διαχείρισης. Θα πρέπει να τονίσουμε εδώ ότι το σχέδιο διαχείρισης δεν είναι απλά ένα

κείμενο, μια «μελέτη» που γίνεται σε κάποιο γραφείο από κάποιους ειδικούς, μακριά από αυτούς που έχουν την ευθύνη διαχείρισης, καθώς και αυτών που επηρεάζονται. Επηρεάζονται από την ύπαρξη της προστατευόμενης περιοχής, ιδιαίτερα του τοπικού πληθυσμού. Αντίθετα αποτελεί ουσιαστικό μέσο κατοχύρωσης της προστατευόμενης περιοχής, καθώς και προώθησης συμμετοχικών διαδικασιών και συναινετικής πολιτικής που αποτελεί προϋπόθεση για την επιτυχία της αποστολής της προστατευόμενης περιοχής στην πράξη.

- Ζωνική διάκριση (ζωνοποίηση) των επιμέρους εκτάσεων, σύμφωνα με προσεκτική εκτίμηση των διαφόρων ενοτήτων χώρου, από την άποψη της φυσικής εξέλιξης των υπάρχοντων οικοσυστημάτων, των ιδιαίτερων αξιών και της ευαισθησίας τους, καθώς και την εφαρμογή ενιαίων κριτηρίων διαχείρισης και ρύθμισης των χρήσεων γης και δραστηριοτήτων σε κάθε ζώνη.
- Ουσιαστική και αποτελεσματική οργάνωση κατάλληλου «φορέα διοίκησης διαχείρισης» για την προστασία οργάνωση και λειτουργία της προστατευόμενης περιοχής, ο οποίος θα έχει την ευθύνη υλοποίησης και εφαρμογής στην πράξη του σχεδίου διαχείρισής της.

Κ. Κασσιούμης
Ιανουάριος 1998

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ.**ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΩΝ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΟΧΥΡΩΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΥ ΤΟΥΣ ΡΟΛΟΥ**

Α. Λεγάκης
Καθηγητής Πανεπιστημίου

Οι προστατευόμενες περιοχές (Π.Π) θα πρέπει να διασφαλίζουν την επιβίωση συγκεκριμένων ειδών φυτών και ζώων, τη διατήρηση συγκεκριμένων τύπων ενδιαιτημάτων και τη λειτουργικότητα των οικοσυστημάτων των περιοχών, γεγονός που σημαίνει ότι τα συστατικά των οικοσυστημάτων και οι μεταξύ τους σχέσεις θα πρέπει να διατηρούνται τόσο ποσοτικά όσο και ποιοτικά σε τέτοιο βαθμό ώστε να διασφαλίζεται η πολυπλοκότητα και η σταθερότητά τους.

Οι Π.Π. θα πρέπει επίσης να διασφαλίζουν την ύπαρξη μιας τέτοιας βιοποικιλότητας ώστε να μπορούν να επηρεάζουν θετικά και τις γύρω από αυτές μη προστατευόμενες περιοχές. Οι Π.Π. θα πρέπει επίσης να διασφαλίζουν την ύπαρξη συγκεκριμένων τοπίων και γεωλογικών σχηματισμών ιδιαίτερης αξίας.

Οι Π.Π. θα πρέπει τέλος να διασφαλίζουν και την ύπαρξη των ανθρωπίνων δραστηριοτήτων μέσα σ'αυτές με τρόπους ώστε οι δραστηριότητες αυτές να επιδρούν θετικά ή τουλάχιστον όχι αρνητικά στους παραπάνω στόχους.

Ορισμένα βασικά κριτήρια για την επιλογή των Π.Π. ιδιαίτερα για την κατοχύρωση του προστατευτικού τους ρόλου, θα πρέπει να είναι:

1. Παρουσία ειδών και τύπων ενδιαιτημάτων τα οποία είναι σπάνια, ευαίσθητα ή απειλούμενα με εξαφάνιση σε τοπικό, εθνικό ή διεθνές επίπεδο.
2. Παρουσία ειδών και τύπων ενδιαιτημάτων τα οποία είναι ενδημικά σε τοπικό ή εθνικό επίπεδο.
3. Παρουσία ειδών και τύπων ενδιαιτημάτων τα οποία έχουν κοινωνική, ιστορική, αισθητική, οικονομική κ.λ.π. αξία για τις τοπικές κοινωνίες.
4. Παρουσία τοπίων και γεωλογικών σχηματισμών ιδιαίτερης επιστημονικής, αισθητικής κλπ αξίας.
5. Διασφάλιση της επικοινωνίας μεταξύ των Π.Π. μέσω διαδρόμων και ζωνών εκτόνωσης ώστε να επιτυγχάνεται τόσο η εξασφάλιση ζωτικού χώρου για τα είδη της πανίδας και χλωρίδας όσο και η ανταλλαγή γενετικού υλικού ανάμεσα στους μικρούς πληθυσμούς ενός είδους.
6. Υπαρξη των κατάλληλων προϋποθέσεων ή δυνατότητα δημιουργίας κατάλληλων προϋποθέσεων ώστε να μπορέσουν να επιβιώσουν τα είδη και οι τύποι ενδιαιτημάτων για τα οποία λειτουργεί η Π.Π.
7. Παρουσία σπάνιων, ευαίσθητων, απειλούμενων, ενδημικών ειδών και τύπων ενδιαιτημάτων τα οποία διαθέτουν πληθυσμούς και ενδιαιτήματα στην περιοχή που είναι αντιπροσωπευτικά και σε καλή ποιοτική και ποσοτική κατάσταση σε εθνικό ή διεθνές επίπεδο.
8. Υπαρξη μεγάλης βιοποικιλότητας και παραγωγικότητας.

Στις επιλεγμένες περιοχές, θα πρέπει να ισχύουν τα παρακάτω:

- Να υπάρχει επαρκής γνώση με όσο γίνεται πλήρεις καταλόγους για την πανίδα, τη χλωρίδα, τους τύπους ενδιαιτημάτων, τα ιδιαίτερα τοπία και τους γεωλογικούς σχηματισμούς της περιοχής.

- Να υπάρχουν στοιχεία για τη γεωγραφική κατανομή μέσα στην περιοχή των παρατηρούμενων ειδών, τύπων ενδιαιτημάτων κ.λ.π.
- Για τα σημαντικά είδη φυτών και ζώων να είναι γνωστά πληθυσμιακά στοιχεία καθώς και στοιχεία βιολογίας και οικολογίας τα οποία είναι απαραίτητα για την επιβίωση αναπαραγωγή αλλά και τη διαχείριση των ειδών.
- Για τους σημαντικούς τύπους ενδιαιτημάτων να είναι γνωστά στοιχεία για τη δομή και λειτουργία τους.
- Να υπάρχει επαρκής γνώση για τους αβιοτικούς παράγοντες της περιοχής (μετεωρολογικά στοιχεία, γεωμορφολογία, γεωλογία, εδαφολογία, υδρολογία, άλλες φυσικοχημικοί παράγοντες).
- Να υπάρχει επαρκής γνώση για τις ανθρώπινες δραστηριότητες τόσο μέσα όσο και γύρω από την περιοχή, καθώς και εκτιμήσεις για τις απειλές τις οποίες δέχονται αυτές, τα προστατευτικά στοιχεία της περιοχής.
- Να είναι γνωστές οι αντιλήψεις και η αντιμετώπιση των κατοίκων της περιοχής προς τα προστατευτέα στοιχεία.
- Να υπολογιστεί η φέρουσα ικανότητα της περιοχής σε σχέση με τα προστατευτέα στοιχεία και τις υπάρχουσες ή μελλοντικές ανθρώπινες δραστηριότητες και να γίνει χωροθέτηση των τελευταίων γύρω και μέσα στην περιοχή.
- Να υπάρχει μηχανισμός συνεχούς παρακολούθησης των προστατευτέων στοιχείων και των ανθρώπινων δραστηριοτήτων.
- Να λαμβάνονται μέτρα για τη διαφύλαξη της περιοχής από φυσικές καταστροφές και παράνομες δραστηριότητες.
- Να υπάρχει η απαραίτητη υποδομή για την διευκόλυνση δραστηριοτήτων όπως επιστημονικές εργασίες, ενημέρωση επισκεπτών κ.λ.π. (κτίρια, δρόμοι, μονοπάτια, πινακίδες κ.ά.).
- Να υπάρχει μηχανισμός δημοσίευσης και δημοσιοποίησης των επιστημονικών δεδομένων που συλλέγονται στις Π.Π. και των δραστηριοτήτων που πραγματοποιούνται μέσα σ'αυτές.
- Να υπάρχουν προγράμματα ενημέρωσης και επιμόρφωσης του κοινού και ιδιαίτερα της νεολαίας.
- Να διασφαλίζεται η συνεχής οικονομική, θεσμική, κοινωνική και πολιτική στήριξη της λειτουργίας των Π.Π. με μακροχρόνιους στόχους.

A. Λεγάκης

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Δ.**ΜΕΣΑ ΚΑΤΑΞΙΩΣΗΣ ΤΟΥ ΡΟΛΟΥ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΩΝ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ**

Δρ. Στυλιανού Γκατζογιάννη, Αναπληρωτή ερευνητή ΙΔΕ / ΕΘΙΑΓΕ

Α. Τεχνικά - επιστημονικά

1. Η σωστή επιλογή και οριοθέτηση μιας Π.Π.
2. Η εμπειριστατωμένη γνώση των αξιών, της ευαισθησίας, των απειλών, της εν γένει λειτουργίας των φυσικών οικοσυστημάτων και του κοινωνικού ρόλου των Π.Π.
3. Η συστηματική - επιστημονική παρακολούθηση των φυσικών διεργασιών και των εν γένει μεταβολών και εξελίξεων στα οικοσυστήματα μιας Π.Π.
4. Το σχέδιο διαχείρισης, στο οποίο καταχωρούνται οι γνώσεις και τα αποτελέσματα συστηματικής παρακολούθησης, διατυπώνονται, ιεραρχούνται και εξειδικεύονται χωρικά και χρονικά οι στόχοι και τα μέτρα διαχείρισης, αποτελεί βασικό και αναντικατάστατο εργαλείο για ορθολογική διαχείριση μιας Π.Π.
5. Ο κανονισμός λειτουργίας μιας προστατευόμενης περιοχής, που πηγάζει από το νομικό καθεστώς και προσδιορίζει με σαφήνεια και απλότητα ρυθμίσεις βασικές της διαχείρισης μιας ΠΠ, κατανοητές τόσο από αυτούς που έχουν την ευθύνη διαχείρισης της ΠΠ, όσο και από το ευρύ κοινό (επισκέπτες κλπ.).

Κάθε αξιολόγηση εδώ πρέπει να απαντάει σε ερωτήματα όπως :

- οι υφιστάμενες ΠΠ επελέγησαν με επιστημονικά και διεθνώς αποδεκτά κριτήρια ;
- διαθέτουν σχέδια διαχείρισης και κανονισμούς λειτουργίας ;
- έχουν απογραφεί συστηματικά και αναδειχθεί οι αξίες που διαθέτουν ;
- λειτουργεί σύστημα παρακολούθησης των φυσικών διεργασιών και των κοινωνικών δεδομένων και εξελίξεων ;

Συνοπτική αξιολόγηση

- * Υπάρχει πρόβλημα στην επιλογή και την οριοθέτηση των υπαρχόντων σήμερα ΠΠ, πλην όμως δε μπορεί τεθεί θέμα γενικής αναθεώρησης και επανοριοθέτησης, εκτός ίσως από ειδικές περιπτώσεις.
- * Μερική αναθεώρηση των ορίων τους μπορεί να γίνει στα πλαίσια των καταρτιζομένων διαχειριστικών σχεδίων, όπως έγινε πχ. στην περίπτωση του ΕΔ Βίκου- Αώου.
- * Βαρύτητα στην τεχνική και επιστημονική τεκμηρίωση επιλογής και οριοθέτησης πρέπει να δοθεί στις νεοϊδρυόμενες ΠΠ.
- * Αν και έχουν συνταχθεί τα πρώτα διαχειριστικά σχέδια των Εθνικών Δρυμών, εντούτοις εκκρεμούν σοβαρά ζητήματα ως προς
 - * την έκδοση κανονισμού λειτουργίας
 - * την ορθολογική και ολοκληρωμένη καταγραφή των υπαρχόντων αξιών
 - * τη λειτουργία συστήματος επιστημονικής παρακολούθησης
- * Ανάλογα προβλήματα υπάρχουν και στις άλλες ΠΠ.

Β. Θεσμικά - οργανωτικά

1. Η ύπαρξη ειδικής νομοθεσίας οριοθετεί στο χώρο τις Π.Π., κατοχυρώνει (θεσμικά) το ρόλο τους και διευκολύνει τον περιβαλλοντικό και κοινωνικό έλεγχο, διασφαλίζοντας επιπλέον διάρκεια - συνέχεια στους στόχους, στη φιλοσοφία και κατ' επέκταση και στα μέτρα διαχείρισης.

2. Η αποτελεσματική οργάνωση της διοίκησης και διαχείρισης των Π.Π. είναι βασική (μαζί με το νομοθετικό πλαίσιο) προϋπόθεση "για τη λειτουργία και την αποτελεσματικότητα των υφιστάμενων σήμερα προστατευόμενων περιοχών", όπου αποδεχόμαστε σήμερα ότι, οι ΠΠ δεν είναι προς απομόνωση αλλά για ολοκληρωμένη διαχείριση και πολλαπλή χρήση και αξιοποίηση από τον άνθρωπο.

Η φύση των ΠΠ σε συνδυασμό και με τις ανάγκες διαχείρισής τους προσδιορίζεται και τη δομή και τον τρόπο οργάνωσης και διοίκησης των ΠΠ.

Ενώ, από την άλλη πλευρά, ο κοινωνικός και κοινωφελής χαρακτήρας σε συνδυασμό με την εθνική, ευρωπαϊκή και συχνά διεθνή διάσταση που έχουν πολλές ΠΠ, καθώς και τις συνταγματικές δεσμεύσεις, που ισχύουν στη χώρα μας θέτει περιορισμούς και προϋποθέσεις, όχι μόνο νομικού αλλά και κοινωνικού χαρακτήρα, για το πώς, οργανωτικά, θα γίνει η διαχείριση των ΠΠ. Δεν μπορεί π.χ. η ευθύνη διαχείριση ενός ΕΔ να ανατεθεί σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα με ιδιοτελείς ή (άμεσα ή έμμεσα) κερδοσκοπικού χαρακτήρα σκοπούς.

Κάθε μορφή διοίκησης πρέπει να είναι σύννομος και να διασφαλίζει τον κοινωφελή - κοινωνικό χαρακτήρα και την αποδοτική επίτευξη των στόχων διαχείρισής μιας ΠΠ.

Η αξιολόγηση εδώ πρέπει να δίνει απαντήσεις σε ερωτήματα όπως,

- ◇ Υπάρχει επαρκές νομοθετικό πλαίσιο στη χώρα μας και ποιο ;
- ◇ Είναι σαφές το πλαίσιο αυτό ή υπάρχουν κενά, αδυναμίες, επικαλύψεις κλπ. τέτοιες που να καθιστούν προβληματική ή αναποτελεσματική τη εφαρμογή του στην πράξη ;
ως προς το νομοθετικό πλαίσιο
- ◇ Υπάρχουν σήμερα κατάλληλοι και αποτελεσματικοί φορείς διαχείρισης και σε ποιο βαθμό ;
- ◇ Υπάρχουν και ποιες δυνατότητες βελτίωσης του υφιστάμενου σήμερα οργανωτικού πλαισίου διαχείρισης των ΠΠ ;
- ◇ Είναι σκόπιμο και δυνατό να βρεθούν σήμερα νέες και βελτιωμένες μορφές οργάνωσης και διοίκησης των ΠΠ ;
ως προς τα θέματα διοίκησης και οργάνωσης της διαχείρισης

Συνοπτική αξιολόγηση

- Υπάρχει σοβαρό πρόβλημα επικάλυψης ή ασάφειας μεταξύ του Ν. 1650 (ΥΠΕΧΩΔΕ) και της Δασικής Νομοθεσίας
- Ανάγκη διευθέτησης του προβλήματος αυτού και επιπλέον ενσωμάτωσης της κοινοτικής νομοθεσίας στην εθνική.
- Υπάρχει πρόβλημα αποτελεσματικής διαχείρισης και ανάπτυξης (αξιοποίησης) των υφισταμένων ΠΠ το οποίο ανάγεται:
 - Στην έλλειψη ειδικών φορέων διαχείρισης,
 - Στην έλλειψη κατάλληλου προσωπικού, επαρκών πιστώσεων και μέσων στους φορείς (Δασαρχεία κλπ.) που ασκούν σήμερα διαχείριση ΠΠ.
 - Στην μη επαρκή καθοδήγηση, εποπτεία και κάλυψη (τεχνική και επιστημονική) των φορέων αυτών τόσο από την κεντρική διοίκηση όσο και από τις περιφερειακές - διανομαρχιακές υπηρεσίες (Περιφερειακές Επιθεωρήσεις δασών) που λειτουργούν ως φορείς μεταφοράς (και ελέγχου) της πολιτικής, που διαμορφώνεται κεντρικά, σε περιφερειακό επίπεδο

Γ. Κοινωνικά - πολιτικά

- * Είναι αναγκαία η ύπαρξη μιας ενιαίας πολιτικής προστασίας και διαχείρισης των φυσικών πόρων και γενικά του φυσικού περιβάλλοντος σε εθνικό επίπεδο.
- * Οι ΠΠ πρέπει να έχουν συγκεκριμένη θέση στο πλαίσιο αυτό ή να αποτελούν ένα από τα πολλά μέσα στην άσκηση της πολιτικής επί του ΦΠ.
- * Το πλαίσιο αυτό εκφράζεται μέσα από τη διατύπωση συγκεκριμένων αρχών και στόχων διαχείρισης των φυσικών πόρων, αλλά και την ανάπτυξη συγκεκριμένων στρατηγικών υλοποίησης των αρχών αυτών, εξειδικευμένων όμως ανάλογα με το είδος και τη φύση, αλλά και τις τοπικές ιδιαιτερότητες κάθε ΠΠ.
- * Βασικές αρχές, που την προέλευσή τους έχουν στη μακροχρόνια πρακτική εμπειρία διαχείρισης των δασών και διατυπώνονται σήμερα κατά τρόπο γενικό για το σύνολο των φυσικών πόρων, τόσο σε εθνικό όσο και σε ευρωπαϊκό (βλ. (Ελσίνκι 1993) και διεθνές επίπεδο (βλ. United Nations 1992) συνοψίζονται σε διατυπώσεις, όπως
 - ◇ Διατήρηση γενετικών πόρων, του φυσικού τοπίου και της βιοποικιλότητας
 - ◇ Αειφορική διαχείριση
 - ◇ Κοινωνφέλεια
 - ◇ Οικονομικότητα
 - ◇ Διατήρηση των πολλαπλών λειτουργιών,
 - ◇ Πολλαπλή χρήση και ολοκληρωμένη διαχείριση

Οι διατυπώσεις αυτές δεν αποτελούν απλές διακηρύξεις αλλά μεταφράζονται σε συγκεκριμένες συμπεριφορές κατά τη διαχείριση των φυσικών πόρων και δίνουν επίσης συγκεκριμένα κριτήρια, με τη βοήθεια των οποίων ελέγχεται η κατάσταση ενός δάσους ή μιας ΠΠ ως προς το βαθμό τήρησης αυτής της πολιτικής.

Για να εφαρμοστεί η πολιτική αυτή πρέπει να υπάρχει και να τηρείται μια ενιαία και συγκεκριμένη στρατηγική, η οποία να κατευθύνεται από έναν συγκεκριμένο φορέα, αρμόδιο τόσο για τη διαμόρφωση της στρατηγικής αυτής όσο και για την υλοποίησή της στην πράξη.

Οι αναπτυξιακές διαδικασίες και η διοικητική διάρθρωση του κρατικού μηχανισμού σε περιφερειακό επίπεδο παίζουν επίσης καθοριστικό ρόλο στη διαχείριση των φυσικών πόρων και κατά συνέπεια και στη διαχείριση των ΠΠ, δεδομένου μάλιστα του διπλού των ρόλου : ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ.

Κατά συνέπεια, η διαμόρφωση οποιασδήποτε στρατηγικής σε κεντρικό επίπεδο πρέπει να λαμβάνει σοβαρά υπόψη τις διαρθρωτικές αλλαγές, που γίνονται τελευταία, στα θέματα διοικητικής αποκέντρωσης και ειδικά στη συγκρότηση και λειτουργία των Περιφερειών (ήδη μεταφέρθηκαν με το σχετικό Νόμο (Αύγ. 97) σημαντικές αρμοδιότητες των Υπουργείων στις Περιφέρειες και δημιουργούνται δυο επικαλυπτόμενες από πλευράς αντικειμένου Διευθύνσεις : Δασών και Περιβάλλοντος).

Η ενημέρωση και η ευαισθητοποίηση σε θέματα φυσικού περιβάλλοντος, σε συνδυασμό με την περιβαλλοντική εκπαίδευση είναι επίσης σοβαρά μέσα άσκησης οποιασδήποτε πολιτικής επί του Φυσικού περιβάλλοντος

Η αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης πρέπει να δίνει απαντήσεις σε ερωτήματα όπως :

- ◇ Ποια είναι σήμερα η υφιστάμενη πολιτική στα θέματα του φυσικού περιβάλλοντος;
- ◇ Πώς συγκεκριμενοποιείται αυτή και από ποιόν ;
- ◇ Ποιος έχει την ευθύνη υλοποίησης της πολιτικής αυτής και ποια προβλήματα υπάρχουν ;

◊ Πώς οι διαρθρωτικές αλλαγές σε περιφερειακό επίπεδο μπορούν να αξιοποιηθούν αποτελεσματικά για την προστασία και διαχείριση του ΦΠ και των ΠΠ ;

Συνοπτική αξιολόγηση

- Υπάρχει σήμερα ένα συγκεκριμένο πλαίσιο πολιτικής επί του φυσικού περιβάλλοντος σε ευρωπαϊκό επίπεδο, όπως σηματοδοτείται παραπάνω, το οποίο προωθείται μεν σταδιακά και σε εθνικό επίπεδο, αλλά με πολλές δυσκολίες και προβλήματα.
- Υπάρχουν σήμερα δυο Υπουργεία : ΠΕΧΩΔΕ και ΓΕΩΡΓΙΑΣ / ΓΓΔ&ΦΠ, με επικαλυπτόμενες αρμοδιότητες στα θέματα του φυσικού περιβάλλοντος. Αυτό δημιουργεί προβλήματα τόσο στη διαμόρφωση όσο και στην υλοποίηση μιας συγκεκριμένης πολιτικής. Η άποψη που υπάρχει ότι, το ΥΠΕΧΩΔΕ διαμορφώνει τη γενική πολιτική στα θέματα του Φυσικού Περιβάλλοντος, αφήνοντας τα ειδικά θέματα διαχείρισης των δασών στη ΓΓΔ&ΦΠ, είναι μάλλον πλασματική, γιατί το ΥΠΕΧΩΔΕ, διαχειριζόμενο (κατά κύριο λόγο) τα σχετικά κονδύλια της ΕΕ (Life, κλπ.) δεν αρκείται στη διαμόρφωση κάποιας πολιτικής αλλά παρεμβαίνει ουσιαστικά στα θέματα διαχείρισης του φυσικού περιβάλλοντος και σε πολλές περιπτώσεις και στη διαχείριση των δασών, μέσω των ΠΠ, των διαφόρων μελετών και τελευταία με την ίδρυση φορέων διαχείρισης ΠΠ.
- Από την άλλη πλευρά, η ΓΓΔ&ΦΠ, επιφορτισμένη με τα δύσκολα και πολλά προβλήματα προστασίας και διαχείρισης των δασών και αποδυναμωμένη σήμερα από πλευράς πιστώσεων και προσωπικού, εμφανίζεται να υστερεί σε ζητήματα και δράσεις περιβαλλοντικής πολιτικής.
- Η κατάσταση αυτή, αναμένεται να επιταθεί ακόμα περισσότερο με τη ίδρυση δυο παράλληλων Διευθύνσεων (Περιβάλλοντος και Δασών) στο επίπεδο των Περιφερειών και να οδηγήσει σε μεταφορά του προβλήματος επικάλυψης αρμοδιοτήτων από το κέντρο, που υπάρχει σήμερα, και στην περιφέρεια, με άμεσο αντίκτυπο στην αναποτελεσματική διαχείριση και ανάπτυξη του φυσικού περιβάλλοντος και κατά συνέπεια και των ΠΠ.

Όλα αυτά οδηγούν στην ανάγκη

- ⇒ Συγκέντρωσης των αρμοδιοτήτων τόσο της διαμόρφωσης όσο και της άσκησης της πολιτικής επί του φυσικού Περιβάλλοντος, τουλάχιστον σ' ότι αφορά τα δασικά οικοσυστήματα στο σύνολό τους, σ' ένα και μόνο κεντρικό φορέα. Προς τούτο είναι αναγκαίες τόσο νομοθετικές όσο και διοικητικές ρυθμίσεις.
- ⇒ Διατύπωσης και ενσωμάτωσης της πολιτικής της ΕΕ στην εθνική νομοθεσία
- ⇒ Λήψης διοικητικών μέτρων σε επίπεδο Περιφερειών, έτσι ώστε το πρόβλημα των επικαλύψεων να προληφθεί και να μη μεταφερθεί στο επίπεδο της περιφέρειας

Θεσσαλονίκη, Ιανουάριος 1997

ΑΡΤΗΜΑ Ε

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΑΙΤΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ
ΓΙΑ ΚΗΡΥΞΗ ΝΕΩΝ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ

ΕΞ. ΕΠΕΙΓΟΝ (Παράκληση να επιδοθεί άμεσα)

Αθήνα, 14 Ιανουαρίου 1998

Αριθ. Πρωτ. 50385 / 124

ΠΡΟΣ: Τα μέλη της Ομάδας εργασίας
για τις προστατευόμενες
περιοχέςκ.κ. : Βασ. Παπαναστάση,
Π. Γεράκη, Αν. Λεγάκη, Κ. Κασούμη,
Στ. Γκατζογιάννη, Γ. Ντούρα,
Ζ. Πρωϊμάκη, Κ. ΤσίπτραΚΟΙΝ.: Γραφείο κ. Γεν. Γραμμ. Δασών & Φ.Π.
(επί της αρ. 38/12-1-98 δ/γής σας)ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΓΕΩΡΓΙΑΣ
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΔΑΣΩΝ & Φ.Π.
ΚΕΝΤΡΙΚΗ Δ/ΝΣΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ &
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΔΑΣΩΝ & Φ.Π.
Δ/ΝΣΗ ΑΙΣΘΗΤΙΚΩΝ ΔΑΣΩΝ
ΔΡΥΜΩΝ & ΘΗΡΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΑΣΙΚΟΥ ΠΕΡΙΝΤΟΣ - ΕΘΝ.
ΔΡΥΜΩΝ & ΔΑΣ. ΑΝΑΨΥΧΗΣΤαχ. Δ/ση : Ιπποκράτους 3-5
Ταχ. Κωδικας : 101 64 ΑΘΗΝΑ
Πληροφορίες : Ζαχ. Πρωϊμάκης
Τηλέφωνο : 3628327
FAX : 3635359ΘΕΜΑ : Κατανομή καταλόγου των αίτημάτων - προτάσεων για θεσμοθέτηση νέων
Προστατευόμενων Περιοχών.Σας κοινοποιούμε καταλόγο που περιλαμβάνει 88 περιοχές τις οποίες με σχετικά
έγγραφα τους διάφοροι φορείς έχουν ζητήσει από την υπηρεσία μας να θεσμοθετηθούν ως
προστατευόμενες περιοχές.
Σας αποστέλλουμε επίσης (με εταιρεία ταχυμεταφοράς) φάκελο που περιλαμβάνει φ/α
των σχετικών εγγράφων με τα οποία έχουν υποβληθεί οι προτάσεις αυτές.

Ο Δ/ΝΤΗΣ

ΔΗΜ. ΜΠΕΝΙΔΗΣ

ΑΚΡΙΒΕΣ ΑΝΤΙΓΡΑΦΟ
Ο ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΟΣ
ΓΡΑΦΕΙΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΚΗΣ
ΕΣΤΗΡΕΤΩΣΗΣ

Γ. Τζαντόπουλος

συνοδεύει το αριθ. 50385/124/14-1-98 έγγραφο ΥΠ.Π.

α/α	ΕΘΝΙΚΟΣ ΔΡΥΜΟΣ	ΑΙΣΘΗΤΙΚΟ ΔΑΣΟΣ	ΔΙΑΤΗΡΗΤ. ΜΝΗΜΕΙΟ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ	ΦΟΡΕΑΣ ΠΟΥ ΔΙΑΤΥΠΩΝΕΙ ΤΟ ΑΙΤΗΜΑ / ΠΡΟΤΑΣΗ	ΑΡΙΘΜΟΣ & ΗΜΕΡΟΜ. ΕΓΓΡΑΦΟΥ ΜΕ ΤΟ ΟΠΟΙΟ ΕΙΣΗΧΘΕΙ ΤΟ ΑΙΤΗΜΑ - ΠΡΟΤΑΣΗ ΣΤΗ Δ/ΝΣΗ
1	Ορεινός όγκος της Ροδόπης *Κεντρική Ροδόπη	-	-	α) ΠΑΘ της Βουλής των Ελλήνων (ύστερα από δημοσίευμα στον τύπο του κ. Ταίπηρα). β) Ε.Ε.Π.Φ. *Υπογραφές Ελλήνων πολιτών	α) 5490/25-11-97 β) 92960/4795/13-10-97 και 1068376707/26-8-86 * 1472/26-3-97
2	Ταύγετος	-	-	α) Ελληνική Εταιρία Προστασίας της Φύσης β) ΠΑΘ της Βουλής των Ελλήνων *Υπογραφές Ελλήνων πολιτών	α) 92960/4795/13-10-97 β) 1724/9-4-92 * 1472/26-3-97
3	Χελμός - Ύδατα Στυγός - Φαράγγι Βουραϊκού	Φαράγγι Βουραϊκού +	Φαράγγι Βουραϊκού * Ύδατα της Στυγός +	α) Ερώτηση της Βουλής των Ελλήνων β) Ε.Ε.Π.Φ. γ) Σύλλογος Ορειβασίας και Χιονοδρομίας Καλαβρύτων δ) Δασορχείο Αιγίου + *Υπογραφές Ελλήνων πολιτών	α) 1688/7-4-97 και 2088/19-5-94 και 1359/11-3-93* και άλλες β) 92960/4795/13-10-97 γ) 81637/3107/15-7-94 δ) 82342/3457/7-7-97 + * 1472/26-3-97
4	Κεντρική Εύβοια	-	-	α) Ε.Ε.Π.Φ. β) Υπογραφές Ελλήνων πολιτών	α) 92960/4795/13-10-97 β) 1472/26-3-97
5	Βόρας	-	-	α) Ε.Ε.Π.Φ.	α) 92960/4795/13-10-97

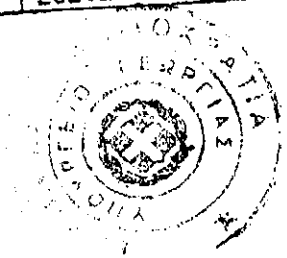

	(Καίμακτα- λάν)			β) Δασαρχείο Αριδαίας γ) Υπογραφέ ς Ελλήνων πολιτών	β) 74280/2134/7-5-87 γ) 1472/26-3-97
6	Μπέλες			Ε.Ε.Π.Φ.	92960/4795/13-10-97
7	Δάσος Ρούβα Ηρακλείου	Δάσος Ρούβα Ηρακλείου (με το φαράγγι Ζαρού- Νιβρύτου)*		α) Ερώτηση της Βουλής των Ελλήνων β) ΠΑΒ της Βουλής των Ελλήνων γ) Κοινότητα Γέργερης δ) Δ/ση Δασών Ηρακλείου* ε) Δ/ση Δασών Περιφέρειας Κρήτης*	α) 3474/8-7-97 β) 1629/14-4-95 και 3028/12-6-97 γ) 85526/3738/25-9-91 δ) 110103/7445/26-9-88 ε) 98007/5494/25-11-97
8		Δάσος υπεραιωνόβι ας καστανιάς Κοινότητας Μικρόπολης Ν. Δράμας		α) ΠΑΒ της Βουλής των Ελλήνων (ύστερα από δημοσίευμα στον τοπικό τύπο). β) Δασαρχείο Δράμας	α) 1593/31-3-97 β) 78320/2867/4-6-97
9			Απολιθωμέ- νο Δάσος Νοστίμου Κασταριάς	Κοινότητα Νοστίμου - Πολιτιστικός Σύλλογος "Ελπίδες". Νοστίμου	82255/3518/25-7-96
10	Όρος Ελικώνας Βαιωτίας			Δήμος Θεοσηών	95600/5094/15-12-95
11	Περιοχή Κοινότητας Φούρκας Ιωαννίνων			Κοινότητα Φούρκας	88931/3151/1-10-90
12	Βαλεονταδε ς Αγίου Κωνσταν τάου			Κοινότητα Αγ. Κωνσταν ταίου και Νομαρχία Σάμου	72175/3108/29-7-91
13	Κτήμα της οικογένειας Γλύμπουρκ στο Τασόι			Ερώτηση της Βουλής των Ελλήνων	3521/5-8-92
14	Δάσος			α) Δημοτικό	α) 50061/26/5-1-98

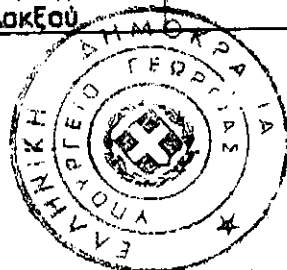
	Μαρτίνα και συνεχόμενε ς μ' αυτό κορυφές του νησιού Σαμοθράκη			Συμβούλιο Σαμοθράκης και Τοπική Αυτοδιοίκηση Ν. Έβρου β) Δασαρχείο Αλεξανδρού πολης	β) 74595/2191/8-5-87	
15	Περιοχή Ολύτσικα Ν. Ιωαννίνων			ΓΙΑΒ της Βουλής μετά από ψήφισμα του Αναπτυξιακού και πολιτιστικού Συνεδρίου των Δωδοναχωρι τών	4918/13-12-90	
16		Φαράγγι Καρτερού Ηρακλείου		Πολιτιστικός Σύλλογος Καρτερού	72660/188/12-1-89	
17		Πευκοδάσος Ζαχάρως - Καϊάφα Ν. Ηλείας		Δήμος Ζαχάρως	3227/7-8-91	
18	Φοινικόδασο ς Λίμνης Πρέβελη Ν. Ρεθιμνής	Φοινικόδασο ς Λίμνης Πρέβελη Ν. Ρεθιμνής		Κοινότητες Μυρβίου, Μαριά, Ασωμάτου, Λευκωγείων *Ρ.Ε. NICKALLS	67759/2412/23-3-94 * 82954/3403/1-7-93	Πρέ βελ η μέχ ρι Αγ. Γαλ ήνη και νησι ά Παξι μάδι α*
19	Φαράγγι Ευήνου			Σύλλογος Κλέπας Ναυπακτίας "Ο ΓΕΡΟΠΛΑΤΑ ΝΟΣ"	65000/1329/27-3-88	
20			Δάσος Ελμός - Βάθιας	ΓΙΑΒ της Βουλής των Ελλήνων	3723/6-8-95	
21				Ερώτηση της Βουλής των Ελλήνων	3893/20-9-95	Ορα πέδι ο Ομα λού

						Βιών νου Ηρα κλεί ου
22		Υπερκείμενα της Πόλης του Πολυγύρου Προστατευτι κό Δάσος		α) Δήμος Πολυγύρου, Δ/ση Δασών Χαλκιδικής β) Δασαρχείο Πολυγύρου	α) 70900/1546/11-4-96 β) 75525/2355/15-5-97	
23		Δάσος "Σείχ -Σού"		α) Ερώτηση της Βουλής των Ελλήνων β) Δ/ση Δασών Θεσ/ίκης κ.α.	α) 77678/3343/25-7-90 β) 78202/2957/25-6-90 κ.α.	
24				Δ/ση Δασών Χανίων	64553/952/9-2-88	Φαρ άγγι Αγ. Εφή νης στο Νομ ό Χανί ων
25		Θέση "Κάμπος" Βαρβίτσας Λακωνίας και Σίταινας Αρκαδίας		Δασαρχείο Σπάρτης	88064/2526/23-5-89	
26	Υγρότοπος Κοτύχι- Στροφυλιάς			Ελληνική Εταιρία Προστασίας της Φύσης	66450/973/19-2-93	
27	όρος Βούρνας			α) Ορειβατικό ς Σύλλογος Σιάτιστας "Ο ΜΠΟΥΡΙΝΟΣ" β) Ε.Ο.Ο.Σ. γ) Υπογραφέ ς Ελλήνων παλιτών	α) 60855/175/18-1-88 β) 77922/2521/9-6-94 γ) 1472/26-3-97	
28	*Προφήτης Ηλίας Ρόδου	+Προφήτης Ηλίας Ρόδου		*Κοινότητα Σαλάκου +Δ/ση Δασών Δωδ/σου	* 86716/4004/13-8-93 +180279/9084/28-12-89	
29			Συστάδα	Δασολόγος	96783/4880/5-11-93	

			χνοώδους πεδικοφόρο υ δρυός και φράξου στην πεδιάδα της Κατερίνης	Γεώργιος Ντούρας		
30			υπεραιωνόβι ο πλατάνι και πηγή στη θέση Μύγες Αγίων Θεοδώρων Κορινθίας	Μέξιος Αναστάσιος	89181/2690/1-6-88	
31				Νομαρχία Λέσβου : Τμήμα Πολεοδομία ς και Δ/ση Δασών	91287/4622/13-11-90 και συνημμένα	Δέν ρα πλα τάν ων και καρ υδιώ ν στη θέσ η Καρ ύνη Αγιά σου Λέσ βου
32	Γαϊδουρονή σιεράπετρας			Εφορεία Αρχαιοτήτων Ανατ. Κρήτης Δ/ση Δασών Λασιθίου	202503/293/27-1-78 74201/2119/7-5-87	
33			Πλάτανος στη θέση "Καναλάκο" Κοινότητας Ρεγκνίου Φθιώτιδας	Πολ. Σύλλογος Απανταχού Ρεγκνιωτών	86376/3942/22-8-85	
34			Συστάδα πλατάνων ηλπίων των ερείπων της Αρχαίας πόλης των Λειβήθρων ν. Πιερίας	Κανότητα Λεπτακαρυά ς	63202/470/5-2-91	
35			Δύο δένδρα δρυός στην περιοχή Δακξού	Δασαρχείο Χαλκίδας	88809/4119/22-10-91 και συνημμένα	

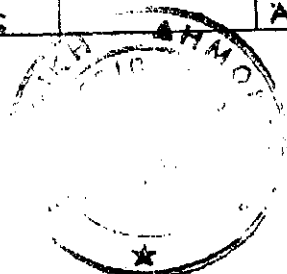
6			Χαλκίδας Ένα πουνάρι στα Κανάλια Καρδίτσας	Δασαρχείο Καρδίτσας	75907/2302/6-5-93 και συνημμένα
7		Δάσος περίε των πηγών Αρασιού ποταμού στη θέση "Μαυρονέρι" Κοινότητας Πλανιτέρου Αχαΐας		Κοινότητα Πλανιτέρου και Δασαρχείο Καλαβρύτων	2534/25-8-92
38			Έκταση με 15 δένδρα πλατάνου στη θέση "Πλάτανος Παυσανία" Κοινότητας Ψωφίδας Αχαΐας	Δ/ση Δασών Αχαΐας	89720/4133/29-9-92
39			Πλάτανος στην Κοινότητα Ράξο Τρικάλων	Δ/ση Δασών Τρικάλων Δασαρχείο Τρικάλων	88970/4153/26-8-93 74495/2120/7-5-97
40			Ένας πλάτανος στην πόλη της Κυπαρισσίας Μεσσηνίας	Δασαρχείο Κυπαρισσίας	79812/3047/22-7-91
41			Τρία αιωνόβια δένδρα στην περιοχή του Δασαρχείου Πάρνηδας	Δασαρχείο Πάρνηδας	91196/4422/18-7-91
42			Δασική έκταση 50 στρεμμάτων στην περιοχή Ρουμελιώτη έως Ζείρα Κοινότητας Καλού Νερού Μεσσηνίας	Κοινότητα Καλού Νερού	79039/3833/30-7-91
43			Ελιά στα Σβορωνάτα Κεφαλληνία	Ε.Ε.Π.Φ.	3697/4-9-95

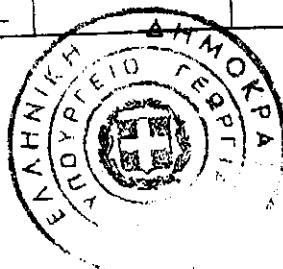
44	Περιεχί Μπέσα- Ρεύστα και Δημοσίου Δάσους Καμαρίων νομών Ευρυτανίας και Καρδίτσας			Δασαρχείο Καρδίτσας	77332/2716/29-5-97	
45		Τα δάση πέριξ της Λίμνης Πλαστήρα στο Νομό Καρδίτσας		Δασαρχείο Καρδίτσας	77332/2716/29-5-97	
46				Δ/ση Δασών Λασιθίου	74201/2119/7-5-97	Δό ας Σε άκ νο
47				Δ/ση Δασών Λασιθίου	74201/2119/7-5-97	Χε σά πα ς Ση α Λό κα ΕΛ ών ας
48				Δ/ση Δασών Λασιθίου	74201/2119/7-5-97	Κυ αρ σο άσ ς Κρ σά
49			Δέλτα Έβρου	Δασαρχείο Αλεξανδρού πολης	74595/2191/8-5-97	
50			Δάσος Μαύρης Πεύκης στα όρια των νομών Έβρου και Ροδόπης	Δασαρχείο Αλεξανδρού πολης	74595/2191/8-5-97	
51				Δασαρχείο Λάρισας	76845/2640/27-5-97	Πο ρνή ρο άσ ς Αν

						Βοι λικώ ν
52				Δασαρχείο Λάρισας	76845/2648/27-5-97	Ζήτ ησιο
53		Φιλέρημος		Δ/νση Δασών Δωδ/σου	83285/3592/15-7-97	
54		Πεταλούδες -Αγ. Σούλας		Δ/νση Δασών Δωδ/σου	83285/3592/15-7-97	
55		Επτά πηγές		Δ/νση Δασών Δωδ/σου	83285/3592/15-7-97	
56		Κάατρα Μοναλίθου		Δ/νση Δασών Δωδ/σου	83285/3592/15-7-97	
57		Παναγιά Τσουκαλαρι ό Νήσου Κώ		Δ/νση Δασών Δωδ/σου	83285/3592/15-7-97	
58		Ζιά νήσου Κώ		Δ/νση Δασών Δωδ/σου	83285/3592/15-7-97	
59			Δένδρο Ιτάμου στον ορεινό όγκο Δραγουντελί ου	Δασαρχείο Πολυγύρου	75525/2355/15-5-97	
60			Δύο αιωνόβια πλατάνια στην πόλη του Πολυγύρου	Δασαρχείο Πολυγύρου	75525/2355/15-5-97	
61		Φαράγγι Ριντόμου Μεσσηνίας		Δασαρχείο Καλαμάτας - Δ/νση Δασών Μεσσηνίας	72460/1823/15-4-97	
62		Φαράγγι Βυρού Μεσσηνίας		Δασαρχείο Καλαμάτας - Δ/νση Δασών Μεσσηνίας	72460/1823/15-4-97	
63		Κοινοτικό δάσος Παλαιομονά στηρου Τρικάλων		Δασαρχείο Τρικάλων	74495/2120/7-5-97	
64			Ένα δένδρο Δρυός στον οικισμό Λαφίνας Μεσοχώρας Τρικάλων	Δασαρχείο Τρικάλων	74495/2120/7-5-97	
65		Δάσος σημύδας στο Κάτω Νευροκόπι της Δράμας		Δασαρχείο Νευροκοπί ου	75249/2291/19-5-97	
66		Λόφος Περάνθης		Δ/νση Δασών Άρτας	73359/1988/22-4-97	

67		Άρτας Δάσος Παρασκευής Αιγίου Αχαΐας		Δασαρχείο Αιγίου	82342/3457/7-7-97	
68		Δάσος λίμνης Τσιβλου στο Ν. Αχαΐας		Δασαρχείο Αιγίου	82342/3457/7-7-97	
69		Δάσος Άνω Ποταμιός Αχαΐας		Δασαρχείο Αιγίου	82342/3457/7-7-97	
70			Βράχοι Αιγίου Λεοντίου	Δασαρχείο Αιγίου	82342/3457/7-7-97	
71			Βράχος Πετρουχίου	Δασαρχείο Αιγίου	82342/3457/7-7-97	
72	Όρος Γκιώνα *Γκιώνα - Βαρδούσια			Δ/ση Δασών Φωκίδας *Υπογραφές Ελλήνων πολιτών	82734/3495/9-7-97 *1472/26-3-97	
73				Δασαρχείο Άμφισσας	82734/3495/9-7-97	Φορ άγι Ρεκ κά Φωκ ίδας
74				Δασαρχείο Άμφισσας	82734/3495/9-7-97	Δάσ ος Ήε υκιά Κοιν ότητα ας Δεσ ορίν ας Φωκ ίδας
75		Περιοχή Πλάκα- Λαζόρεμα- Λάζος Κοινότητας Συκιάς Φωκίδας		Δασαρχείο Λιδωρκίου	82734/3495/9-7-97	
76		Περιοχή Καρυώτικο Ρέμα - Ζερβοπλαγι ά - Κρεμαστός -		Δασαρχείο Λιδωρκίου	82734/3495/9-7-97	

		Κουφόλακα Κοιν. Αρταίνος Φωκίδας			
77		Φαράγγι "Κάκας" κοιν. Πατιδάνιας Φωκίδας		Δασαρχείο Λιδορικού	82734/3485/9-7-97
78			έκταση 32.093 στρεμμάτων "Τυφτοκάστ ρου - Κούλας και 11.670 στρε. δάσους Κατύλης στο N Ξάνθης	Δασαρχείο Ξάνθης	72652/1857/17-4-97
79		Έκταση 65.000 στρ. στην Κοιλιάδα Ξάνθης - Σταυρούπολ ης		Δασαρχείο Ξάνθης	72652/1857/17-4-97
80			Στενά Καλαμά Θεσπρωτίας	Δ/νση Δασών Θεσπρωτίας	76607/2622/26-5-97
81			Στενά Αχέροντα Θεσπρωτίας	Δ/νση Δασών Θεσπρωτίας	76607/2622/26-5-97
82		Κοινοτικό Δάσος Πληκατίου Ιωαννίνων		Δασαρχείο Κόνιτσας	77720/2784/30-5-97
83		Δημόσιο Δάσος Ρόγγια στην Κλειδωνιά Ιωαννίνων		Δασαρχείο Κόνιτσας	77720/2784/30-5-97
84		Κοινοτικό δάσος "αρκό" Αετόπετρας Ιωαννίνων		Δασαρχείο Κόνιτσας	77720/2784/30-5-97
85		Δάσος "Πηγές" Αμαράντου Ιωαννίνων		Δασαρχείο Κόνιτσας	77720/2784/30-5-97
86			Δρακόλιμνη στο Κοινοτικό δάσος Πάδων	Δασαρχείο Κόνιτσας	77720/2784/30-5-97

87			Ιωαννίνων	Δ/ση Δασών Σάμου	73600/2089/23-4-97	Δ/ση ας ορι ς στο Πά τη κα (ας)
88		Δάσος Ασπρορέμμα τος στην περιοχή Αγράφων		α) Δασαρχείο Καρπενησίου β) Δ/ση Δασών Ευρυτανίας	α) 73189/1952/22-4-97 β) 83096/3637/1-8-96	
89		Δάσος Κρικελλοπότ αμου - Πανταβορέχη		Δασαρχείο Καρπενησίου	73189/1952/22-4-97	
90		Φαράγγι Μαύρης Σπηλιάς		Δασαρχείο Καρπενησίου	73189/1952/22-4-97	
91		Τρύπα Αγραφιώτη		Δασαρχείο Καρπενησίου	73189/1952/22-4-97	
92	Δαδιά			Υπογραφές Ελλήνων πολιτών	1472/26-3-97	
93	Φαλακρό- Όρβηλος			Υπογραφές Ελλήνων πολιτών	1472/26-3-97	
94	Γράμμος - Σμόλικας			Υπογραφές Ελλήνων πολιτών	1472/26-3-97	
95	Πιέρια			Υπογραφές Ελλήνων πολιτών	1472/26-3-97	
96	Ασπροπόταμ ος			Υπογραφές Ελλήνων πολιτών	1472/26-3-97	
97	Αγραφια			Υπογραφές Ελλήνων πολιτών	1472/26-3-97	
98	Φολέη			Υπογραφές Ελλήνων πολιτών	1472/26-3-97	
99	Πάρνικος			Υπογραφές Ελλήνων πολιτών	1472/26-3-97	

Ο ΣΥΝΤΑΚΤΗΣ

ΕΛΕΓΧΘΗΚΕ
Ο ΤΜΗΜΑΤΑΡΧΗΣ α.α.

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ 14/1/98
Ο Δ/ΝΤΗΣ

ΖΑΧ. ΠΡΩΪΜΑΚΗΣ

ΑΚΡΙΒΕΣ ΑΝΤΙΓΡΑΦΟ
ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΟΥ
ΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΜΗΜΑΤΙΑΚΗΣ
ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ

ΔΗΜ. ΜΠΕΝΙΔΗΣ

Γ. Ι. ΚΑΡΑΓΙΩΡΓΑΝΗΣ

ΠΑΡΤΗΜΑ ΣΤ

ΑΤΟΜΙΚΕΣ ΑΠΟΦΕΙΣ ΜΕΛΩΝ ΤΗΣ ΟΜΑΔΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΣΤΟ ΒΑΣΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ

ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ,
ΤΗΝ ΚΗΡΥΞΗ ΝΕΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΚΑΙ ΤΟ ΦΟΡΕΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Γ. Ντούρος
Δασολόγος

Γενικά συμφωνώ με έκθεση όπως διαμορφώθηκε ιδιαίτερα στην ανάλυση του θέματος.

Ως προς τις προτάσεις έχω τις εξής παρατηρήσεις:

α. Κριτήρια επιλογής νέων περιοχών :

Συμφωνώ με τα κριτήρια όπως διατυπώθηκαν από τον καθηγητή κο Λεγάκη. Οπωσδήποτε το NATURA 2000 είναι μια καλή βάση και αφετηρία για να επιλέξουμε και να οριοθετήσουμε νέες περιοχές ειδικής προστασίας που καλύπτει την καθαρά βιολογική πλευρά του θέματος. Θα πρέπει όμως η οικολογική σπουδαιότητα μιας περιοχής να συδυάζεται με εντυπωσιακά τοπιακά χαρακτηριστικά, ιδίως όταν πρόκειται για εθνικούς δρυμούς, (γεωμορφολογικοί σχηματισμοί, βλαστητικοί σχηματισμοί, το υδατικό στοιχείο. Τα στοιχεία αυτά δεν ταυτίζονται πάντα με σημαντικούς οικολογικούς και γιαυτά δεν έχουμε μια συστηματική καταγραφή.

Σπάνια ενδημικά ή απειλούμενα είδη χλωρίδας και πανίδας μπορεί να έχουν μέγιστο επιστημονικό ενδιαφέρον αλλά δεν συνεισφέρουν συνήθως στην οπτική εικόνα του τοπίου. Αντίθετα κοινά είδη μπορεί να σχηματίζουν εντυπωσιακό σιηνικό με το μέγεθος και την έκτασή τους και επί πλέον να έχουν οικονομική σημασία ευρύτερη οικολογική λειτουργία ή και να συνδέονται με παραδοσιακές δραστηριότητες.

Αυτά τα στοιχεία προσφέρονται περισσότερο για ανάδειξη και αξιοποίηση και αποτελούν τη βάση της αναψυχής (για το ευρύ κοινό) και της οικοανάπτυξης . Γιαυτό άλλωστε περιοχές με σημαντικά τοπιακά χαρακτηριστικά αποτέλεσαν ιδιαίτερη κατηγορία προστατευομένων περιοχών στο άρθρο 3 του Ν. 996/71, τα "αισθητικά δάση", με διττό εννοιολογικό περιεχόμενο " δάση αναψυχής, υγείας , περιπάτου ή τοπία ιδιαίτερου φυσικού κάλλους " πλην όμως η διάταξη αυτή δεν κατανοήθηκε και δεν αξιολογήθηκε ως προς το δεύτερο περιεχόμενό της

Έτσι έμειναν εκτός ειδικής προστασίας πολύ σημαντικά τοπία με πραγματικά ιδιαίτερο φυσικό κάλος .

Είναι επομένως αναγκαία μια καθολική απογραφή και αυτών των στοιχείων απαραίτητη για την επιλογή νέων περιοχών.

Επίσης παρεξηγημένα είναι και η έννοια των διατηρητέων μνημείων της φύσεως που περιορίσθηκε πρακτικά κυρίως σε μεμονωμένα δένδρα με εντυπωσιακή μορφή και μεγάλη ηλικία ενώ θα έπρεπε να περιλαμβάνει κάθε στοιχείο της φύσης μνημειακού χαρακτήρα (φαράγγια, σπήλαια, καταράκτες, λίμνες, πηγές κ.λπ.). Μια συστηματική καταγραφή και αυτών των στοιχείων είναι απαραίτητη όχι μόνο για την ενδεχόμενη κήρυξή τους ως μνημείων της φύσης αλλά γιατί αυτά είναι στοιχεία αιχμής για την υπόθεση του περιβάλλοντος, αξιοθέατα για τον τουρισμό, κήρυκες και προπαγανδιστές του φυσικού περιβάλλοντος. Πολλά από αυτά βρίσκονται ως σημειακά στοιχεία σε ήδη κηρυγμένες ή κηρυκτέες περιοχές και χρειάζονται απλώς ειδική επισήμανση και ανάδειξη.

β. Κήρυξη νέων περιοχών :

Διαφωνώ με την άποψη ότι δεν χρειάζεται βιασύνη για την κήρυξη νέων περιοχών για τους εξής λόγους

- Σήμερα βρίσκονται εκτός ειδικής προστασίας πολύ σημαντικές, από κάθε άποψη, περιοχές που για διάφορους λόγους δεν κηρύχθηκαν.
- Οι κίνδυνοι για την υποβάθμιση ή και την καταστροφή τους είναι πολύ μεγαλύτεροι από άλλες εποχές .

Η καλπάζουσα ανάπτυξη και το πλήθος των τεχνικών έργων που κατασκευάζονται σήμερα έργων απειλούν αυτές τις περιοχές με οριστική και μη αναστρέψιμη αλλοίωση και υποβάθμιση .

- Εάν ιεραρχήσουμε τις αναγκαίες ενέργειες για τις περιοχές αυτές νομίζω ότι η προστασία τους πάντα πρέπει να έχει πρώτη προτεραιότητα. Προέχει η βιολογική και η τοπιακή τους υπόσταση. Η ανάδειξη και η αξιοποίησή τους είναι πάντα μια δυνατότητα του μέλλοντος. Πρέπει όμως πρώτα να υπάρχουν. Η προστασία τους, από τα τεχνικά κυρίως έργα, μπορεί να εξασφαλιστεί επαρκώς με τις υπάρχουσες διοικητικές και νομοθετικές δομές και οικονομικές προϋποθέσεις με τις διαδικασίες αδειοδότησης . Η ανάδειξη και η κατάλληλη αξιοποίησή τους απαιτεί αντίστοιχες προϋποθέσεις που δεν υπάρχουν σήμερα και είναι πολύ πιθανό να αργήσουν να έρθουν. Αυτό όμως δεν μας απαλλάσσει από την υποχρέωση, ως πολιτεία και ως

κοινωνία, τουλάχιστον να τις προστατεύουμε. Έχουμε ήδη πολλά παραδείγματα ορατών απειλών ή και υποβάθμισης που ήδη συντελέσθηκε (για να μην πω καταστροφών) σε πολύ αξιόλογες και ευαίσθητες περιοχές (Φράγμα Προβατόνα στη Δαδιά , Δρόμος προς Βουλγαρία από την ορεινή Ξάνθη, Λατομεία Μαρμάρου στη Θάσο Στενά του Νέστου, Φαλακρό όρος, Λατομεία γρανίτη στο Λαϊλιά Σερρών, χιονοδρομικά κέντρα κ.λπ.).

Είναι επομένως ανάγκη να κατατάξουμε τις υποψήφιες για κήρυξη περιοχές κατά σειρά σπουδαιότητας αλλά και κατά σειρά τρωτότητας βαθμού κινδύνου και απειλών .

γ: Φορέας διαχείρισης :

Συμφωνώ με την πρόταση όπως διατυπώνεται στην έκθεση και θεωρώ καλύτερο φορέα τη Γενική Γραμματεία Δασών με τις αποκεντρωμένες της υπηρεσίες για τους λόγους που αναφέρονται στις ανάλυση της ειθέσεως (εμπειρία στη διαχείριση Π.Π., Δυνατότητα αντιμετώπισης φυσικών καταστροφών και παρανομιών, Μηχανισμοί ελέγχου θήρας και βοσκής , σημαντικές υποδομές, αναλυτικό νομοθετικό πλαίσιο κ.λπ.). Τα πλεονεκτήματα αυτά δεν υπάρχουν στην Τοπική ή Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση και επιπλέον δεν μπορεί η Τοπική Αυτοδιοίκηση να χειρίζεται θέματα Εθνικού, Κοινοτικού και Παγκόσμιου ενδιαφέροντος (ιδιαίτερα όταν πρόκειται για Εθνικούς Δρυμούς) . Πολύ περισσότερο δεν υπάρχουν τα πλεονεκτήματα αυτά σε ανεξάρτητους φορείς δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου. Δεν υπάρχουν επίσης ούτε στο ΥΠΕΧΩΔΕ, το οποίο έχει βέβαια το γενικό συντονισμό για το περιβάλλον αλλά μπορεί και πρέπει να διαδραματίσει πολύ ουσιαστικό ρόλο στα εξής θέματα :

- Περιβαλλοντικού προγραμματισμού δημοσίων και ιδιωτικών έργων
- Ελέγχου δόμησης και επέκτασης οικισμών
- Ελέγχου ρύπανσης από ευρύτερες περιοχές
- Ελέγχου εξορυκτικής δραστηριότητας
- Αναπτυξιακής διαδικασίας με περιβαλλοντική διάσταση.

Τα σχήματα των φορέων που προτείνονται σε διάφορες ειδικές Περιβαλλοντικές Μελέτες και Ειδικά Σχέδια Διαχείρισης με συμμετοχή πολλών τοπικών παραγόντων είναι προφανές ότι δεν μπορούν να αποδώσουν .

Ο εκσυγχρονισμός που απαιτείται στη Δασική Υπηρεσία για να χειριστεί επιτυχώς τα θέματα αυτά είναι ευκολότερος από τη δημιουργία φορέων εκ του μηδενός. Σε πολλές χώρες της Ευρώπης αλλά και παγκόσμια η αρμοδιότητα για θέματα αυτά παραμένει στα Υπουργεία Γεωργίας (Τραιόλης 1994).

Γ. ΝΤΟΥΡΟΣ

Ε.Π.
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΓΕΩΡΓΙΑΣ
ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΔΑΣΩΝ & Ο.Π.
ΓΕΝ. Δ/ΝΣΗ ΔΗ. & ΠΡ. ΔΑΣ. & Ο.Π.
Δ/ΝΣΗ ΛΙΣΘ. ΔΑΣ. - ΔΡΥΜ. & ΘΗΡΑΣ
ΤΜΗΜΑ Υ.

Αθήνα, 6 Φεβρ. 1998

Λοιθ.Πρωτ. 50428/491

Ταχ. Δ/ση : Ιπποκράτους 3-5
Ταχ. Κωδικ : 101 64 ΑΘΗΝΑ
Πληροφορίες: Γ.Ντούρας
Τηλέφωνο : 3628 327
FAX : 3635 359

ΠΡΟΣ:ΕΘΙΑΓΕ

Αιγιάλειας @ Χαλεπά
151 25 ΜΑΡΟΥΣΙ
υπόψη κου Κ. Κασιούμη

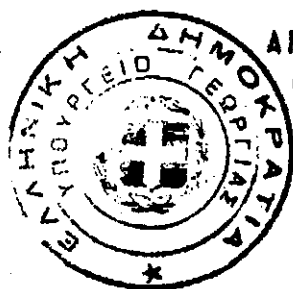
ΘΕΜΑ: Έκθεση για την ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης και τη διατύπωση προτάσεων βελτίωσης του συτήματος προστατευομένων περιοχών .

ΣΧΕΤ: Η 84145/1205/27.8.97 απόφαση του Υπ. Γεωργίας

Σας διαβιβάζουμε συνημμένα σε φωτοαντίγραφο την από 12.1.98 αναφορά του Κων. Τσίππια Πολ. Μηχαν. - Χωροτάκτη μέλους της ομάδας εργασίας που συγκροτήθηκε με την ανωτέρω σχετική απόφαση του Υπουργού Γεωργίας σχετικά με τις προστατευόμενες περιοχές για να τη λάβετε υπόψη σας ως συντονιστής της ομάδας εργασίας.

Ο Διευθυντής

ΔΗΜ. ΜΠΕΝΙΔΗΣ

ΑΚΡΙΒΕΣ ΑΝΤΙΓΡΑΦΟ
ΓΡΑΦΕΙΟ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΚΗΣ
ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗΣ

Οικονόμου Κων/νος

Κώστας Στεφ. Τσίππρας**Πολ. μηχανικός-χωροτάκτης****ΒΟΥΛΗΣ 44 - ΑΘΗΝΑ 10557- ΤΗΛ.+ FAX 32.43.782**

23-1-98

Απ. Δ/ν. Δρυμ. Π. Περιχών
 για εργασία και Π. Περιχών

Προς

τον Γεν. Γρ. Δασώγ **ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΓΕΩΡΓΙΑΣ**
 κ. Ηλία Μπεριάτο **ΓΡΑΦΕΙΟ ΓΕΝ. ΓΡΑΜΜΑΤΕΑ**
ΔΑΣΩΝ & ΦΥΣ. ΠΕΡΙΒ/ΝΤΟ

Αριθ. Πρωτ. 131

Αθήνα, 12.1.1998 Ημερομηνία 23/1/98

Δ/ση Φαν. Προστατευ. Π. Περιχών

ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΑΝΑΦΟΡΑ για τους ΕΘΝΙΚΟΥΣ**ΔΡΥΜΟΥΣ****ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΓΕΩΡΓΙΑΣ****Δ/ΝΣΗ ΑΓ. ΘΗΛ. ΔΑΣΩΝ**

Αριθμ. Πρωτ. 491

Ημερομηνία 3-2-98

Τμήμα

A) Παρατηρήσεις για την : "Έκθεση της Ομάδας Εργασίας"

Μερικές μόνο παρατηρήσεις μου, σε επί μέρους θέματα έχουν περιληφθεί στην "Έκθεση της Ομάδας Εργασίας" και αρα οφείλω να ξανα-τονίσω και τα εξής :

Προφανώς αυτό που χρειάζεται σήμερα η Ελλάδα είναι η καθιέρωση ενός συστήματος προστατευόμενων περιοχών και δρυμών και όχι η ύπαρξη μεμονωμένων και ξεκομμένων μεταξύ τους βιοτόπων.

Για να μπορέσει όμως να γίνει κάτι τέτοιο, απαιτούνται :

α) Η καθιέρωση μιας **Εθνικής Χωροταξικής Πολιτικής για την Φύση** : έργο εθνικής σημασίας, δύσκολο όμως στην εκπόνηση και προφανώς εκτός αντικειμένου της ομάδας εργασίας, γι' αυτό και διαφωνώ κάθετα με τις γενικόλογες διατυπώσεις του κειμένου, που δείχνουν την αγωνία του συντάξαντα να προωθήσει τις προσωπικές του απόψεις, και να δεσμεύσει για πολλά χρόνια την κυβέρνηση στις πολιτικές επιλογές της, (απομάκρυνση και όχι προσέγγιση με το **ΥΠΕΧΩΔΕ**, κ.λ.π)

Και θα είναι λανθασμένες αυτές οι επιλογές, όσο λανθασμένες είναι και οι δεκάδες μελέτες (κόστους δεκάδων εκατομμυρίων) που εκπονει αυτήν την

στιγμή το ΕΘΙΑΓΕ, το Μουσείο Γουλανδρή κ.λ.π., που περιλαμβάνουν σαν συνεργάτες μία πλειάδα λαμπρών, πολλές φορές επιστημόνων, αποκλειστικά όμως από τον χώρο των δασολόγων-βιολόγων, άρα δεν βάζουν καθόλου την συνιστώσα της χωρικής διάστασης και του ανθρώπινου παράγοντα στον προβληματισμό τους.

Και έτσι, **επί τέλους**, η Ελλάδα αποκτά καλές μελέτες για κάποια φυσικά της οικο-συστήματα και καλές πληροφορίες για την χλωρίδα και την πανίδα τους και από εκεί και πέρα τίποτα, λες και οι περιοχές αυτές θυμίζουν γραμματόσημα πάνω σε χάρτη, χωρίς στοιχεία για τις τοπικές ανθρώπινες κοινωνίες που τους περιβάλλουν, χωρίς γεωγραφική διάσταση, χωρίς τίποτα.

Μία καλή δράση εκ μέρους της πολιτικής ηγεσίας του Υπουργείου Γεωργίας (που θα βοηθούσε και την προσέγγιση με το ΥΠΕΧΩΔΕ) θα ήταν να υποχρεώσει (βάζοντας το π.χ. σαν όρο στους όρους της προκήρυξης κάποιας μελέτης) τις Υπηρεσίες του στις μελέτες που αναθέτουν, να απαιτείται μία διεπιστημονική προσέγγιση, με την συμμετοχή και άλλων κατηγοριών επιστημόνων (χωροτάκτες-πολεοδόμοι, ανθρωπογεωγράφοι, κοινωνιολόγοι, συγκοινωνιολόγοι κ.λ.π.) και να σπάσει επιτέλους και το απόστημα των απ' ευθείας αναθέσεων, από το οποίο επωφελούνται οι επιτήδριοι, υποχρεώνοντας όλες τις Υπηρεσίες του να προκηρύσσουν τις μελέτες με διαφανείς και δημοκρατικές διαδικασίες.

β) Η εκτίμηση των αρκετών δεκάδων προτάσεων για την δημιουργία Ε.Δ. που έχουν συσσωρευθεί (και που εξακολουθούν να καταφθάνουν) στα αρμόδια γραφεία της Γεν. Γραμ. Δασών, με στόχο να συσχετισθούν μεταξύ τους και να αξιολογηθούν, ούτως ώστε να μπορεί η πολιτική ηγεσία του Υπουργείου να δίνει υπεύθυνες και πειστικές απαντήσεις στα αντίστοιχα αιτήματα των επιστημονικών φορέων, αλλά και των μη - κυβερνητικών οργανώσεων, των κομμάτων, αλλά και των μεμονωμένων πολιτών, ελλήνων και ξένων.

Αυτό θα έπρεπε να είναι και το κύριο έργο της Επιτροπής, αλλά δεν ήταν, γιατί κάποιοι δεν το θέλησαν....

Τώρα εάν από τις προτάσεις προέκυπτε, μέσω κάποιου αντικειμενικού συστήματος αξιολόγησης, ότι η τάδε περιοχή είναι διεθνούς π.χ. σημασίας και

ικτινοβολίας και απειλείται άμεσα και αξίζει να προστατευθεί, γιατί το Υπουργείο Γεωγίας να περιμενει 5 και 10 χρόνια μέχρι την καθιέρωση της πολυπόθητης "Εθνικής Χωροταξικής Πολιτικής για την Φύση", ή όπως αλλιώς θα θελήσει να την ονομάσει και να μην προχωρήσει άμεσα στην κήρυξή της σαν προστατευτέα (δρυμός, υγροβιότοπος, κ.λ.π., κ.λ.π.); ;

Τονίζω επίσης για τελευταία φορά ότι :

- 1) Όλοι οι Εθνικοί Δρυμοί στην Ελλάδα, κηρύχθηκαν από δικτατορικά καθεστώτα! (δικτατορία Μεταξά, Χούντα συνταγματαρχών) και είναι αδιανόητο μία δημοκρατική κυβέρνηση, 24 χρόνια μετά την κήρυξη του τελευταίου Ε.Δ. στην Ελλάδα και ενώ οι προτάσεις υπάρχουν (και ενώ όλη η ΕΥΡΩΠΗ δημιουργεί διαρκώς νέους!) να γίνεται τουλάχιστον περίγελος, διεθνώς, συζητώντας εάν ο κατάλληλος όρος είναι "εθνικός δρυμός" ή "προστατευόμενη περιοχή" ψευτοδίλημμα που βάζουν κάποιοι μικρόνοες και προφανώς αδαείς.
- 2) είναι αστείο όλες οι δεκάδες προτάσεις που έχουν κατά καιρούς γίνει, να χαρακτηρίζονται συλλήβδην, σαν απλές αιτήσεις, από υπαλλήλους του Υπουργείου όταν πολλές από αυτές είναι απόλυτα τεκμηριωμένες και έχουν γίνει μάλιστα με τη συμμετοχή διακεκριμένων επιστημόνων, αλλά και από απλούς πολίτες να έχουν γίνει πάλι το Υπουργείο οφείλει να τιμήσει το ενδιαφέρον τους.
- 3) είναι παραπλανητικό και αυτό επιχειρούν να το κάνουν όσοι γραφειοκράτες του Υπουργείου προφανώς φοβούνται το "νέο φόρτο εργασίας" να γίνονται συζητήσεις του τύπου τι νά τους κάνουμε τους νέους Δρυμούς, όταν οι παλιοί έχουν τόσα προβλήματα. Ναι, έχουν προβλήματα και είμαι ένας από αυτούς που φωνάζουν ότι μερικοί όπως ο Ε.Δ. Σουνίου, μάλλον οδυρμό θυμίζει, παρά δρυμό! Όμως η δημιουργία νέων μόνο θετικά αποτελέσματα θα έχει και στους ήδη υπάρχοντες και συν τοις άλλοις, θα ανακουφίσει την ταλαίπωρη την ελληνική φύση, που σήμερα δοκιμάζεται σκληρά
- 4) είναι απαράδεκτο και πρωτάκουστο, εν ενεργεία υπάλληλοι του Υπουργείου Γεωγίας, που δημόσια εκφράζονται υπέρ της αναγκαιότητας προστασίας της Φύσης (οι υποκριτές!), να σαμποτάρουν με τον ένα ή με τον άλλο τρόπο την πρώτη και μοναδική προσπάθεια που έγινε μέχρι

στιγμής από μία εκλεγμένη δημοκρατική κυβέρνηση για να γίνει επιτέλους κάτι για την ελληνική φύση και να λένε : "Γιατί η κυβέρνηση να καρπωθεί το πολιτικό κόστος της δημιουργίας νέων Ε.Δ.;" Και τότε ποιός να καρπωθεί; Η ελληνική κοινή γνώμη είναι περισσότερη ώριμη παρά ποτέ να δεχθεί την δημιουργία νέων Ε.Δ. και αυτό δείχνουν και οι 60.000 υπογραφές ελλήνων πολιτικών που υπέγραψαν την έκκληση του MOUNTAIN WILDERNESS, οι δεκάδες άλλες παράλληλες προτάσεις και προσπάθειες, τα συνέδρια (Τρίκαλα, Καλάβρυτα, Δράμα, Λιτόχωρο κ.λ.π.), η πλούσια αρθρογραφία στις εφημερίδες, κ.λ.π. Και εάν μία δημοκρατική κυβέρνηση, πάρει κάποια θετικά μέτρα για το καλό της ελληνικής φύσης, ας καρπωθεί και 1 και 1.000 φορές το κόστος. Προσωπικά έχω σταθεί άπειρες φορές επικριτικά σε παλαιότερες λανθασμένες επιλογές, διαφόρων κυβερνήσεων. Ομως αυτήν την φορά, δεν θα διστάσω να σταθώ δημόσια στο πλάϊ όποιας θετικής απόφασης για την ελληνική φύση.

- 5) το ποσοστό της προστατευόμενης έκτασης στην Ελλάδα είναι μόνο 0,53% και όχι 2 ή 3% το ανεβάζουν (και πάλι με αλχημείες!) κάποιιοι, αθροίζοντας (εάν είναι δυνατόν!) την έκταση του Αγίου Ορους, το υποτιθέμενο θαλάσσιο Πάρκο Βορείων Σποράδων και κάποιους υγροβιότοπους που είναι στα χαρτιά! Η σύγκριση με βάση τα ευρωπαϊκά και διεθνή ποσοστά, μπορεί να γίνει μόνο με αυτό το ποσοστό και με κανένα άλλο.(π.χ. Ιταλία 17 Εθνικοί Δρυμοί, ποσοστό έκτασης σε σχέση με το σύνολο της χώρας 6,63%. Δηλαδή εάν αθροίσουν οι Ιταλοί και το Βατικανό, τι θα προκύψει;!)
- 6) Ολόκληρες γεωγραφικές ενότητες και περιφέρειες δεν έχουν ούτε έναν Ε.Δ. (Ανατολ. Μακεδονία και Θράκη, Θεσσαλία, Πελοπόννησος) και η φύση τους κυριολεκτικά "ασφυκτιά". Και μόνο η ικανοποίηση του αιτήματος της χωρικής διάστασης της προστασίας της φύσης, θα έπρεπε να οδηγήσει στην άμεση δημιουργία Ε.Δ. στην Ροδόπη, στον Ασπροπόταμο και στον Χελμό - Βουραϊκό!

B) Εκτίμηση 25 προτάσεων (από τις 99!) δημιουργίας νέων Ε.Δ. κ.λ.π.
Τονίζω, κατ' αρχάς, ότι μακάρι να μπορούσαν να κηρυχθούν όλες οι προτεινόμενες περιοχές σε προστατευόμενες.

Εφόσον όμως ζητείται μία ιεράρχηση αυτή δεν μπορεί να είναι άλλη από την κατάταξή τους σε ομάδες προτεραιότητας περιοχών, που παρουσιάζουν ενδιαφέρον σε διεθνές επίπεδο και κατά δευτερο λόγο σε εθνικό (Αργότερα μπορεί η ιεράρχηση να φθάσει και σε περιφερειακό και σε τοπικό επίπεδο).

Σύμφωνα λοιπόν, με τα διεθνή πρότυπα:

$$f_x = f(f_1, f_2, f_3, f_4, f_5, f_6, f_7, f_8, f_9, f_{10})$$

όπου $f_x =$ η τελική βαθμολόγηση μιας πρότασης

$f_1 =$ η εκτίμηση της χλωρίδας της

$f_2 =$ η εκτίμηση της πανίδας της

$f_3 =$ η εκτίμηση των γεωλογικών και υδάτινων της σχηματισμών

$f_4 =$ η εκτίμηση του τοπίου της

$f_5 =$ η εκτίμηση του ιστορικού της περιγύρου

$f_6 =$ η εκτίμηση της κοινωνικής αποδοχής που βρίσκει η πρόταση προστασίας της

$f_7 =$ η εκτίμηση της γεωγραφικής της διάστασης (ύπαρξη ή όχι άλλων

Ε.Δ., απόσταση από τα μεγάλα αστικά κέντρα κ.λ.π.

$f_8 =$ η εκτίμηση της υπαρξης σχετικών μελετών και βιβλιογραφίας

$f_9 =$ η εκτίμηση των άμεσων επιπτώσεων στις τοπικές κοινωνίες

$f_{10} =$ η εκτίμηση της ευκολίας ίδρυσής της (προσωπική εκτίμηση του μελετητή)

Όπου f_1 έως και $f_5 = 0-10$

0 = καμμία σημασία

1-2 = περιορισμένη σημασία (π.χ. για επιστημονικούς λόγους)

3-4 = τοπική σημασία

5-6 = περιφερειακή σημασία

7-8 = εθνική σημασία

9-10 = παγκόσμια σημασία

Όπου $f_6 = 0-10$

0 = καμμία αποδοχή

1-2 = περιορισμένη αποδοχή (π.χ. μόνο επιστήμονες)

3-4 = τοπική αποδοχή κ.λ.π.

Όπου $f_7 = 0-10$

0 = περιοχή εξαιρετικά απομονωμένη (π.χ. Ιμαλαΐα) (Σ.Σ. δεν υπάρχουν τέτοιες περιοχές στην Ελλάδα!) και που δύσκολα μπορεί να ενταχθεί σε ένα δίκτυο προστατ. περιοχών

1-2 = περιοχή λίγο απομονωμένη

3-4 = περιοχή απομονωμένη

5-6 = περιοχή προσεγγίσιμη

7-8 = περιοχή πολύ προσεγγίσιμη

8-10 = α) περιοχή εξαιρετικά προσεγγίσιμη από μεγάλα αστικά κέντρα (π.χ. ΕΔ Πάρνηθας) που εύκολα μπορεί να ενταχθεί σε ένα δίκτυο προστατευόμενων περιοχών.

β) περιοχή όπου δεν υπάρχουν άλλοι Ε.Δ.

Όπου $f_8 = 0-10$

0 = καμμία γνώση

10 = χωροταξικές ή / και ειδικές περιβαλλοντικές μελέτες

Όπου $f_9 = 0-10$ και από 10-0

-10 = καταστροφικές επιπτώσεις (π.χ. στην λαϊκή κουλτούρα μιας περιοχής)

0 = καμμία επίπτωση

+10 = εύκολη ανάπτυξη π.χ. του οικότουρισμού

Όπου $f_{10} = 0-10$

0 = τεράστιες δυσκολίες (π.χ. μη ύπαρξη δασαρχείων δύσκολο ανάγλυφο, μη ύπαρξη ομάδων πίεσης)

+10 = εύκολη επιλογή! (π.χ. στήριξη από τις τοπικές κοινωνίες, τα κόμματα κ.λ.π.)

Μπορεί κανείς να βγάλει εύκολα τα συμπεράσματά του, όπως επίσης εύκολα μπορεί κανείς να κριτικάρει την μέθοδο αυτή, ή, γιατί όχι και να φτιάξει και μία δική του!

Όμως το σίγουρο είναι ότι αποτελεί ένα πρώτο και καλό εργαλείο για την λήψη αποφάσεων, σε πολιτικό επίπεδο, που κατά την γνώμη μου θα πρέπει να εντοπισθούν σε πρώτη φάση στην

- α) προκήρυξη των μελετών ίδρυσης Ε.Δ. στις περιοχές των προτάσεων 1,2,3,4,5,12,17,18,19,20,.21 και 26 και σίγουρα στις περιοχές 1,2,3,20 και 26 και σε μία ακόμα, για εθνικούς και οικολογικούς λόγους: στις νήσους ΓΑΥΔΟ και ΓΑΥΔΟΠΟΥΛΑ και
- β) την δημιουργία μιας διεπιστημονικής και διϋπουργικής επιτροπής μεταξύ των Υπουργείων Γεωργίας και ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε., που να επεξεργασθούν από σήμερα το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας των νέων Ε.Δ., ελπίζω μακριά από το στενό πλαίσιο που βάζει το συντεχνιακής λογικής και προσωπικών επιδιώξεων, κείμενο της "Εκθεσης της Ομάδας Εργασίας", το οποίο και δεν συνυπογράφω.

Κώστας Στεφ. Τσίππρας
πολ. μηχαν.-χωροτάκτης